

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' מקץ • כד - כח כסלו

תשפ"ד • שנה כ"ד • גליון יא (אלף ר"ט)

שמחו בה' וגילו צדיקים

"קביעת זמן החתונה"

לנכדת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בת מועכש"ת הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א

עב"ג החתן בנש"ק המו"מ בתויר"ש הרב לוי יצחק הלברשטאם שליט"א

בן הרה"ג ר' אהרן יוסף שליט"א - ר"מ בישיבה"ק לצעירים שפע חיים בב"ב

נקבע במז"ט ובשעטו"מ ליום ג' פרשת בלק, י' תמוז תשפ"ד הבעל"ט

בקרית מלך רב - קרית צאנו נתניה

לאחר טבילה במקוה. וניגש מרן שליט"א למנורה שעמדה ליד הדלת הצדדית על בימת הארון קודש ושפך השמן בבזיכים, ואמר הלשם יחוד מהבני יששכר זי"ע, ובסיומו בדק בציצית.

אח"כ הדליק מרן שליט"א השמש של שעה מנר שבידי המשב"ק ר' אברהם, ובירך ג' הברכות, לאחר ההדלקה אמר הנרות הללו וכו'. ואמר מרן שליט"א המזמורים הנהוגים לומר, 'מעוז צור', 'ויהי נועם' ז"פ וכו', 'אנא בכח' וכו'.

בעת אמירת המזמורים ע"י מרן שליט"א הנעימו מקהלת המשוררים דחצר הקודש בניצוחו של הרב מרדכי ברוך בלומנטל הי"ו, יחד עם כל הקהל. וניגנו הזמר 'הנרות הללו' ו'מעוז צור'. לאחר זמרו שאר הניגונים, 'מזמור שיר חנוכת הבית' 'שיר המעלות', 'ברוך ד' יום יום', 'רננו צדיקים'.

בשעה 9.40 סיימו לנגן הזמירות. מרן שליט"א קם ממקומו מסמוך לנרות, והחל באמירת ה'פשעטיל' שנמשך כשעה [תוכן הפלפולים של כל לילות החנוכה יבואו עלי גליון בעז"ה]. אח"כ המשך מרן שליט"א בדברי אגדה.

יום שישי פר' וישלח ח"י כסלו

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה אברהם נ"י בן הר"ר חיים מענדל איידליס מפעיה"ק (ב"ר יחזקאל ז"ל, וחתן להבחל"ח הרב דוד הרשקוביץ מפעיה"ק), ולהבחור הבר מצוה שמואל זנויל נ"י בן הרב משה דוד שר משגיח בישיבת היכל התורה (ב"ר יעקב שמעון מפעיה"ק).

יום ראשון פר' וישב כ' כסלו

בערב העניק מרן שליט"א תעודת חבר להבה"ח יחזקאל נ"י בן הרה"ח ר' משה דוד לייכטער ממאנסי.

יום חמישי פר' וישב כ"ד כסלו

בכל יום לאחר תפילת מנחה הדליק אחד ממתפללי המנין הקבוע נרות חנוכה בברכה בביהמ"ד, וזרקו עליו בלאי בגדים כנהוג.

ליל שישי נר א' דחנוכה

בשעה 8.45 בערב נכנס מרן שליט"א להדלקת נרות חנוכה בהיכל המתיבתא, מלובש בסטראקע"ס,

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

תנצבה.

תוכן דברי האגדה שאמר כ"ק מרן שליט"א בנר א' דחנוכה העעל"ט

או יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח
בכח ימי החנוכה להאיר גם למי שנפל לשאול תחתיה

שמקרא מגילה מה"ת).

וביאר הענין, דהנה נודע (ראה זוה"ק ח"א דף ק"ע ע"ב; תנחומא כי תצא, ב; מכות דף כ"ג ע"א) שכל מצות התורה הם נגד גידיו ואבריו של האדם, רמ"ח איברים כנגד רמ"ח מצוות עשה, ושם"ה גידין כנגד שם"ה מצות לא תעשה (וראה בהקדמת הרמב"ם לספר המצוות), וע"ז אמר שלמה המלך ע"ה בקהלת (קהלת יב, יג) כי זה כל האדם. וכל יצירת האדם בגוף הגשמי בשר ודם אינו כי אם השתלשלות מהרוחני אשר עיקר החיות הוא הקומה השלימה והרוחני.

והנה כל אבר וכל גיד שבאדם יש לו מצוה המכוונת כנגדה שעל ידי קיומה יוכל האדם להדבק כולו בקודשא בריך הוא ולבוא אל תיקונו השלם, ועל ידי שיקיים התורה וכל מצוותיה, ויהיה דבוק בה באמת או יזכה לקומה השלימה ויכל לטהר ולקדש עצמו לגמרי, עדי יזכה לבוא אל תכלית היצירה להיות כאדם הראשון קודם החטא, שאל מקום נשגב זה שואף כל איש מישראל לבוא שמה.

בתו"ד הק' שם המשיל מרנא הדברי חיים משל לזה, לאדם אשר הוא שלם על כל אבריו ואפילו הכי לפעמים הוא חולה על איזה מאבריו, וכאשר יחלה חלילה על לבו הרי שהרופא יחוק להחיש רפואתו על ידי מיני סממנים המיוחדים לחולת הלב, ומי שנחלה על כליותיו או מקום אחר יקבל מיני סממנים ותרופה אחרים. וכעין זה הוא גם בקומה הרוחנית של האדם שלכל אבר ואבר ישנו הרפואה בתורה ובמצוות המכוונת כנגדו שעל ידי שיקיים אותה המצוה יזכה להעלותה ולרוממה, כי התורה הקדושה היא מתקנת ברמ"ח מצוות עשה ושם"ה לא תעשה, ועל דם יזכה לבוא אל התיקון השלם.

ואמנם לפעמים יש והאדם כל גופו נחלה, ואולם אבריו אין בהם שום חסרון, ורק החולאת בא

נודע בשער בת רבים קושית הבית יוסף (או"ח סי' עת"ר) על מה שהתקינו חז"ל שמונה ימים חנוכה, והלא לא היה הנס כי אם ז' ימים, כי היה די שמן בפך להדליק יום אחד. ותירץ הפרי חדש (שם) שהיום הראשון נתקן לזכר נצחון המלחמה, וכבר נתקשו בזה לבאר מה שייכות יש לנצחון המלחמה עם נרות חנוכה, שחבורה לו יחדיו, ומן הראוי היה שלזכר נצחון המלחמה יתקנו לומר הלל או לערוך סעודה, אך מה לזה ולהדלקת הנרות בחנוכה.

המשורר האלוקי דוד המלך ע"ה אומר במזמוריו (תהלים ל) 'ארוממך ה' כי דיליתני ולא שמחת אויבי לי, ה' אלוקי שוועתי אליך ותרפאני ה' העלית מן שאול נפשי, ובספה"ק כתבו לרמוז מ'ן ש'אול נ'פשי ר"ת שמ"ן, ומרמוז על פך השמן. וראוי לבאר מה שנרמוז דייקא כאן.

- ימי החנוכה כוללים בתוכם אודות הק' של כל התורה ועל ידם יזכה האדם לרפואה רוחנית -

(א) הנה בעמדנו בתחילת האי יומא טבא קדוש זה ימי החנוכה, ראוי לכל אחד ואחד ללמוד בדברות קודש המלהיבים לב האדם לעבודתו ית"ש ומבארים ענין ימי החנוכה והעבודה בימים הללו, ממה שדיבר בקדשו מרנא הדברי חיים זי"ע בימי החנוכה ונדפסו בספר דברי חיים לימי החנוכה (ד"ה והלכתא נר חנוכה וכו' ויש לדקדק הא זה וכו'), ותורף דבריו הק', דהנה לכאורה קשה כיון דמצות נר חנוכה הוא מצוה גדולה ויקר הערך אשר הוא מאור הגנוז (עי' רוקח הל' חנוכה סי' רכ"ה), והרבה סודות נעלמים יש בה וכמה וכמה תיקוני עולמות יש על ידה, מעתה מדוע לא נתנה לישראל מצוה ואור זו תיכף בשעת מתן תורה (והיינו לשי' בה"ג שמנה מצות נר חנוכה בתרי"ג מצות התורה), וכעין שהקשה הרמב"ם בספר המצוות (עי' שורש ראשון) כיוצ"ב על מקרא מגילה (לשי' כנה"ג

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ד נתן אריה ליב בן מוה"ד אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

האור שנתגלה הוא גדול כוחו. אתוד"ק הנצרכים לעניינינו, יעו"ש שהאריך בזה עוד הרבה.

- עיקר ימי החנוכה נתקנו לדורות אחרונים -

(ב) ועפ"י זה נשכיל להבין הענין מה שכל שנתאחרו הדורות כן נתגלו יותר אורות של חנוכה, כי במשנה מוזכר ענין חנוכה רק בהבלעה (ב"ק דף ס"ב ע"ב), ובגמרא כבר מוזכר יותר, בזוה"ק לא נזכר כי אם פעם אחת (ח"א דף רל"ח ע"ב) וגם זה בדרך העברה (וראה גם תיקון"ז דף כ"ט ע"א), ומדור לדור נתגלה יותר ויותר מעניני חנוכה. כי כאמור בדורות הקדמונים לא הוצרכו לאורות ימי החנוכה על מנת שיזכו כל אחד לבוא לידי שלימות ותיקוני נפשו, אלא על ידי עצם קיום התורה והמצוות זכו לבוא לזה.

וכל עיקר ימי החנוכה לא נקבעו וניתנו כי אם בשביל בני הדורות האחרונים, אשר הקב"ה הקדים רפואה למכה, אחר שצפה עד לסוף כל הדורות שעתידין בני ישראל לפול מטה מטה כל כך, ולא יהיה מי שיחזק וירומם נשמות ישראל, להגביהם משפל המצב ומדיוטא התחתונה, לזה הכין בעבורם את קדושת ימי החנוכה, ואורות הימים הללו יש להם תוקף גדול, אשר מאירים יותר משנה לשנה, עד שבכוחם להוציא את האיש הישראלי אפי' אם שקוע הוא בערות הארץ בשאל תחתיה ממש.

- יעקב אבינו הוא שהכין אור קדושת הימים לזרעו אחריו בכל הדורות -

(ג) והנה כתיב (בראשית לב, כה) ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו, ודרשו חז"ל (חולין דף צ"א ע"א) שחזר על פכים קטנים, ואיתא בספרים הק' שזה היה כד השמן שנעשה בו הנס בימי חשמנים (ראה דעת וקנים לבעלי התוס' בראשית שם, של"ה תורה אור, פר' וישב, ובברכת הזבח ויש"ך עה"ת, שם).

ולדברינו יובן היטב מה שדייקא יעקב הוא שהכין את פך השמן שיעשה בו הנס בימי חשמנים, ועפ"י הנודע ורגילים אנו להביא ולהזכיר מש"כ בספה"ק תפארת שלמה (פר' בחוקותי, עה"פ וזכרתי את בריתי וגו'; פר' דברים, ד"ה השליך) לבאר מ"ד במדרש (איכ"ר ב, ב), עה"פ (איכה ב, א) השליך משמים ארץ תפארת ישראל, שהשליך הקב"ה דמות דיוקנו של יעקב לארץ. וביאר שם הענין לטובה שהקב"ה ברוב רחמיו חשב מחשבות שיוכלו בני ישראל לעמוד בנסיונות הקשים והמרים, ולא יתערבו ח"ו בין אוה"ע להמשך

מהתמוזגות כוחותיו ועל פי האויר שאינו מתמצית הרכבת האברים גם יחד, או שנלאה כח מכוחות לעשות כמנהגו, ועל אף שכאמור כל אבריו שלמים וקיימים, הרי שהחולשה אופפתו כליל עד אפס כח ממש. ולאדם כזה כמובן שלא יתנו לו אחד ממיני הסממנים הנ"ל, כי אם יתן לו הרופא סממנים כענין אשר יחזק את כח התמוזגות שיחזור לקדמותו וכל האברים ישארו על מתכנתם כשהיו.

וכיון שכאמור רפואת האדם ברוחניות הוא על ידי קיום התורה והמצוות, הרי באשר שלפעמים נלאה כח האברים מלהכיל הקדושה מחמת גודל עכורתם שנצבים חוץ לגבול הקדושה, על כן חס הקב"ה על בניו אהוביו, ונתן להם את ימי החנוכה אשר המה כוללים בתוכם האורות הק' של כל התורה כולה, והימים הללו הם כעין מה שנקרא כיום 'וישמין' שנותנים זאת להאדם בכדי לחזק כח כל הגוף, כן הימים הללו אשר בהם נתגלה אור גדול כוחו גדול מכל המצוות, וממנו בא הרפואה לנפש יותר מכל המצוות, עד שעל ידה יזכה האדם להתרומם ולצאת מעומק הזוהמא.

והנה באמת בדור מתן תורה ואף בדורות הקדמונים כשהיו בני ישראל ברום מעלתם, הרי גם אם נכשלו בדבר עבירה, מכל מקום מאחר ונזהרו בקיום כל מצות עשה ומצות לא תעשה, ממילא היו כולם בתכלית הבריאות ברוחניות, ולא הוזקו כלל לסוג רפואה זו, ברם בירידת הדורות אחר חורבן הבית כאשר גלו ישראל גולה אחר גולה, על כן כשראה הקב"ה שלא יהיה די לאדם להתחזק ולקבל אומץ קדושה לעבודתו ית"ש על ידי תרי"ג מצות התורה, מחמת גודל העכירות והזוהמא, והבורא ב"ה חפץ לבלתי ידח ממנו נדח ואף הרחוק ביותר המוטל על מנת חוליו בקרירות גדולה מעבודת השי"ת שיוכל גם הוא להתחזק ולהתקרב כבתחילה, על כן נתן לנו את ימי החנוכה, אשר אור קדושת הימים מסובב את האדם ומאיר וזורח בתוכו עד שזוכה על ידי קדושת הימים לחזור ולקדש כל איבריו, ושוב יהיה בכח המצוות שיקיים לעשות פעולתם.

ולזה כאשר ראו חכמי הדור גדול חולשת הדור, וגם ראו הנס שעשה להם הקב"ה בשמן, הבינו והסתכלו בגודל האורה שנשלח מן השמים לחזק האמונה ודברי התורה הקדושה, לזה שמו לחק עולם שאותו האור יתעורר תמיד להחזיק כללות עדתנו בתורה ויראה, כי

אודות האור הגנוז המתגלה בימים אלו, וכה חרט בלשון קדשו (מאמרי חודש כסלו שנת, מאמר ב, אות כא) הנה העדתי לך שלשה עדים נאמנים אשר הארת אור חנוכה הוא מבחינת אור הגנוז, הלא המה הרב עיר וקדיש בעל הרוקח ז"ל אשר דבריו מקובלים מאליהו ז"ל, וכן מדברי הרב הגאון מהר"ל מפראג ידוע דבריו נאמרו ברוח הקודש והיה משתמש בספר יצירה, והרב הקדוש אשר היה סמוך לדורותינו מפורסם ברוח קדשו הרב מהר"פ זצוק"ל מקארעץ, על כן היא מצוה שנרמזת בתורה (שנגנו בה האור) בגניזה, וכן בזה"ק לא תמצא מדברים מעניני נר חנוכה רק פעם אחד מוזכר שם נר חנוכה דרך העברה בעלמא, והוא מטעם הנ"ל שהוא מן בחינת אור הגנוז, וקראו לימים האלה חנוכה שהוא חינוך לגאולה העתידה שיתגלה האור הגנוז, וכל ימי עניינו ומרודינו משנפסקה הנבואה האיר השי"ת לנו הארת אור הגנוז בתורה על ידי מצות נר חנוכה וכו', והנה לבעבור זה הדורות שהן סמוכין לגאולה התחילו חכמי הדור לדבר מעניני המצוה הזאת מה שלא שיערו הראשונים, עכ"ל"ק.

ושם להלן (אות כג) הביא מ"ד בזה"ק בפר' מקץ (דף ר"ג ע"ב), ר' חייא פתח ואמר וזרחא לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה (מלאכי ג, כ), תא חזי זמין קוב"ה לאנהרא לון לישראל ההוא שמשא דגניז קוב"ה מיומא דאתברי עלמא מקמי רשיעי דעלמא, כמה דכתיב (איוב לח, טו) וימנע מרשעים אורם, וההוא נהורא גניז ליה קוב"ה דכד נפיק בקדמיתא הוה נהיר מסייפי עלמא עד סייפי עלמא, כיון דאסתכל בדריה דאנוש ובדריה דמבול ובדריה דהפלגה ובכל אינון חייביא גניז ליה לההוא נהורא, כיון דאתא יעקב ואתדבק ואתאבק בההוא ממנא רברבא דעשו, ואכיש ליה בירכא דיליה והוה נכי, כדין מה כתיב ויזרח לו השמש (בראשית לב, לא), מאן שמש ההוא שמשא דגניז בגין דאית ביה אסוותא לאתסאה ליה מארכובתיה, ולבתר אתסי בההוא שמשא דכתיב (שם לג, יח) ויבא יעקב שלם, שלם בגופיה דאתסי, ועל דא זמין קוב"ה לגלאה ההוא שמשא ולאנהרא לון לישראל דכתיב וזרחא לכם יראי שמי שמש צדקה, מאי שמש צדקה דא שמשא דיעקב דאתסי ביה, ומרפא בכנפיה, דבההוא שמשא יתסון כולהו, בגין דבזמנא דיקומון ישראל מעפרא כמה חגרינ וכמה סומין יהון בהון, וכדין קוב"ה ינהיר

אחריהם, על כן שלח את יעקב אבינו שיתלווה אל בני ישראל ויהיה עמיהם בגלותם. כי ידע הקב"ה כי לולי זכותו של יעקב אבינו לא יהיה אפשר לסבול את עול הגלות, וזה שרמזו באמרם שהשליך את דיוקנו של יעקב מכסא כבודו דהיינו שיעקב יאיר להם את הדרך ויגונן עליהם, יעו"ש מה שביאר בזה לדרכו בקודש.

וזהו כח קיומו של כלל ישראל בגלות החל הזה, באשר יעקב אבינו ע"ה הוא אשר נשתלח ע"י המקום ב"ה ללוות את בני ישראל בגלותם, כששייעתא דשמיא וכח אלוקי מלווה את עם בני ישראל בגלותם, כאשר ענינו הראות שעל אף כובד הגלות וההסתר פנים הגדול כאשר בני ישראל גולים גולה אחר גולה ועל אף כל מה שעברו עם בני ישראל עדיין מקיימים הם מצוותיו ית"ש לומדים ועוסקים בתורתו הק' מתפללים אליו ומקדשים שמו הגדול בעולם. מה שלא עלה על הדעת ולא היו יכולים להאמין כלל כשיצאו בני ישראל לגלות הארוכה, ואילו היו אומרים אז למלאכי עליון כי גם אחר כמעט ב' אלפים שנות גלות ישארו רבים וטובים יראים ושלמים לא היו מאמינים, כי על פי המציאות ודרך הטבע כמעט ולא היה שייך הדבר, דהלא עם בני ישראל בגלותם לכבל שהיו שם רק שבעים שנה, ומצינו שאחר זמן מועט כזה עשרה יוחסין עלו מבבל (קידושין דף ס"ט ע"א).

ואכן כל כח קיומו הוא רק בגין אותו כח המתעורר עלינו באתערותא דלעילא בכוחו של יעקב אבינו ע"ה המלווה אותנו בגלות. ומעתה לפי דברי מרנא הדברי חיים זי"ע יובן היטב מה שחזר יעקב על אותם פכים קטנים, והכין לנו את ימי החנוכה, שכאמור בכח ימים אלו להעלות ארוכה ומחבוש גם לחולי הכבד עד מאוד, מה שעפ"י דרכי הרפואה והטבע לא יעלה להם רפואה וארוכה, כל זאת הכין יעקב לדור אחרון כבר אז באותה העת. ועל זה נאמר (ישעי' ב, ה) בית יעקב לכו ונלכה באור ה', רומז לאור הקדושה של גרות החנוכה שיאירו וילוו ויעוררו את בני ישראל בגלותם תמיד בכל עת, כי נר מצוה ותורה אור (משלי ו, כג).

- בימי החנוכה מתנוצץ האור הגנוז שעל ידם יוכו לישועה הרוחנית -

ד) בדברים אלו נשכיל להבין מה שרמזו בקדשו רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בספרו הק' בני יששכר,

קדושת הימים להשפיע לנו רפואה לנפש בכח ועזר ממעל, וככל שהדורות מתמעטים והולכים ולגודל חולשת הדורות שכמעט ובאנו עד לעומק התהום, הרי שמתעורר ביותר כח ימי החנוכה להוציא ולרומם את בני ישראל אפילו מן שאול תחתיה, שלא ייאבד חלילה שום נפש מישראל, וגם כשנראה שעפ"י דרך הטבע לא יעלה לו עוד ארוכה ואין תקנה לו ולנשמתו, מכל מקום בכח ימי החנוכה א"ז יבקע כשחר אורך.

ורמו עוד בפסוק 'אז יבקע כשחר אורך', דכשם שהשחר מאיר ובא באתערותא דלעילא, כן יעורר הקב"ה את בני ישראל מעצמו, ויקיים בהם 'זרחתה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא' אף כשלא יוכלו להתעורר מעצמם.

וי"ל דזהו הרמוז במנהג ישראל לשחק בדריידע"ל בימי החנוכה, שאינו יכול לעמוד על עמדו, אלא מסובב ונופל, ומרמוז על הפסוק (מיכה ז, ח) כי נפלתי קמתי כי אשב בחושך ה' אור לי, אור רומז לאורות ימי החנוכה, שזולת קדושת הימים הללו כמעט ולא היה כח ביד ישראל לעמוד כנגד הסט"א וכוחות הטומאה, ועלולים היו ליפול באין תקומה, ואמנם בקדושת הימים הרי גם כי נפלתי קמתי וה' אור לי להעלות ארוכתנו ולשלוח רפואתנו - רפואה כללית מן השמים לכל אחד ואחד. וחרוט על הדריידע"ל אותיות גשנ"ה שהוא נוטריקון נס גדול היה שם, גדול רומז להקב"ה ע"ד מה שנא' (תהלים מה, ב) גדול ה' ומהולל מאוד, כי ענין ארוכה ורפואה זו רק ביד הקב"ה לבדו להחיש ולהעלות באתערותא דלעילא ממעל.

מהאי טעמא מצוה להדליקה למטה מעשרה טפחים (שבת דף כ"א ע"ב) להורות שאפי' למטה מעשרה שאמרו חז"ל (סוכה דף ה' ע"א) מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה, זה נאמר בכל ימות השנה, אולם בחנוכה אז יורד הקב"ה ומאיר גם לאלו שנפלו למטה מעשרה, ומאיר נשמותיהם להעלות להם ארוכה ומחבוש.

- גם נצחון המלחמה היינו נס מלחמת היצר והמלחמה הרוחנית -

ו) והנה עיקר טומאת וקליפת יוון היתה שביקשו להוריד את ישראל עד לשאול תחתית, לבטלם מאמונתם בהשי"ת ולבל יעסקו בתורה ובמצוות,

להון ההוא שמשא לאתסאה בה דכתיב ומרפא בכנפיה, וכדין יתנהיר ההוא שמשא מסייפי עלמא ועד סייפי עלמא ולישראל יהא אסוותא ועמין עובדי ע"ז ביה יתוקדון, אבל לישראל מה כתיב אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח והלך לפנד צדקך כבוד ה' יאספך (ישעיה נח, ח) עכ"ל הוזה"ק.

והמשכיל על דברי הוזהר הנ"ל יראה כמה הלכתא גברוותא איכא למשמע מהנהו מילין לבחינת האור דחנוכה שהוא בבחינת האור השמש צדקה ומרפא שהאיר ליעקב לרפאות כף ירכו, הנה האור דחנוכה הוא דמיון השמש צדקה ומרפא, אז רומז אל ח' ימי חנוכה מנין א"ז, יבקע מבחינת יעקב (כי יבק"ע אתון יעק"ב) כשחר אורך - אור הגנוז, וארוכתך רפואתך מהרה תצמח. ובכל שנה ושנה בימי החנוכה מתגלה במעט אור הגנוז המביאה בכנפיה ארוכה ורפואה לישראל.

וענין הרפואה והארוכה המוזכר כאן אין הכוונה רק לרפואה גשמית באברי האדם, כי כאמור למעלה כל ענין גשמי הוא השתלשלות מענין רוחני, וע"ד דאיתא מהאריה"ק בטעם שכהן בעל מום פסול לעבודה, כי מומו שבגלוי מורה על מומו שבסתר כי מה שנפגם גופו ונעשה בו מום הוא כגין שחטא וקלקל באבר זה, ועל כן נענש באותו אבר. ובגין קלקול וחטא זה נעשה כבעל מום בלא יכולת להרפא. ואמנם בימי החנוכה אז מתנוצץ ומאיר בחי' זו של 'אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח', ויזרח לנו ההוא שמשא לאנהרא להון לישראל להחיש להם צדקה ארוכה ומרפא. וזהו כעין הנ"ל ממרנא הדברי חיים שימי החנוכה ניתנו לנו למי שנחלש באבריו עד שלא יועיל לו סממני הרפואה, כי אם יצטרכו לחזק גופו בחיזוק כללי, ובימים אלו כשמתעורר האור הגנוז באה הרפואה לנפש באופן גדול, עד שעל ידה יזכה האדם להתרומם ולצאת מעומק הוזהמא.

- ככל שמתקרבים לעת קץ הגאולה מתנוצץ יותר ויותר אור ימי החנוכה -

ה) ומרן אאדמו"ר זי"ע האריך בקדשו כמ"פ (ראה שפע חיים חנוכה, מאמר קלד) כי ככל שמתקרבים יותר ויותר לביאת המשיח הרי שאורות ימי החנוכה מאירים יותר ויותר, יעו"ש בדב"ה"ק. ולהנ"ל יובן הענין, כי מן השמים העניקו לנו את

הבין כי על אף הגלות הארוכה והמרה לא יאבדו ישראל חלילה בין האומות, כי ימי החנוכה הם בחי' המעמיד וכח הקיום של כלל ישראל, ולזה אמר 'מזמור שיר חנוכה הבית לדוד ארוממך ה' כי דיליתני וגו' ה' העלית מן שאול נפשי חייטני מיורדי בור, וגם אם יהיו ישראל נתונים חלילה בשאול תחתיה, מכל מקום גם משם יזכו להתעלות ולתקן כל מעללם, והיינו בכח מ'ן ש'אול נ'פשי נוטריקון שמ"ן, בכח נס פך השמן, שעל ידי התנוצצות האורה בימי החנוכה נמשך שגם מי שנמצא בדיוטא התחתונה ממש, יזכה לרפואה, ובכל מצב ובכל זמן יזכו לשוב ולתקן הכל, עד שיקויים היעוד (עובדיה א, כא) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו, ויחזור עמרת מלכות בית דוד כבראשונה, וישיב דוד מלכא משיחא לישב על כסאו וכתר מלכות על ראשו.

- לפני שבר גאון -

(ח) מאמינים אנו באמונה שלימה כי קרוב יום ה' ועומדים אנו סמוך ממש לישועה השלימה ברגע האחרון טרם גמר הבירור. על העת טרם ביאת המשיח כבר העיד הנביא בדניאל (פרקיב) 'אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם וגו' יתבררו ויתלכנו ויצרפו רבים והרשיעו רשעים ולא יבינו כל רשעים והמשכלים יבינו'. וכשיבוא משיח צדקנו אז יפריד ה' מעלינו כל פועלי און היינו כל אותם מבני הערב רב שנתערבו בין ישראל, וכהיום מדמים שהם מזרע ישראל, אכן לעתיד לבוא יתגלה כי לא לנו ולהם מאומה, אלא שבחשכת הגלות נתקיים (תהלים קו, לה) ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, בעוד שעם בני ישראל 'ועמך כולם צדיקים' (ישעי' ס, כא)

בראותנו גודל כח הטומאה והסט"א, כשנתגברו עלינו כל כך האומות הרשעות במלחמה גשמית, דם ישראל נשפך כמים, ורבים נהרגו ונרצחו במיתות קשות ואכזריות, ואף נלקחו הרבה בשבי הקשה ממיתה (ב"ב דף ח' ע"ב), הרי שהגם שבוודאי אין אנו מבינים דרכי הנהגתו ית"ש, ברם י"ל כי הטומאה והסט"א באשר יודעים הם ורואים שעומדים ברגע האחרון טרם יבוא הקב"ה ושחט למלאך המות, ואז יכלו כל הקוצים כולם, על כן הם מתגברים בכל כוחותם במלחמות כבודות הן בגשמיות והן ברוחניות להעמיד מכשולות ונסיונות קשים ומרים לבני ישראל. כל זה הוא ע"ד (משלי מז, יח) לפני שבר גאון ולפני כשלוץ גבה רוח, היינו

ולזה גם טמאו כל השמנים שבהיכל. ואכן באותם הימים היו בני ישראל שרויים במצב שפל עד מאוד, וכמסופר בארוכה במגילת אנטיוכוס וביוסיפון, שרוב העם הלכו שולל אחר היוונים ולא יכלו לעמוד בנסיון, ורק מיעוט קמץ זעיר מזעיר הם שהוחבאו במערות ומסרו נפשם על מצוות התורה.

ואכן עיקר מלחמתם של מתתיהו ובניו לא היה במלחמה גשמית, כי אם מלחמה רוחנית, וכנגד כוחות הטומאה ביקשו המה להכניס ולהחדיר בבני ישראל את כח התשובה, שיחפצו ויהיה להם רצון לקבל עליהם עול מלכות שמים לבל יאבדו חלילה מתוך הקהל.

ומעתה לפי"ז יבואר היטב ענין מה שקבעו יום הראשון של חנוכה לזכר נס נצחון המלחמה, היינו הנצחון במלחמת ה' בעמלק מדור דור, שכשם שעמלק ביקש להוריד את בני ישראל לשאול תחתיה לבל לזכור חלילה משם ה', כן ביקשו מלכות יון הרשעה, ואמנם על ידי נס נצחון המלחמה, היינו במלחמת היצר המלחמה הרוחנית, בזה האירו והעניקו הכח לבני ישראל לדורי דורות עד לעתיד לבוא עת שיקויים היעוד (זכרי' יג, ב) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ שלא יאבד שום אדם מכרם ישראל. וכאשר ראו גם לאחר מכן הברכה שנכנסה בפך השמן, המורה על בחי' הכתוב (קהלת מ, ה) ושמן על ראשך לא יחסר, מזה הבינו כי תמיד בכל עת יזכו בני ישראל לסיוע דלעילא, כי לא יטוש ה' את עמו ונחלתו לא יעזוב, ושום נשמה ישראלית לא תלך אבדון. וכאמור דעל כן נקבעו דייקא ימי החנוכה להיות יום טוב של ימי הגלות והכנה לכל הדורות עד הגאולה העתידה.

(ז) מסופר על רביה"ק בעל ישמח משה זי"ע שדרש פעם בבכי תמרורים ותיאר באריכות את הקורה בעולם בעליון בימי הדין, שכל שרי ומלכי האומות יראים וחרדים לגורלם ואינם יודעים אם יניחו להם להמשיך במלכותם או לא, ולאחר גמר הדין מחזירים לכל אחד מהם את כתרו ואומרים לו שתימשך מלכותו, והם ששים ושמחים, ואז מופיע שם זקן אדמוני הוא דוד המלך, ובקול נהי ובכי הוא שואל מתי יחזירו לי את כתרי ואת מלכותי שנימלה ממני. וכל העם השומעים את דברו געו בבכיה.

ודוד המלך ע"ה ברוח קדשו כשראה שעתיד להיות נקבע להם לישראל את ימי החנוכה, או אז

אשר בהם מתעורר בחי' הכתוב (תהלים עג, כח) ואני קרבת אלוקים לי טוב, לקבל עלינו עול מלכות שמים שלימה בחרטה ותשובה על העבר מאי דהוה הוה מכאן ואילך חושבנא, ולהתחדש כל אחד בעצמו לידע שאינו עוד כפי שהיה ביום אתמול. ואם בזמנים אלו ראו כאלו מהתועים אשר שינו דעתם וקו מחשבתם בגין מעשי הרשע של הישמעאלים ימש"ו, הרי שמזה יכול כל אחד ואחד ללמוד לעבודת השי"ת, שיש ביד כל אחד ואחד להשתנות למעליותא לרומם דעתו ושכלו לכל להיות עוד כבעבר, להוסיף לעצמו גדרים ע"ג גדרים בכל עניני קדושה וטהרה ולהשליך מעליו כל העניינים שאינם כדבעי מהדברים שהם היפוך מדרכי הקדושה, ובוודאי שבזכות זה ירומם השי"ת קרן ישראל להאיר עלינו חשכת הגלות באור חדש לזכות כולנו לאורו של עולם.

יעזור השי"ת שאכן כבר נזכה לגמר הברור, וכל בני ישראל בכל מקום שהם בכל מקומות מושבותיהם די בכל אתר ואתר יהיו נשמרים בשמירה דלעילא מכל מקרה רע וכל ענין רע, ולא יבוא כל צער ומכשול לשום נפש מבני ישראל, ירומם השי"ת קרן ישראל ברוחניות ובגשמיות, ונזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

שכאשר הקליפות הם ברום המעלות אז תבוא הישועה, והענין מבואר בארוכה בספה"ק שטרם תבוא הטומאה לידי שבירה וכליון חרוץ לבטל כל כוחם, דייקא אז ירימו ראשם, ובעוד רגע קט אנו עלולים ח"ו להיות לגוי אובד, בגודל רשעת הגוים האכזריים הסובבים אותנו ככסלא לאוגיא, דייקא אז אנו בטוחים בישועת ה' הקרובה.

וברור הדבר כי בשמים ממעל הרי שכל אותם הדמעות ודם ישראל שגשפכו צבור לפניו ואין שכחה מלפני כסא כבודו, וכאשר קונן המקונן בקינות לת"ב (קינה ד"ה אמרתי שעו) טפי דמם אחת לאחת מנויות, היינו שדמם ועפרם של הקדושים שנהרגו ומסרו עצמם על קדושת השם אשר ימים ונהרות אפשר למלאות מדמם הקדושים שמסרו עצמם ונעקדו על קדושת השם, ודמם ואפרם צבור ומכונם לפני הקב"ה בחשבון ארוך. ובקשתינו בעת הזאת מלפני הבורא ב"ה שכבר יאמר די לצרותינו, ובחנוכה שהוא חינוך והרגל לגאולה העתידה (בני יששכר, מאמרי כסלו טבת, מאמר ב, אות כט) נזכה לא רק לטעימה מעין דמעין האור הגנוז, אלא שכבר יתעורר הישועה השלימה אור חדש על ציון תאיר ויתגלה לנו האור הגנוז נזכה כולנו מהרה לאורו.

יעזור השי"ת ונזכה לנצל הימים הקדושים הללו,

לפני אמירת הקדיש אמרו 'אבינו מלכנו' עקב המצב השורר בארה"ק. בסיום התפילה זמרו מזמור שיר חנוכת הבית וגו'. וכן היה בכל יום.

שב"ק פר' וישב כ"ו כסלו - מברכים החודש טבת'
בערב שבת קודש, בשעה 3.30 אחה"צ נכנס מרן שליט"א לתפילת מנחה בהיכל המתיבתא. מיד לאחר התפילה בשעה 4.05 עלה מרן שליט"א על מעלות הארון קודש, והדליק נרות חנוכה בפתח, כשהוא מעוטף בטלית שנשאר מהתפילה. הקהל הגדול עמדו לחזות בעבודת הקודש. קהל האורחים שהתאכסנו באכסניות הישיבה והבחורים יצאו יד"ח ההדלקה עם מרן שליט"א ע"י השתתפות בפרוטה שנתנו קודם לכן. מרן שליט"א לא אמר נוסח הלשם יחוד מהגה"ק בעל הבני יששכר זי"ע, וברוך ב' הברכות. ואמר מרן שליט"א בנוסח הברכה להדליק נר 'של-חנוכה' בחיבור התיבות, בשעת הברכה והדלקת הנרות אחז מרן שליט"א ביד שמאל את ציציות הטלית. לאחר ההדלקה אמר הנרות הללו, בסיום נכנס לביתו.

[לתועלת הרבים: ניתן להאזין בכל עת את משא הפלפולים ודברי האגדה במלואם, מה שנשא מרן שליט"א בכל לילות החנוכה, המוקלטים בארכיון מערכת 'קול צאנז' במספר: 072/3152000, וללחוץ לפי הסדר: 4-2-1-2-4-5, ומארה"ב בטל' 718-3045345.]

בסיום דברי האגדה סובב מרן שליט"א בדריידעל, עד שיצא האות ג'. אח"כ ערך מרן שליט"א שולחן לחיים, ואיחל לחיים לכל הקהל, וחילקו לכל הקהל יי"ש ומזונות. לאחריה החלו לעבור כל האורחים והאברכים תושבי קרייתנו הק' בסך לקבל המעות חנוכה מידי מרן שליט"א, והבאים מחוץ לעיר לקבל שלום. ושיגר מרן שליט"א מעות חנוכה לאנ"ש תושבי לונדון. בדרך יציאתו נעמד כ"ק מרן שליט"א והביט על הנרות, ונכנס לביתו. לאחר כמחצית השעה התפללו מעריב.

יום שישי פר' וישב כ"ה כסלו

בתפילת שחרית הדליקו נרות חנוכה בצד דרום של הביהמ"ד כנהוג מדי יום. ולא אמרו העקידה בתפילה. מרן שליט"א התפלל הלל לפני התיבה. אחר הלל

בברהמ"ז על הכוס התכבד - הרה"ג רבי דוד שליט"א מלונדון - נכד כ"ק מרן שליט"א. שבע ברכות (לחתן ישראל מנחם מענדל אלבוים נ"י עם ב"ר מענדל בלך מפעיה"ק) - בירך מרן שליט"א.

אח"כ נערך שמחת השלום זכר לבן הר"ר קלונימוס קלמן שימון מפעיה"ק (בן הג"ר יחזקאל שרגא שליט"א דומו"צ בית מדרשנו שפע חיים בדרום עיה"ק צפת, וח"ר צבי נתנאל רייכמן מפעיה"ק), להר"ר אברהם הרשקוביץ מפעיה"ק (ב"ר אהרן ממאנסי), להר"ר יקותיאל יהודה בן חיים-קניג מקרית צאנז טבריה (בה"ר צבי מפעיה"ק), להר"ר שמעון גוטליב מפעיה"ק (ב"ר אריה זנויל מב"ב, וחה"ר ישראל אריה כץ מפעיה"ק), להר"ר יקותיאל יהודה וויינברגר מפעיה"ק (ב"ר אהרן דוד מפעיה"ק, וחה"ר אריה יהודה בלומנטל מפעיה"ק), ולהר"ר רפאל טרייטל מפעיה"ק (ב"ר שלמה מפעיה"ק, וח"ר גרשון איצקוביץ מפעיה"ק). ועברו הקהל לקבל פירות.

כשעה אחר זמן הדה"נ נכנס מרן שליט"א לתפילת קבלת שבת, לפני העמוד התפלל - הרה"ג רבי יוסף משה אונסדורפר שליט"א מחשובי מרביצי התורה במונטריאל (בן הגה"צ רבי יעקב אליהו שליט"א רב ור"מ דקהל ראשית חכמה, וחתן כ"ק האדמו"ר מסקולען שליט"א). בזמר 'לכה דודי' הנעימו מקהלת המשוררים בניגון חדש שהולחן ע"י הרב מרדכי ברוך בלומנטל לרגל שבת חנוכה.

אחר התפילה הכריזו על זמן עריכת השוה"ט. ועברו הקהל לברכת א גוט שבת, והאורחים ליטול שלום.

בזמירות בשוה"ט התכבדו, כל מקדש - הרב דוד יהודה הרשקוביץ מפעיה"ק, מה ידידות - הרה"ח ר' בערל וויינברגר מפעיה"ק. וזמרו תנו שבח. בעת שהגישו מאכל הבשר הוסיפו להביא בשר בהמה לכבוד שבת חנוכה ושבת ראש חודש.

תוכן התורה שנשא כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

ישראל שחוטאים לפניו ואין צורך בהם, ישיב לו הלא השרצים אין צורך בהם כלל ואף על פי כן בראתים וכו', ע"כ המדרש. ומבאר, שכאשר יחטאו ישראל והמקטרג יקטרג שאין צורך בהם בעולם, יאמר הקב"ה שאם ישראל אינם מטמאין עצמם בשרצים נמצא שאין צורך בשרצים בעולם ואפ"ה ברא אותם, וממילא מתבטל הקטרוג מעל בני ישראל שאע"פ שחוטאים אין לכלות אותם, עכתוד"ק.

ובזה אפ"ל שכאשר ראה ראובן שהשבטים חרצו דינו של יוסף משום שסברו שלפי ערכו חטא בהוצאת דיבה עליהם, רצה להמליץ בעדו וללמד עליו זכות ולכן הניחו בכור נחשים ועקרבים, כי כך יתעורר עליו זכות גדול, שכן גם בשרצים הללו אין שום תועלת ובכל זאת נבראו והם מצויים בעולם ואם כן בוודאי שיוסף אינו ראוי לעונש וצריך להישאר בחיים והבן, אתוד"ק כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע.

והנה נודע מש"כ החת"ם (שו"ת או"ח סימן ר"ח, ובחידושיו לשבת כ"ב ע"א) דיש לחנוכה שורש מה"ת, דקביעת יום מועד ביום עשיית נס הוא מדאורייתא משום הקל וחומר מעבודות לחירות אמרינן שירה ממות לחיים לא כל שכן (מגילה דף י"ד ע"א), יעו"ש.

ועפ"ז יבואר שפיר הסמיכות, דאמר רב תנחום נר חנוכה שהניחה למעלה מכ' אמה פסולה, ונתקשו התוס' (ד"ה נר) דהו"ל למימר ימעט כמו גבי מבוי דאמרינן (עירובין דף ב' ע"א) מבוי דרבנן תני תקנתא, ואמנם להנ"ל מהחת"ם בדייקא נקט לישנא

בגמ' (שבת דף כ"א ע"ב) א"ר כהנא דרש ר' נתן בר מניומי משמיה דר' תנחום, נר של חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה וכמבוי, ואמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרב תנחום, מאי דכתיב והבור ריק אין בו מים ממשמע שנאמר והבור ריק איני יודע שאין בו מים, אלא מה תלמוד לומר אין בו מים, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו. ויש ליתן טעם לשבח בדבר הסמיכות של ב' המימרות הללו.

ויתבאר עפ"י מה שדרוש דרש מרן אאדמו"ר זי"ע (לפני חמישים שנה בשנת תשל"ד, ונדפס בשפע חיים רעד"ר ח"ב, פר' ויגש, מאמר ג, אות ב) לבאר מה שנא' (בראשית לו, כא) וישמע ראובן ויצלהו מידם וגו', למה נחשב שראובן הציל את יוסף, הלא הוא הציע להשליכו הבורה (שם פסוק כב), אשר כדרשת חז"ל היו בו נחשים ועקרבים, ונפסק להלכה (אבן העזר יז, כט) שהגופל לחפירת נחשים ועקרבים מעידין עליו שמת, ואיך זה מיקרי הצלה.

ויל"פ עדש"כ בספה"ק נועם אלימלך (פרשת שמיני, ד"ה א"י זאת החיה) על הגמרא (ב"מ דף ס"א ע"ב) דתנא דבי רבי ישמעאל אמר הקדוש ברוך הוא אילמלא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל דבר זה שאין מטמאין בשרצים דיי, ומבאר ע"ד דאיתא במדרש (עי' ירושלמי, ברכות דף ט' ע"ב), שאלו המלאכים את הקדוש ברוך הוא למה ברא השרצים, והשיב להם, מפני הקטרוג שאם יבא לקטרג על

הכהנים הק' בית חשמונאי מזרע אהרן הכהן.

וטעם הדבר הוא, כי כבר אמרו חז"ל (ע"ז דף ד' ע"ב) לא היו ישראל ראויים לאותו מעשה אלא להורות תשובה, ובוודאי לא נגרם מצד עצמם כי אותו דור דעה היו דבוקים בה' אלוקיהם, אחר כל מה שהתרומו בו ביציאת מצרים ובניסים שנעשו להם על הים, ושמעו עמים ירגזון שכל אומות העולם אחזם חיל ורעדה מפחד ה', ואחר ששמעו קול ה' בכח במתן תורה, וראו התגלות אלוקות עין בעין, ואין שום הגיון בעולם שיאמרו אלה אלהיך וגו', וכאשר פי' רש"י בעבודה זרה שם 'גיבורים ושלימים ביצרם היו ולא היו ראויים להתגבר יצרם עליהם אלא גזירת מלך היה לשלוט בם כדי ליתן פתחון פה לבעלי תשובה', עיי"ש, כי הבוכ"ע המגיד מראשית אחרית רצה להורות תשובה להדורות הבאים, והיה לאהרן הכהן חלק גדול בהוראת התשובה לדורות, ולכן נבחר הוא להכין את הנס של חנוכה לדורות עולם כדי להאיר את חשכות הגלות לדורות, שלא יהיו מתייאשים מן התשובה עד סוף כל הדורות, וידעו ישראל שעל כל חטא מועיל תשובה, וכשם שנעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה שרבים מישראל נמשכו אחר תרבות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל, ואחר שנעשה הנס היו שבים בתשובה שלימה וקיבלם הקב"ה באהבה וברצון, כן הוא נמי לדורות עולם.

ולכן כשהוכיחו משה לאהרן מה עשה לך העם הזה וגו', ענהו אהרן (שמות לב, כב) אתה ידעת את העם כי ברע הוא וגו', י"ל דקאי על הדורות האחרונים שעתידים לחטוא, ויהיו בבחינת רע, היינו שיכשלו בחטא שכתוב עליו (בראשית לח, ז) 'רע בעיני ה'" ואפשר שיהיו מתייאשים מן התשובה, על כן גלגלו מן השמים דבר זה לידי כדי להורות תשובה לעולם.

ומעתה יובן היטב סמיכות מאמרי רב תנחום, שכיון שדרש שהושלך יוסף לבור נחשים ועקרבים כדי ללמד עליו זכות משרצים ומזה יצא עליו מליצת יושר להצילו, וכן הוא נמי בכל הדורות שיועיל תשובה לישראל אף אם חטאו ועוו, כי כשם שהשרצים ישנם בעולם באין צורך, כל שכן ישראל הגם שחטאו מ"מ ראויים הם לידון לחיים ויעשו תשובה שלימה, וענין התשובה לדורות נלמד מאותו מעשה שהיה במדבר שמשם זכה אהרן לעניין הדלקת הנרות שנשאר לנצח בנס חנוכה, והרי לך

דאורייתא, כי חנוכה כאמור יש לה שורש בתורה ע"י הק' קל וחומר מעבדות לחירות אמרינן שירה ממות לחיים לא כל שכן. וכיון דשמעינן מהך דדרשינן ק"ו, מעתה נבין שפיר אידך מימרא מאי דכתיב והבור ריק אין בו מים וכו' אבל נחשים ועקרבים יש בו, ושפיר נחשב זה לראובן כהצלה, כי כוונתו היתה שעל ידי שיכניסוהו לבור נחשים ועקרבים יתעורר עליו זכות גדול, שכן בשרצים הללו כאמור אין בהם תועלת ואעפ"כ מצויים הם בעולם, כ"ש יוסף שאינו ראוי לעונש וישאר בחיים.

ועפ"ז אפשר לבאר עוד, דהנה בפרדס דוד (פר' וישב, ד"ה והשתא נבוא לתרין) כתב לבאר מדוע נקט לשון פסולה שהוא לישנא דאורייתא, כיון שיש לחנוכה עיקר מן התורה, דהנה רש"י הק' בריש פר' בהעלותך (במדבר ה, ב) הביא מהמדרש (ראה תנחומא בהעלותך, ג; במדב"ר טו, ו) למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה עומד ומיטיב את הנרות, ובלשון המדרש שם 'שלך לעולם עומדת'. וברמב"ן (פרשתן ה, ב) כבר עמד בזה, דלכאוי' הלא גם הדלקת הנרות כמו כל העבודות במקדש היה נוהג רק בזמן שבית המקדש היה בנוי על מכוננו, ובעת חורבן הבית נתבטלו כולן וא"כ איפוא מהו 'שלך לעולם עומדת', וכתב שמצא במגלת סתרים לרבינו נסים גאון דרמוז על נר חנוכה שנעשה ע"י בני חשמונאי כהן גדול.

ואיתא במדרשי חז"ל ובספה"ק שחלישות דעתו של אהרן היתה עקב שייכותו לאותו מעשה שחטאו ישראל במדבר, וכפי שהוכיחו משה (שמות לב, כא) מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו חטאה גדולה, והיה אהרן ברוב שפלותו סובר שלכן נדחו הוא ושבטו מחנוכת המזבח.

וכשם שמצינו בשמיני למילואים שהיה אהרן בוש וירא לגשת (תורת כהנים ט, ז), כי המזבח הזכיר לו את המזבח שבנה הוא באותו מעשה, עד שאמר לו משה קרב אל המזבח וגו' למה אתה בוש כי לכך נבחרת. אף כאן כשחלשה דעתו של אהרן על שנדחה מחנוכת הנשיאים, היה הקב"ה מעודדו ואומר לו שלך גדולה משלהם כי שלך לעולם עומדת, ומרמוז כאמור על הדלקת נרות חנוכה שנוהגת לעולם, להורות על הניסים ועל הנפלאות שנעשו ע"י

שיש לחנוכה עיקר מן התורה, ומעתה שייך למיתני בה לישנא דאורייתא פסולה כסוכה וכמבוי, ולזה אמר עוד נר חנוכה שהניחה למעלה מכ' אמה פסולה, והבן.

ובכח זה זכינו לאורן של ימי החנוכה לנו ולזרענו עד סוף כל הדורות, שהם ימים מסוגלים להתקרב להשי"ת ולעבודתו בתשובה שלימה ובאהבה, וכד"א (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור, ובימים אלו אפשר להתרומם אף מהמצב השפל ביותר, כנודע מה שכתבו שני עדים נאמנים, הלא הם המאור עיניים זי"ע (פרשתן) ורביה"ק מצאנו זי"ע (דברי חיים, לחנוכה בהגמ"ח דף קב) ועוד כמה וכמה ספרים מתלמידי הבעש"ט (חידושי הרי"ם לחנוכה, ועוד) על אמרם ז"ל (שבת דף כ"א ע"ב) פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהם בחנוכה בין בחול ובין בשבת, דהרמו בזה שבימי החנוכה גם אלו שנדחו ונפלו כל כך, ונכשלו רח"ל אפי' בעבירות אשר אין מועיל עליהם תשובה, הרי שבימי החנוכה נפתחים בפניהם שערי שמים, ויש כח לכפר ולשוב בתשובה על כל חטא ועון, יעו"ש.

ובדברי חיים שם כתב דאף על עבירות חמורות שאין מועיל עליהם תשובה ביו"כ נתכפר בחנוכה, וי"ל דזהו הכוונה 'פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת' היינו נשמות שלא נתכפר להם ביוה"כ הנקרא שבת שבתון, 'מדליקין בהם בחנוכה', דכל זה הוא בכח האור הגנוז מששת ימי המעשה המתנוצץ מיום זה, ועל ידי כך בניקל יבוא

האדם לידי תשובה שלימה.

ויתיישב בזה תמיהה עצומה, מדוע לא מצינו שתקנו בית דינו של חשמונאי בימים אלו שיקריבו קרבן מיוחד לדורות זכר לחנוכה המזכה, כדרך שהקריבו הנשיאים בחנוכה המשכן, אף היה מן הראוי לעשות זכר לנס בהקרבת קרבן תודה בנוסף להדלקת הנרות ולהודות ולהלל.

ולהנ"ל יבואר היטב כי רצו מתתיהו ובניו לתקן בימים אלו רק עניינים שהם נצחיים ממש עד לעת ביאת גואל צדק, ואילו היו מתקנים הקרבת קרבן הרי שהיה זה נפסק עם חורבן ביהמ"ק, ואילו כל מיני המשכות של ימי חנוכה צריכים להיות נמשכים לעד ולעולמי עולמים, ולכן תקנו רק הדלקת הנרות שנוהגת לעולם בכל תפוצות ישראל, כדי לרמז על עניין התשובה שנמשך ע"י אהרן זורעו בית חשמונאי, שלעולם מועיל תשובה לבני ישראל ואף במצב השפל ביותר, כי לא חפץ ה' במות המת, והוא פותח שער לדופקי בתשובה.

ולכן גם תקנו להדליק על פתח ביתו (שבת דף כ"א ע"ב), להורות על זה שהבוכ"ע פותח לנו שערי תשובה בכל עת ובכל מקום, כימי חודש אלול אשר כתב רביה"ק מוהרצ"א זי"ע באריכות (מאמרי אלול, מאמר א, אות ח, ועוד) שהם בבחינת שע"ר ודל"ת עיי"ש, ובפרט בימי חנוכה אלו, ולכן הם חינוך והרגל לגאולה העתידה (בני יששכר, מאמרי כסלו טבת, מאמר ב, אות כט), כיון שבזכות ימים אלו יזדככו ויטהרו נפשות ישראל ויהיו מוכנים ומזומנים לגאולתם ופדות נפשם, במהרה בימינו אמן.

יום שב"ק

פסוקד"ז התפלל לפני העמוד - הרה"ח ר' עזריאל רייכמן מפעיה"ק, לתפילת שחרית התפלל לפני העמוד - הרב מנחם לוי מנהל ת"ת כלל חסידי בקרית הרצוג. לתפילת הלל עבר מרן שליט"א לפני התיבה. בנשיאת הס"ת הב' התכבד - הרב יעקב ישראל דייטש שליט"א מירושלים נכד רבוה"ק. בעליות התכבדו, כהן - הרה"ח ר' דוד טורנהיים מירושלים, לוי - הרה"ח ר' יצחק אלבוים מב"ב, שלישי - הרה"ג רבי יחזקאל שרגא שימון שליט"א דומו"צ בית מדרשנו שפע חיים בדרום עיה"ק צפת, רביעי - הרה"ג ר' שמעיה יוספוביץ מקרית הבעש"ט, חמישי - הרה"ח ר' יעקב משה שפיצר יו"ר הנהלת קהילתנו הק' בירושלים, שישי - מרן שליט"א [ונערך

מי שברך וקריאת השם לרגל הולדת הבנות, להר"ר מיכאל לוי מפעיה"ק (ב"ר משולם פייש אליעזר מפעיה"ק, וח"ר אהרן הרשקוביץ מרחובות), להר"ר שלמה יחיאל איידליס מקרית צאנז טבריה (ב"ר שמעון צבי מפעיה"ק, וחה"ר אלחנן אלימלך אייזנבך מביתר), ולהר"ר בן ציון גנזל מפעיה"ק (ב"ר יעקב ליב מביתר, וחה"ר צבי בן חיים מפעיה"ק), [שביעי - הבחור הבר מצוה דוד עקיבא נ"י בן הרה"ח ר' יצחק גנזל מירושלים, אחרון - הרה"ח ר' יואל וייס שליט"א מלוס אנג'לס, מפטיר - הרה"ג רבי בן ציון רייך שליט"א נאמן בית רבוה"ק.

הגבה בס"ת א' - הרה"ח ר' חיים בן חיים מפתח תקוה, גלילה - הרה"ח ר' מנחם יהודה בלוך מפעיה"ק, הגבה בס"ת ב' - הרה"ח ר' משה קלוגר מב"ב, גלילה - הרה"ח ר' משה דוד אלבוים מב"ב. וברכו החודש טבת

בזמירות בשוה"ט התכבדו, ברוך א"ל עליון - הרה"ג ר' יעקב מרדכי רייך שליט"א רא"כ באדירי התורה בב"ב, דרור יקרא - הרה"ח ר' משה מאיר וינברגר מב"ב, שבת היום - הרב אייזיק מאיר שליט"א - משב"ק.

תפלת ערבית התפלל לפני העמוד - בנש"ק הרה"ג ר' שמואל נטע זלמנוביץ שליט"א ר"מ בישיבה"ק לצעירים דברי חיים פעיה"ק ונכד רבוה"ק.

תפילת מוסף לפני העמוד התפלל - הרב ברוך יהושע היילפרין שליט"א מירושלים.

בעליות בתפילת מנחה התכבדו, כהן - הרה"ח ר' בנימין חיים כץ מב"ב, לוי - הרה"ח ר' אליעזר אינטראטער מאנטווערפן, שלישי - הרב מרדכי פולק מב"ב (בן כ"ק האדמו"ר מבערגסאז שליט"א), הגבה - הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, גלילה - הרב אברהם אליעזר למברגר מב"ב.

תוכן התורה שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט בעידן רעוא דרעוין העעל"ט

האריכו לפרש בזה והתוה"ק כפטיש יפוצץ סלע. עוד במדרש (ב"ר ב, ה) שגזרו היוונים על בני ישראל כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל. וראוי לבאר מה ביקשו בכך ומה ראו לגזור על ישראל דייקא בענין זה לכתוב בדייקא על קרן השור שאין להם חלק חלילה. - יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום -

נפתח דברינו במה שאמר הכתוב בפרשת עמלק (שמות יז, ח-ט) ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, ויאמר משה ליהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר וגו', והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וגו', ואמרו חז"ל (ראש השנה דף כ"ט ע"א) וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה, אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין ליבם לאביהם שבשמים היו מתגברים, וראוי לבאר הענין בזה.

ואפ"ל, דהנה ישראל קדושים הם, ולכל איש מישראל יש חשק ורצון לקבל על עצמו עול מלכות שמים, להיות יהודי חרד ושלם בהתנהגות כראוי וכיאות, מתוך קרבה ודביקות במלכו של עולם, אברכים ובחורים מנסים בכל כוחם לעבוד את ה' בסוד מרע להתרחק מכל דבר שאינו כהוגן, ובעשה טוב להרבות בקיום מצוות ומעשים טובים ובעסק התורה הק'.

אולם פעמים הרבה רואים בחור או אברך שבתחילת הזמן מחשב חשבון נפשו וקובע לעצמו סדרי תורה ועבודה, בשבוע זה להספיק ענין פלוני, וביום זה ללמוד סכום דפים זה, ובמשך הזמן להספיק ולגמור כך וכך. ומחשב בלבו עוד כאלו עניינים טובים בענייני עבודת השי"ת, כשאחת רצונו ומאווייו להתעלות בעבודתו ית"ש, אכן דייקא אז

בתוה"ק בפרשתן (בראשית לו, א-ד) וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה את אחיו בצאן והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם, וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו וגו', ויראו אחיו כי אותו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום. הנה כל פרשה זו סתומה וחתומה, ואין לנו השגה כלל וכלל ואף לא אחד מיני אלף בכל מה שהתרחש עם שבטי י"ה, אכן התורה הק' ניתנה לכל אחד ואחד, קטן כגדול ללמוד ולדרוש בתורה, וליקח ממנו דרך לעבוד את השי"ת.

נודע מה שתמהו המפ' במה שפתח הכתוב 'אלה תולדות יעקב', ונראה שבא לפרט תולדותיו של יעקב, והנה תחת שיפרט התולדות כסדרן, המשיך לומר 'יוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה' וגו', והמשיך במעשה יוסף, ולא פירט תולדות יעקב.

במדרש (ב"ר פד, ח) למה וישנאו אותו בשביל שיקרע הים לפניהם, ותמוה. כמו כן יש לבאר מה שהביא בבעה"ט המסורה ב"פ ויגער, חדא הכא ויגער בו אביו (בראשית לו, י), ואידך (תהלים קו, ט) ויגער בים סוף ויחרב, ויעו"ש בבעה"ט שפי' לדרכו לקשר בין מעשה יוסף לקריעת ים סוף.

בגמ' שבת (דף כ"א ע"ב) א"ר כהנא דרש ר' נתן בר מניומי משמיה דר' תנחום נר חנוכה שהניחה למעלה מכ' אמה פסולה כסוכה וכמבוי, וא"ר כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דר' תנחום מאי דכתיב והבור ריק אין בו מים, ממשמע שנאמר והבור ריק איני יודע שאין בו מים, מה ת"ל אין בו מים מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו, ואין לו מובן למה סמכו ענין לו ומאי שייכי הני תרי מימרי אהדדי, והרבה כבר

מיסת ידו, וכאשר האריכו ביסוד זה בספרי תלמידי הבעש"ט הק', כי עיקר העבודה הוא לידע דמאי דהוה הוה והעיקר הוא מכאן והלאה לקבל על עצמו להיות מוסיף והולך בעבודת השי"ת, כל אחד לפי מדריגתו. וכדהוה מרגלא בפומיה דמרן אאדמו"ר זי"ע לספר על הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע, שבכל לילה היה עושה חשבון הנפש והיה בוכה ואומר לעצמו 'זושא זושא למה חטאת היום בעבירה זו ולמה לא חזרת בתשובה על חטא זה', וכה הוסיף לבכות ולהתמרמר על חטאיו עד שנענה ואמר 'רבש"ע הנני מבטיחך מכאן ואילך לשוב אליך באמת ולעשות רצונך בלבב שלם'. ומיד הוסיף ואמר 'זושא, הלא גם אתמול הבטחת שתשוב בתשובה ולא קיימת, ומה בצע בהבטחתך החדשה כעת'. ושוב נענה ואמר 'רבש"ע, אבל היום הנני מבטיחך באמת ובתמים כי לא אשוב לכסלה עוד לעולמים'. ושוב הוסיף למרר ולבכות ביתר שאת 'זושא הלא גם אמש הבטחת באמת ובתמים שלא תשוב לכסלה יותר לעולמים והנה כל הבטחתך הוא כעלה נדף'. וכה היה ממשיך וחוזר חלילה כמה שעות, עד שהיה נענה ואומר 'אבל עתה מבטיח אני באמת שלא אחטא עוד', ובה היה מסיים דבריו. והעידו צדיקים דבוודאי לא היה בוכה ומפסיק כשהיה מתעיף, אלא שהיה בוכה עד שהיה בטוח בעצמו כי מעודו ועד היום הזה עדיין לא קבל עליו קבלה גמורה וחזקה לשוב אל השי"ת כמו שקיבל עכשיו, ורק כשהיה בטוח בזה פסק מלבכות.

ואמנם בוודאי שהצדיקים הם מענווה היתירה ושפלות רוחם שהיו שרויים בו ענו ואמרו כן, ברם אנשים כערכנו אשר באמת יש לנו ירידות ונפילות, ואף מי שכבר קיבל על עצמו מאי דהוה הוה וחפץ לשוב בתשובה שלימה, ומקבל על עצמו קבלות טובות, ושופך שיח צקונו לפני הקב"ה באמירת פרקי תהלים ומבקש מהשי"ת לסליחה ומחילה, ומכל מקום כעבור זמן רואה הוא ששוב נפל ושוב עולה ביד היצר להפילו ברשתו להתרחק מדרכי השי"ת.

ובעת הזאת על האדם להזהר במאוד מאוד לכל להתייאש חלילה, כי היאוש הוא מטומאת היצר הרע אשר הוא יורד ומסטיין ועולה ומקטרג, תחילה יורד ומסטיין ומכשיל את האדם להביאו עד לשאול תחתיה, ושוב עולה ומקטרג לאמר לאדם מה בצע כי תעבוד את ה' אלוֹקֶיךָ, אחר שנפלת בנפילה אחר

מתגבר עליו יצרו הרע ומערים לפניו נסיונות קשים בזה אחר זה על מנת להפריע בעדו מלהוציא מחשבותיו הטובים למעשה, ואף שמנסה האדם לעמוד כנגדו בקשרי מלחמה, מכל מקום מכשילו היצר שוב ושוב בנפילה אחר נפילה, עד שבא האדם לידי ייאוש לומר כי אפסה תקוותו.

מה אומר ומה אדבר, פעמים הרבה נכנסים אלי בבכיות ובצער לאמר הן ניסינו כמה וכמה פעמים, ובאופנים שונים לעבוד את השי"ת, והנה במשך הזמן התגבר עליו יצרו הרע, והפילו שוב עד שהביאו לידי מכשולות שונים, ובאים עד לכדי ייאוש לומר כי אין ביכלתם לעבוד את השי"ת ולהיות מהיראים והשלמים, להתנהג כראוי וכיאות, ואף בעסק התורה פוסק לעצמו כי אינו מסוגל לישיב וללמוד ולהשיג ידיעות בתורה הק', וגומר בדעתו שהוא אין ייעודו לישיב באהלה של תורה בהתמדה וברציפות, יען כי לא יעלה זה בידו. ודבר זה גופא הוא מכשול גדול מאוד, כשמנסה האדם שוב ושוב להתגבר ולהתקרב להשי"ת ועומד בקשרי מלחמה במלחמת היצר, וכנגדו היצר הרע לא ינוח ולא ישקוט ומפילו שוב ושוב, עד שגורם לו לבוא ליפול לזרועות היאוש, לייאש עצמו שאינו ראוי, ושוב נופל מדחי אל דחי לרשת היצר הרע רח"ל.

ואמנם דבר זה הוא טעות גמור, והם מלחשב ולהרהר כי הוא לאחר ייאוש ולא יוכל להתעלות בעבודת השי"ת, כי אדרבה התגברות היצר על האדם מורה על מדריגת האדם, ואדרבה מאחר ויש ביד האדם להתעלות יותר ויותר, על כן מתגבר כנגדו היצר הרע ג"כ במלחמות קשות וכבדות, וכדאמרו חז"ל (סוכה דף נ"ב ע"א) כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו ומי שבכוחו להתעלות יותר ויותר להיות ירא שמים באמת ותלמיד חכם מופלג, דייקא עליו יתגבר היצר ביותר, וכמו שאמרו עוד חז"ל (שם) יצרו של אדם מתגבר עליו ומתחדש עליו בכל יום, שהיצר הרע מנסה בכל כוחותיו להפילו ממדריגתו, ואף כשהאדם מנסה ונלחם כנגדו בתוקף, הרי שהיצר מתגבר עליו ביתר שאת ויתר עוז למנעו מעבודת השי"ת. והיינו מאחר ויודע היצר הרע כמה כוחות טמונים באדם זה אם יזכה לעמוד כנגדו במלחמה ולהתגבר עליו.

- שבע יפול צדיק וקם -

ואשר על כן מוטל על האדם להלחם תמיד כפי

עתידין ליתן דין וחשבון על כל נקודה של ביטול תורה או מחשבות זרות וכדו', ושאר עמא דבר כל אחד כפי מדרגתו, כי כל אחד צריך לעשות כפי כוחותיו ויכולותיו, וכידוע המאמר השגור בפי העולם (ראה פלא יועץ, סוף ערך לימוד, ובערך רינה) אין הקב"ה מונה דפים אלא שעות, ואמר הכתוב (תהלים קכ"ב, ב) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, שהקב"ה חפץ ביגיע כפיו של האדם בקיום המצוות, דבוודאי אינו צריך את עצם קיום המצוות דהלא אם צדקת מה תתן לו (איוב לה, ז), אלא כל רצונו וחפצו אשר מה ה' שואל ממך הוא שישתדל האדם כל אחד כפי יכולתו בקיום המצוות ועסקו התורה, ללא כל נפק"מ כמה השיג ועלה בידו, דהעיקר הוא גודל עבודתו ויגיעו ועמלו.

דבר זה ברור ומוסכם מפי ספרים וסופרים, שאף שיש אחד שמצליח מאוד בתורה ובעבודה, בהעמקה ובהבנת השכל, אך אם כל זה הוא ללא יגיעה ועמל רק בגין שנתברך וניחן בכשרונות מבורכים, ועל ידי כן מצליח בניקל, ולעומתו ישנו אחד שלא נתברך בכשרונות טובים, ומכל מקום הריהו לא נח ולא שקט אלא מתייגע ועמל קשות עד למאד להתעלות בתורה ועבודת השי"ת, ומנסה בכל כוחו עד כמה שידו מגעת, הרי שגם אם אינו מצליח כל כך כמו זולתו שנתברך בכשרונות, מכל מקום שכרו של זה שהתייגע גדול עד למאוד הרבה יותר מרעהו שלא עמל ויגע כ"כ בתורה.

ואזכיר בכאן עובדא נפלאה ששמעתי איש מפי איש מהאיש שעמו אירע המעשה [וראו לספר סיפורי צדיקים, וכאשר ראיתי בספה"ק תפלה למשה מהרה"ק רבי משה מסאמבור זי"ע (פר' פקודי) שהביא איזה עובדא באריכות, וכתב ע"ז: 'הארכתי במעשה כי אסור להשמיט כלום בסיפורי צדיקים, כי הוא כמו מעשה מרכבה'], ותוכן העובדא, שהיו שני בחורים בעיר אחת, אחד היה מוצלח וחרף ושגון והשני היה במלן אבל ירא שמים מופלג, והיו לומדים יחדיו, ואנשי העיר העריכו ביותר את הבמלן שגודע כירא שמים וכו', וחברו חרף לא היה יכול לסבול זאת וסבר שאין אנשי העיר מבינים על רוב גדלו בתורה וכו'. כשהשתדכו עשה ההוא שידוך הגון ומכובד, ואילו חרף לא זכה לשידוך כזה, וקנאתו בערה בו. ביום מן הימים, כשראה שמכבדים את חברו ביותר, הרהר לעצמו, כאן אין יודעים להעריך את התורה

נפילה, ואף שכבר ניסית זה כמה וכמה פעמים להתחזק לא עלתה בידך, ומה לך להתייגע ולהתחזק עוד, עד שעל ידי כן עולה בידו הדבר להפילו ברשתו. ודבר זה הוא היפך מאמיתו של תורה, כי על האדם לדעת דאדרבה חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו, ועל האדם מוטל לעשות תמיד בכל עת המוטל עליו ולא להרפות, וסופו שיהיה השי"ת בעזרו. ומאויבי תחכמני ללמוד מהיצר הרע שכשם שהוא אינו פוסק מלנסות להחטיא את האדם, ושוב ושוב ללא גבול קץ וסוף הוא מנסה עוד ועוד, הרי שממנו יקח האיש הישראלי לעבוד את השי"ת יותר ויותר, ולא יתפעל מהנסיונות והמכשולות שמציב לפתחו היצר הרע, כי שבע יפול צדיק וקם (משלי כד, מז), ונקט הכתוב מספר שבע להורות שגם מי שנכשל בכל הז' מידות, מכל מקום כאשר יתחזק בעבודת השי"ת הרי שהבא ליטהר מסייעין אותו (שבת דף ק"ד ע"א), וכשינסה להלחם כנגד יצרו הרע מתוך תפילות ותחנונים לפני מלכו של עולם, שאינו חפץ לגדול כגוי ולפרוק עול מלכות שמים מעל צווארו, ואדרבה חפץ הוא להיות דבוק בהשי"ת, הרי שסופו שיהיה השי"ת בעזרו ובסופו יזכה להתגבר כליל על יצרו הרע.

- אין הקב"ה מונה דפים אלא שעות -

וביותר הדברים אמורים, כשמקבל האדם על עצמו ללמוד סכום של דפים, ולסיים כמה וכמה מסכתות, ובידיעת המסכתא על בוריה וכדו', אזי מלבד מה שאמרו חז"ל (סנהדרין דף כ"ו ע"ב) מחשבה מועלת לדברי תורה, וברש"י שם 'מועלת מהניא לשכח למודו', כי עצם דיבור האדם שמקבל על עצמו סכום קצוב ללמוד ולהתייגע בה, הרי שעל כך מתגבר היצר עליו ביותר, יעו"ש, אכן מלבד זאת כשאינו מצליח לעמוד בקבלה שקיבל עליו, ולא הספיק להשלים ולידע את סך הדפים שקיבל עליו, הרי שעל ידי כן נופל לבו בקרבו לומר כי אין הוא ראוי לעבוד את השי"ת ולהגות בתורתו, מאחר ורואה הוא כי לא עלה בידו להשלים ולהוציא מן הכח אל הפועל כל חשבונותיו כאשר עלה ביד זולתו, ומתוך כך מייאש עצמו לומר שאינו עומד במדרגה הראויה ונופל לרשת היצר הרע מדחי אל דחי.

וגם זה הוא טעות מוחלט ומעצת היצר הרע הוא, כי כלל ראשון בעבודת השי"ת שכל אחד ואחד צריך לעבוד את השי"ת כפי כוחותיו ויכלתו, בני העליה

עמד בקשרי המלחמה מתוך עמל ויגיעה בכל כוחו, הריהו חשוב לאין ערוך בשמי מעל.
- 'מעביר על מידותיו' - היינו שהכל בא לו מתוך יגיעה ועמל רב -

יסוד זה מובא הרבה בספרן של צדיקים, ובספיה"ק סידורו של שבת (שורש ו, ענף ג, עלה ט-יד) ביאר מה ששנינו (תענית דף כ"ה ע"ב) שוב מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה, ירד רבי עקיבא אחריו ואמר 'אבינו מלכינו אין לנו מלך אלא אתה, אבינו מלכינו למענך רחם עלינו', וירדו גשמים, הוו מרנני רבנן (שתפילות ר"א לא התקבלו), יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה, אלא שזה מעביר על מידותיו וזה אינו מעביר על מידותיו, ע"כ. ועמדו כל המפרשים בזה דלכא' אם זה מעביר על מידותיו וזה אינו, הרי שבדבר זה הוא גדול ממנו, ומפני מה יצתה בת קול ואמרה 'לא מפני שזה גדול מזה'.

וביאר בקדשו, וזל"ק, והענין הוא על דרך שפירשוהו חכמי אמת ז"ל כי הנה יש בעובדי ה' שתי סוגי אנשים. א' הוא הנקרא צדיק וטוב לו כלומר שטוב ונוח לו ויפה לפניו מאוד עבודת ה' כי נברא בטבע תולדתו במדת הטוב, וכוחי גופו ומזגי טבעו מעת תולדתו נוטה ונמשך אחרי הטוב, ומעולם חפץ באהבת בוראו ולעשות לו תענוג ונחת רוח בכל מה שיוכל, ואין לו מניעה מצד גשמיות גופו שהוא עפר מן האדמה ונוטה לחומריות ולתאוות, וכו'. והסוג השני הוא בהיפך ממש מזה כי הוא נברא בטבע ומזג רע למאוד, וכח הגוף שבו נוטה ונמשך אחרי חומריות העוה"ז ותאוותיו וחפץ להתעלם באהביו, ולא יערב לו כלל עבודת ה' יתברך כי רבתה בו גשמיות עפר הארץ ונמשך אחר שורשו, וכשהוא רוצה בכח נשמתו ושכלו לעבוד לבוראו ולפרוש מכל התאוות ונופת צוף העוה"ז מחמדי גופו, מה מאוד קשה לו לעבור על תאוותיו וחמדת לבבו שבו מיום הוולדו ואוי לו מיצרו הקשה העומד לנגדו בכל כוחו ומבקש לטורדו מן העולם. וכו', ומאוד תיקר נפש האדם הלז אצל הבורא ב"ה, עכלה"ק.

באור דברים אלו מבאר בסידורו של שבת את דברי הגמ' האמורים לעיל - ונביא כאן תמצית דבה"ק, שהענין הזה היה דרגת התנא רבי עקיבא שהבאנו למעלה, כי הוא היה בן גרים (ראה ספר היוחסין, מאמר א, אות ע; ועי' מש"כ בספר מרגלית הים,

שלי, אסע לצאנו ששם יודעים לכבד תורה ושם כבר יראו כולם מי התלמיד חכם. הוא שידל את חברו לנסוע עמו, ואכן נסעו שניהם לצאנו. כשנכנסו אל מרן הדברי חיים, נתן מרן את ידו לההוא הבטלן, ולאותו חריף השיב שלום בשפה רפה, והוא סבר כי אך מקרה הוא. הם שהו שם כמה ימים, ומרן הדברי חיים היה עורך שולחנו בכל יום ומשוחח בדברי תורה עם הנוכחים, אולם כלל לא התייחס לאותו אברך חריף. לאחר כמה ימים התמרמר אותו אברך לעצמו עד מאד ואמר שאם גם בצאנו אין יודעים לכבדו, הרי שמישיח כבר צריך לבוא.

באותה שבת בעת הדברי תורה בסעודה שלישית דיבר מרן הדברי חיים על החובה ללמוד תורה ביראת שמים וקדושה וכו', ובלא זה אין ערך לתורה, ובתוך הדברים סיפר שמישיח צדקנו רצה כבר לבוא לגאול את ישראל, ושלחו אותו לראות אם אכן צריכים אותו בעולם, וכשירד לעולם שמע אברך אחד אומר שמישיח כבר צריך לבוא כדי שיכבדו אותו, ואמר דאם כן אין הוא רוצה לבוא. מיד באותו רגע שמעו הנוכחים איך שאחד האברכים נאנח קשות ויצא במרוצה מבית המדרש.

ואכן דברי קדשו פעפעו אצל אותו אברך כארס של עכנאי ומאז קיבל על עצמו להיטיב דרכו, ואחר השבת נכנס אל מרן הדברי חיים לבקש הדרכה, ואמר לו לעלות לארץ ישראל. אותו אדם נהיה לחסיד מופלג, תלמיד חכם וירא שמים, ויש ממנו עד היום בירושלים דורות של תלמידי חכמים.

עובדא זו ג"כ מלמדנו ענין זה, ובוודאי שבעסק התורה כלולים כל ההשגות הרוחניות, אך העיקר הוא היגיעה והעמל מתוך הכנעת הלב, לשעבד עצמו להשי"ת בכל לבו ובכל נפשו, שיהיה כל כולו חפצו ומאווייו לעשות רצונך אלקי חפצתי, כי כל ההשגה וההצלחה הוא רק כבוד המדומה בעולם הזה לאלו שאינם מבינים ביסוד ופנימיות העבודה, ואלו מחשיבים תעודה והוקרה מיוחדת, אכן כל אלו חשובים רק למי שעמל והתייגע באמת וכל לימודו ועבודתו באה אליו מתוך קושי ויגיעה רבה ועצומה בכל כוחותיו, שרק אז נחשב הצלחתו להצלחה, ברם מי שעלה בידו להשיג ידיעות והשגות רק מחמת שהתברך במתנת שמים בכשרונות מבורכים, ויש לו זכרון טוב וכדו', ועל ידי כן הצליח אף ללא עמל ויגיעה, הרי שרעהו שלא הצליח כל כך ומכל מקום

כשאין בידו מעש או אז הוא עוסק מעט בתורה כשכמובן על ידו כוס משקה מהביל וכיוצ"ב. ועל זה אמרו חז"ל (בכורות דף ה' ע"א) שרפו ידיהם מדברי תורה, דהנה יד מורה על תוקף וחזק, וע"ד הכתוב (תהלים פט, יא) בזרוע עוזך, ורמז בזה על ענין הנ"ל שאף שביקשו ללמוד אכן שיהיה זה מתוך רפיון ידיים וללא צורך להתייגע ולעמול.

ברם כאמור לא כך הוא דרכו של תורה, כי בעסק התורה אדרבה בדייקא צריך ליגיעה ועמל, ועל זה אמר הכתוב יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, ואמרו חז"ל (מגילה דף ו' ע"ב) יגיעת ומצאת תאמין. ועל זה נלחם עמלק בישראל להביאם לידי רפיון מעסק התורה, הן שילמדו בניקל ולא מתוך יגיעה ועמל, והן שכשלא יעלה לימודם יפה ולא יצליחו לבוא לרום המדריגה יתייאשו וירפה ידיהם לומר כי אין עבודתם ולימודם חשוב כלל.

על זה צוה ואמר וצא הלחם בעמלק מחר רצ"ל שאין הדבר כפי שביקשו עמלק לומר, אלא אדרבה בהכרח הוא לבוא ליגיעה ועמל רב, והמשיך ואמר 'והיה כאשר ירים משה את ידו וגבר ישראל', וכאמור שיד מורה על כח וחזק, שכשהכירו בני ישראל וידעו כי בהכרח הוא לבוא ליגיעה עצומה על מנת לזכות לכתרה של תורה ולדביקות אמת במלכו של עולם, דייקא אז וגבר ישראל. ועל זה אמר גם 'ידי משה כבדות', וכאמור שמורה על עמידה בקשרי מלחמה ביגיעה ועמל רב, ודייקא באופן ששעבדו את לבם לאביהם שבשמים לעבדו אף מתוך יגיעה ועמל או אז 'וגבר ישראל'.

דבר זה ברור ומוסכם, כי מיום היות אדם על פני האדמה לא היה אדם שנתעלה במדריגה גבוהה ורמה להיות צדיק עובד השי"ת בלא יגיעה ועמל רב [ואף על משה רעיא מהימנא ע"ה ידוע כן (כן מובא בספה"ק אור פני משה, פר' חוקת, ובעוד מספרי תלמידי הבעש"ט הק' ז"ע) ואין כאן המקום להרחיב בזה].

ואמר הכתוב 'ויהי ידיו אמונה עד בא השמש', מורה בזה על הענין הנוסף שכל אחד יש לו לעבוד את השי"ת עפ"י מדריגתו ויכלתו, דמצינו בחז"ל (חולין דף ס' ע"ב) שקטרגה הלכנה ואמרה אי אפשר לשתי מלכים להשתמש בכתר אחד, ואמר לה הקב"ה לכי ומעטי עצמך, והיינו לפי שהלכנה לא הסתפקה בכוחותיה, ולעומתה השמש קיבל על עצמו לעשות ולפעול עבודתו המוטל לעשות עליו כפי שנועד לו מן

סנהדרין דף צ"ו ע"ב) ונולד בטבע ומזג רע למאוד וכו', ולאחמ"כ בנוה עליו רוח ה' היפך עצמו מעבר אל עבר, והיה נהנה מיגיע כפן, שהיה יגע וטורח למאוד עד שהעביר על כל מידותיו הרעים להפכן לטוב לעשות עמהן טובות וכו', לא כן רבי אליעזר בן הורקנוס שאביו היה גדול הדור ומחשובי קרתא דירושלים (עי' אבות דר"נו, ג; פרקי דר"א א), ועליו ביקש משה רבינו ע"ה יהי רצון שיצא זה מחלצי (במדב"ר יט, ז), ומובא בפרקי דר' אליעזר (פרק ב) שזכה לקרני אור כקרני ההוד של משה רבינו ע"ה, ולא היה חסר לו מאומה מרוב גדולתו, והוא נולד במזג הטוב, ומיד בהיוולדו נתחברה בו נשמה קדושה ומעלות גבוהות כ"כ נשמת 'רבי אליעזר בן הורקנוס', עם נטיה טובה ונולד עם עדינות בכליל השלימות, ולא נזקק לעבוד ולעמול קשה שיבוא לידי מדריגות, מכיון ששורש מחצבתו היתה מגדולים וצדיקים גדולי עולם דור אחד דור ולא באה לו העבודה בקושי רב כלל.

ועל כן יצתה בת קול ואמרה, לא מפני שזה גדול מזה, בגדולתן ומעלתן בתורה ויראת חטא, אלא שזה מעביר על מידותיו, פי' רבי עקיבא היה מעביר על מידותיו כנ"ל שהיה נצרך לעבוד בקושי רב ובעמל ויגיעה עצומה, והיה לו לתקן המידות ולזככם עם יגיעה עצומה ועמל על כל דבר ודבר, והעביר מידותיו הרעים לטוב, וזה אינו מעביר על מידותיו, כי לא היה צריך לזה כאמור, ולפי שבעיני הקב"ה יקר מאוד דרגא זו וכו', ועל כן ענוהו ממרומים לרבי עקיבא בתפילתו, עכתוד"ק.

ועפ"י יבואר פרשת עמלק, כי עמלק מורה על גאות והתנשאות, וכנודע מה שרמזו בספה"ק דעמל"ק בגימטריא ר"ם, וטומאתם היתה לפתות האדם להיות תמיד המוצלח ביותר ובחשיבות יתירה, וקליפה זו הכניסו והחדירו בתוך בני ישראל לבוא לידי גאות והתנשאות. עד שנוכחו לדעת ולראות כי אין זה בכלל עבודת השי"ת להיות ברום המעלות, עד ששאלו 'היש ה' בקרבנו' (שמות יז, ז), ואדרבה באו לכלל ירידה.

- רפו ידיהם מדברי תורה שלמדו בלא יגיעה -
באופן נוסף יבואר ענין קליפת עמלק, שגרם לבני ישראל שאף שירצו לעסוק בתורה ועבודת השי"ת, אכן כל זה הוא רק כשיעלה בידם בניקל, ויהיה להם כל מחסורם, וללא יגיעה ועמל כלל, כי אם כשהוא רענן וניחוח אחר שעות שינה מרובים, שכאופן כזה

השמים, וכאמור שכל אחד ואחד יעבוד את קונו וצורו כפי יכולותיו אשר נתנו לו מן השמים.

- היוונים ביקשו להטעות את ישראל לעבוד העבודה שלא מתוך יגיעה ועמל -

גם קליפת יון התגברה ביותר על ענין זה, שהסיתו ופיתו את בני ישראל שאין צריך ליגיעה ועמל בעסק התורה, והגם שהתורה הק' הוא דבר חשוב נעים ונחמד, אולם ביקשו לומר שהוא כדוגמת שאר חכמות ומדעים, שיש בו לחדד המח והשכל, ואולם אל להם להרבות ביגיעה ועמל לעסוק בדברי תורה עד שיהיו שמורות עיניו נעצמים מאליהם וכדומה, ולפרוש עצמו מתענוגי והבלי העולם הזה ושאר דברים, ולהמית עצמו באהלה של תורה. כי אם יעסוק האדם בתורה מתוך מנוחה ושלוה ובלא יגיעה כלל ועיקר.

ולזה גזרו על בני ישראל כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל, שור מורה על כח וחזק (ראה דברים לג, יז וברש"י ד"ה שורו) ובענין זה של יגיעה ועמל שעל זה מורה השור יכתבו שאין להם חלק באלוקי ישראל, לומר שאין צריך ליגיעה ועמל, שיקבל האדם על עצמו עול תורה ומצוות, אלא יקיים הכל בניקל ובמנוחה, לבטל מזמנם על תענוגי העולם בשיטוטי בראי ברחובות עיר וקריה ושאר תאוות והנאות החיים. ואף הוסיפו לומר כי היגיעה המרובה עלולים להביא את האדם לידי חולי הנפש ועל כן בהכרח הוא להנפש באמצע לחלץ העצמות ע"י משחק הכדור וכיוצ"ב דיבורי סרק, וביקשו שירפו ישראל מעסק התורה ללמוד בה שלא מתוך יגיעה ועמל. ואכן זמנם עלה בידם כאשר רוב בני ישראל באותו הדור סרו מדרך ה' והלכו שולל אחריהם. כשזהו כאמור היפוך דרך ה' אשר עיקרו הוא יגיע כפיך כי תאכל, שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה (ברכות דף ס"ג ע"ב).

ויתורין בזה קו' הבית יוסף (סי' עת"ר) על מה שעושים ח' ימים חנוכה, והלא בפך השמן היה די להדליק יום אחד, ונמצא שלא היה הנס אלא ז' ימים, וכבר תי' הפר"ח (שם) דיום הראשון הוא זכר לנס נצחון המלחמה. ואמנם גם על זה קשה דמאי שייאמיה דנס נצחון המלחמה לענין הדלקת הנרות, דמטעם זה היו צריכין לקבוע משתה ושמחה להודות ולהלל, ולא לציין זכר לנס על ידי הדלקת הנרות.

ולהנ"ל יבואר שפיר, כי חפצו חכמי אותו הדור להורות דב' עניינים אלו אחד הם, שבלא העמידה בקשרי המלחמה לא יכלו להדליק נרות חנוכה, והיינו שטמאו היוונים כל השמנים שבהיכל, שביקשו להסיר את בני ישראל מעם ה', לטמאם שלא יתנהגו בקדושה ובטהרה ולא יעבדו את קונם כדבעי, כי אם ילכו אחר הבלי והנאות ותאוות העולם הזה, עד שירדו ויפלו מדחי אל דחי. ורק בכח מסירות נפשם של חשמונאי ובניו שעמדו במלחמה כבידה מתוך יגיעה ועמל יכלו לטהר את בית המקדש, לשוב אל השי"ת ולתורתו, וזכו לבחי' 'נר מצוה ותורה אור' (משלי ו, כג), כי על מנת לזכות לנר ואור המורה על תורה ומצוות הוא כאמור רק על ידי המלחמה בעמל ויגיעה, להלחם בעוז כנגד קליפת יון שביקשו לפתות את בני ישראל שיעסקו בתורה שלא מתוך יגיעה ועמל. וכיון שזעק והכריז מתתיהו מי לה' אלי ונלחם בכל כוחו בקשרי המלחמה הרי שבוכות מסירות נפשם זכו לטהר את בית המקדש ולהעלות האור במזרת המקדש.

ולזה מדליקין נרות הן זכר לנס פך השמן והן זכר לנס נצחון המלחמה, דהנר מורה כאמור על עסק התורה הק', להורות שכל מה שזכו לתורה ועבודת השי"ת הוא רק על ידי המלחמה ביגיעה ובמסירות נפש.

- לא מצאו אלא פך אחד של שמן להורות שעל כל אחד לעשות כפי כוחותיו -

זהו עבודת האדם בעולמו להתייגע ולעמול ולעשות כל אשר ביכולתו, ואז כשיעשה את המוטל עליו, שוב אין כל נפק"מ לאיזה מדרגה ומעלה זכה להעפיל ולהגיע, כי העיקר הוא כאמור שיעשה כפי כוחו.

ויורמו נמי בנס השמן, כי מצאו פך אחד של שמן, שלא היה בו להדליק אלא יום אחד, ונעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, והדבר הוא לכאן לפלא, דכיון שכל הנס היה מעל לדרך הטבע הן מה שנצחו במלחמה שנתן השי"ת רבים ביד מעטים טמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים, והן עצם נס פך השמן, שנכנסו אחר הנצחון לדביר ביתך ופינו היכלך וטיהרו מקדשך, והמגיד מראשית אחרית הכין רפואה קודם למכה, ומצאו פך אחד של שמן חתום בחותמו של כהן גדול, ונעשה נס זה והדליקו שמונה

עליו שמת (יבמות דף קכ"א ע"א), ולהנ"ל יבואר שפיר, דכשראה ראובן את אחיו החפצים להרוג את יוסף, וידע שלא יוכל להצילם מידם, כי אם יאמר להם להשיבו אל אביו ימרדו כנגדו ולא ישמעו בקולו, ועלולים אף לקום עליו להרגו, ומכל מקום לא נסוג אחר ועשה כל מה שהיה בידו לעשות, והשליכוהו לבור נחשים ועקרבים, ובכך דחה שלא ימיתוהו בידים, ובאותה השעה עמד והתפלל לפני השי"ת שיצילו מבורו. ולא היה ראובן פוטר עצמו לגמרי לומר דמאחר ואין בידו להצילו מידם לא יעשה מאומה, אלא אדרבה הוא עשה כפי יכולתו והמוטל עליו לעשות, אף שיתכן שלא יהיה זה הצלה בשלימות.

וע"כ אמרו חז"ל (ברכות דף ז' ע"ב) על ראובן ראו מה בין בני לבן חמי, כי בני אומות העולם אם אין ביכולת אחד מהם להצליח בשלימות ולהגיע לרום המדריגות שוב אינו פועל ועושה מאומה, לא כן עם בני ישראל שאף שאין יכולים להשלים עצמם במדריגה העליונה, לדעת כל הש"ס ופוסקים, או לידע ולהבחין על אלף דפי גפ"ת, מכל מקום אין הם מתייאשים ומרפים, אלא אדרבה כל אחד ואחד עושה ופועל כפי כוחו ומיסת ידיו.

מעשה יבואר סמיכות מאמרי רב תנחום, נר חנוכה שהניחה למעלה מב' אמה פסולה, שאם מדמה האדם שרק אם מצליח להתעלות מעלה מעלה ולהגיע לרום המדריגות למעלה מב' אמה אז נחשב עבודתו, ורק אם יצליח לידע מסכתות כאחרים, ולהיות תלמיד חכם ולמדן מופלג כחבריו או אז יהיה נחשב, ובלא"ה אין עבודתו נחשבת כלל, הרי שמחשבה זו פסולה, וזהו פתח השער ליפול עד לנוקבא דתהומא רבא, כי כאמור בעבודת השי"ת אין כל נפק"מ למה שהצליח האדם להשיג ולהגיע, וענין זה הוא תלוי בכח השי"ת, ומה שמוטל על האדם הוא רק להגות בתורה הק' ולעסוק בעבודת התפילה ובניצול הזמן כראוי, ויבקש מהשי"ת באמירת פרקי תהלים בשברון הלב שיזכה לסייעתא דשמיא, והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצוותיך, ולעשות כל אשר לאל ידו.

ולזה הסמיך אידך מימרא דרב תנחום מאי דכתיב והבור ריק אין בו מים וכו' אבל נחשים ועקרבים יש בו, להורות שילמד האדם ענין זה מראובן, שאף שידע שאין ביכולתו להציל את יוסף בשלימות, מכל מקום הוא עשה כל אשר ביכולתו,

ימים עד שיכלו להביא שמן טהור כגודע מהר"ן (שבת דף ט' ע"ב מדפי הרי"ף) בטעם שהוצרכו לנס שמונה ימים, לפי שהיה להם שמן טהור רחוק ד' ימים והוצרכו שמונה ימים בין הליכה וחזרה עיי"ש, ועל ימים אלו נעשה להם הגם ואותו הפך שחילקו לשמונה חלקים דלק מערב עד בוקר שמונה ימים, ומעתה לפלא דמאחר והכל הוא בניסי השי"ת ונפלאותיו, מפני מה לא נעשה הגם באופן כזה שימצאו שמונה כדי שמן חתומים בחותמו של כה"ג, שעל ידי כן היו יכולים לקיים ציווי התורה הק' יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד בוקר (ויקרא כו, כא) וליתן לה כמדתה.

אלא שכל זה בא ללמדנו ולהוציא ולעקור מקרבנו קליפת יון הרשע, שהם ביקשו להחדיר בבני ישראל שמי שאינו זוכה לבוא לרום המעלה לדעת ולהבין הכל, שוב אין עבודתו נחשבת כלל, כי כל טומאתם טומאת וחכמת יון היה בפילוסופיה ובמדעים וכו', שבהם רק מי שישגי וידע הכל הוא יהיה נחשב, ובלאו הכי לא יהיה נחשב כלל ועיקר, כן ביקשו להחדיר בבני ישראל שיהיו עוסקים בתורה רק באופן כזה, עד שעל ידי כן נפלו בני ישראל ממה מטה.

אכן כאמור ענין זה בשקר יסדו כי אדרבה בעסק התורה העיקר הוא ההשתדלות העמל והיגיעה, וכאשר מתייגע האדם ועושה כל אשר לאל ידו, ואף כשנופל הריהו מתעורר וחוזר בתשובה ובחרטה ומקבל על עצמו קבלה גמורה באמת ובתמים לבל יכשל עוד, ועושה כל המוטל עליו כפי יכולתו, הרי שסופו שמן השמים יעזרוהו, כי הבא לטהר מסייעין אותו (שבת דף ק"ד ע"א).

ולזה נעשה הגם באופן כזה שיהיה להם די שמן רק ליום אחד, ונעשה להם גם ודלק כמצוותו, להורות וללמד שלפני השי"ת אין כל נפק"מ בעבודת האדם אם הוא חצי שיעור או שיעור שלם, אלא העיקר הוא שיעשה כפי יכולתו וכפי כוחותיו אשר נטע בו השי"ת, ואם יעשה כן סופו שיזכה לעזר ממעל להשיג ולדעת יותר ויותר.

- הצלת ראובן ליוסף היינו שהוא עשה כפי יכולתו - ויתבאר בזה מה שהעידה תורה על ראובן (בראשית לו, כא) וישמע ראובן ויצילהו מידם, דלכאו' איזה הצלה היה בכאן, מה שהשליכוהו ליוסף לבור נחשים ועקרבים, אשר הנופל לבור נחשים ועקרבים מעידין

ב, אות כה) יצאו בזכותיה דיוסף הצדיק, כן יהיה גם לעתיד לבוא, אשר כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. ואלמלא היה יוסף עומד בקשרי מלחמה תמיד בכל עת לא היה זוכה לכך, ואם היה יושב בשלוחה כשהוא מלוכש בכתונת פסים וכו' והיו מכבדים אותו הכל, לא היה זוכה להגיע לשלימות המדרגה העליונה.

ועל מנת שיוכל לזכות לשלימות המדרגות על כן בדיוקא זמנו מן השמים ליוסף כל הני הרפתקאי דעדו עברו עליה, ובכל עת התחזק מתוך הכנעה ושפלות, כאשר נחזה מסיפור חלומותיו ודבריו של יוסף הצדיק, דהנה יעקב אבינו הוא בוודאי הכיר במדרגתו הנעלית שיוסף הוא צדיק יסוד עולם, וכמו שנאמר 'וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו' וכל מה שלמד בבית שם ועבר מסר לו, ולמד עמו כל מיני מדע וחכמה ואהבו אהבת נפש, ומכל מקום כאשר קנאו בו אחיו על חלומותיו ועל דבריו הנה נאמר 'ויגער בו אביו', ובאותו העת היה יוסף מרגיש בעצמו קושי עצום, כי תחת אשר יתמוך בו אביו בהכירו רום מעלותיו ומדרגתו, ויודע כי חזיון אשר הוא רואה במראות הלילה הריהו חזיון אלוקים, הריהו גוער בו ומשתיקו, וזהו כעין כאשר יריבון אחים יחדיו והאב תחת שיגער בבן אשר בו תלויה הקולר והאשמה, הריהו גוער בבנו הטוב. [ואמנם באמת נאמר בפסוק (בראשית לו, יא) 'ואביו שמר את הדבר', וזאת כי ידע יעקב שזהו דבר ה']. ועל אף הקושי העצום שהיה ליוסף לא התרעם חלילה אלא שתק ולא ענה מאומה, והרגיש אז בעצמו כחרס הגשבר כי בוודאי נפל ממדרגתו ואינו ראוי עוד לכך.

שוב לאחמ"כ השליכוהו אחיו עצמו ובשרו לבור נחשים ועקרבים, ומשם נמכר לישמעאלים ולסוחרים עד שהגיע לבית טומאה של פוטיפר בערות טומאת ארץ מצרים, וגם שם עבר נסיונות קשים ומרים, אשר התגבר עליהם בעוז ובגבורה, ותחת שלאחר כל נסיון יזכה לגילוי אלוקי יען אשר עמד בנסיון, הרי שאדרבה הורע מצבו וניתן בבית האסורים. ולמרות הכל לא הרחר מאומה אחר מדותיו ית"ש. ועל ידי הנסיונות הקשים בעמל ויגיעה רב שעבר דייקא על ידי כן זכה להגיע למדרגת יוסף הצדיק, עד שנתמנה למשנה למלך ונעשה מושל על כל ארץ מצרים, וכנודע מספרן של צדיקים שהכוונה

אף שיתכן שלא יוכל להשיבו אל אביו, ואף על זה העיד עליו הכתוב 'ויצילהו מידם', ונחשב לו דבר זה כהצלה בשלימות.

- יעקב ויוסף עברו נסיונות וקשיים רבים בחייהם - עתה נהדר אנפין לבאר מקראי קודש דפרשתן, דכל ענין האמור יש לנו ללמוד מיעקב ויוסף, אשר כל חייהם עמדו במלחמות קשות וכבודות ואעפ"כ לא רפה ידיהם. יעקב אבינו הוא בחיר שבאבות (ב"ר עו, א) ואף שכל שלושת האבות היו מרכבה לשכינה הק', אכן יעקב אבינו ממנו יצאו י"ב שבטי י"ה, והיו ליה ליעקב צער גידול בנים (שבת דף פ"ט ע"ב), וכל ימיו ושנותיו היו מלאים קושי וצער, עוד ממרם שנולד נלחם עם עשיו, וכמו שנא' (בראשית כה, כב) ויתרוצצו הבנים בקרבה, והיו מריבים אז על נחלת ב' עולמות (תנא דבי אליהו זמא, פרק יט), וכן כל ימי חייו לאחמ"כ כשהוצרך לנוס מבית יצחק אביו שם היו שרוי בגן עדן ממש סמוך על שולחן אביו, מפני עשיו אחיו, והגיע לחרן אל בית לבן, ושוב היה לו צער יוסף אשר וישנאו אותו אחיו ומכרוהו. וכדאיתא במדרש (ראה ב"ר פד, ג; תנחומא מקץ, י; ילקו"ש איוב ג, רמז תתצו) וישב יעקב לא שלותי מעשו, לא שקטתי מלבן, ולא נחתי מדינה, ויצא רוגז בא עלי רגזו של יוסף (איוב ג, כו).

וכל זה היה על מנת להכין הדרך לבני ישראל, דמאחר ויעקב בחיר שבאבות הוא הוא שמלווה את בני ישראל בגלות, וכאשר כבר הזכרנו זה עתה כמ"פ מש"כ בספה"ק תפארת שלמה (פר' בחוקותי, עה"פ זוכרתי את בריתי וגו'; פר' דברים, ד"ה השליך), ובית השלישי מכוון כנגד יעקב (ראה פסחים דף פ"ח ע"א), והוא הוא שלימות המרכבה אשר דמות דיוקנו חקוקה בכסא הכבוד (סנהדרין דף ק"ג ע"א), על כן דייקא הוא עבר כל הקשיים הללו, להורות וללמד לבני א"ל חי שכך הוא דרכה של תורה, דייקא מתוך קושי ויסורים ומלחמה כבידה שוב ושוב.

כן גם ביוסף צדיקא שכבר מצעירותו ויקנאו בו אחיו וישנאוהו, ובוודאי שאין זה כלל בדרך הטבע להלחם כ"כ בין האחים השבטים הקדושים, אלא מאחר והגאולה עתידה להיות במהרה תהיה בזכותו של יוסף, וכדאיתא במדרש (שמו"ר א, ה) עה"פ (ישעי' יא, יא) ביום ההוא יוסף ה' שנית ידו, וממנו חומר משיח בן יוסף. וכשם שבמצרים אשר הוא שורש כל הגלויות כולם (ראה בני יששכר, מאמרי כסלו טבת, מאמר

באור ה', כן נמי יוסף הצדיק עבר צרות רבות ורעות בימי חייו על מנת שיוכל לבוא לשלימות הראוי.

- יגיע כפיך כי תאכל ביגיעה כ"א כפי כוחותיו - דבר זה מוטל על כל אחד ואחד מישראל בכל הדורות כולם, לנסות לפעול מתוך יגיעה ועמל רב, וע"ד הכתוב יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, וכד בבד לידע שמוטל עליו לעשות כפי יכולתו וכוחותיו, והיה כאשר ילחם וינסה בכל כוחותיו או אז תהיה עבודתו רצויה לפני המקום ב"ה ויעלה לריח ניחוח, והגם שלא זכה להגיע לרום המדרגות כל יתייאש חלילה במה שלא השיג יותר, וכד בבד עם שפלות הרוח וההכנעה הרי שפקודי ה' ישרים משמחי לב (תהלים י"ט, ט), ויגיל וישמח בכל ענין שמשגי, כי כאמור הכל תלוי כפי עבודתו וכפי הכשרונות והכוחות שניתן לו משמי שמים, וכשיעשה כן או אז יזכה לתקן כראוי נפש רוח ונשמה שלו.

זהו ענין ימי החנוכה אשר הם מלשון חינוך והרגל (בני יששכר, מאמרי כסלו טבת, מאמר ב, אות כט), וע"ד הכתוב (משלי כב, ו) חנוך לנער על פי דרכו, שלא יביט האדם ויסתכל בזולתו כמה הוא מצליח, כי ענין זה היה דרך היוונים שבכך ביקשו לעקור תורה מישראל חלילה, אלא אדרבה חנוך לנער על פי דרכו, כל אחד כפי כוחותיו ומדרגותיו, ואז יזכה לומר כי יזקין לא יסיר ממנו'.

יעזור השי"ת שנוכה לקדושת אור ימי החנוכה, קבלת עול מלכות שמים בקדושה ובטהרה, ולקבל עלינו באמת מאי דהוה הוה מכאן ואילך חושבנא. שומר ישראל שמור שארית ישראל ואל יאבד ישראל, ויגן על בני ישראל בכל מקום שהם בכל אתר ואתר בשמירה דלעילא, ולא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדש, אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים, אשור לא יושיענו על סוס לא נרכב ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו (הושע י"ד, ד), רק השי"ת הוא השומר עמו ישראל. ולזה קבעו חז"ל (שבת דף כ"א ע"ב) להניח המנורה על פתח ביתו, שיהיה שמירה על בני ישראל בכל מקום שהם נמצאים שם. יערה השי"ת עלינו משמי שמים רוח טהרה, והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצוותיך, ונזכה לגאולת עולמים במהרה בימינו אמן.

שהיה למושל רוחני על טומאת וערות ארץ מצרים להכניע את הטומאה, וכל זאת הוא דייקא על ידי שעמד בגבורה בנסיונות קשים ומרים.

זאת תהיה תורת המסורה ויגער בו אביו, וכאמור הקושי הרב שעבר על יוסף בזה, ועל ידי כן ויגער בים ויחרב, שעל ידי כן דייקא זכו בני ישראל לקריעת ים סוף, ובכדי לנצח שרו של ים הוצרכו לארונו של יוסף, כי הים ראה ארונו של יוסף וינס כנודע מהמדרש, היינו כוחו של יוסף שנלחם במלחמה כבידה ועצומה ועמד בגבורה בכל הקשיים, על ידי כן זכה למדרגתו הנעלית ובזכותו נבקע הים בפניהם. וזהו נמי שרמזו חז"ל למה וישנאו אותו אחיו כדי שיקרע הים בפניהם, וכאמור שבכדי לזכות לקריעת ים סוף למעלה מדרך הטבע, הוא רק על ידי מה שעמד יוסף הצדיק בנסיונות הקשים.

ולזה בהתגלות יוסף אל אחיו לא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו (בראשית מה, ג), כי אז הבינו השבטים שכל מעשה מכירת יוסף היה למעלה מדרך הטבע, והיה הדבר נפלא בעיניהם היתכן שמכרו את אחיהם, וע"ד מה שנאמר (דברים לג, ט) את אחיו לא הכיר, שמכרו את אחיהם עצמם ובשרם לרשעים ארורים במצרים, שזה גרוע יותר ממאה מיתות, כי גדול המחטיאו יותר מן ההורגו (במדכ"ר כא, ד), ובדרך הטבע היה יוסף נופל לזוהמת מצרים ונעקר לגמרי, ורק יד ה' היא שעשתה כל זאת שישנאו אותו אחיו בכדי שיוזכה יוסף לבוא לשלימות מדרגתו ויבקע הים בזכותו.

זהו שאמר הכתוב וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, וברש"י מהמדרש (ב"ר פד, ג) ביקש יעקב לישב בשלוח קפץ עליו רוגזו של יוסף, צדיקים מבקשים לישב בשלוח אומר הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעוה"ב אלא שמבקשים לישב בשלוח בעוה"ז, ע"כ, וכל זה הוא להורות וללמד בינה לבני ישראל שעיקר העבודה הוא מתוך עמל ויגיעה עצומה. ועל זה רמז הכתוב אלה תולדות יעקב יוסף ששניהם היו בבחי' זו, שכשם שיעקב עבר צרה אחר צרה כל ימי חייו, וזאת לפי שהוא עשה הכנה לבני ישראל לדורות עולם עד ביאת המשיח, וע"ד מה שנא' בית יעקב לכו ונלכה

מוצש"ק נר ג' דחנוכה

בשעה 10.40 נכנס מרן שליט"א להדלקת הנרות ועריכת השולחן הטהור דמלוה מלכה. מרן שליט"א אמר הנוסח של 'לשם יחוד' ואמר הברכות, מיד לאחר הדלקת הנרות ואמירת הנרות הללו ניגש לעריכת השולחן לסעודת מלוה מלכה.

מרן שליט"א שתה יי"ש, ונטל ידיו לסעודה. חבר מקהלת המשוררים זימרו את הזמירות למוצש"ק, ושאר זמירות לכבוד סעודת מלוה מלכה סעודתא דדוד מלכא משיחא.

לאחר מכן נשא מרן שליט"א מדברות קדשו במשך כשעה. (תוכן דברות הקודש יבוא אי"ה).

אח"כ העניק מרן שליט"א תעודות הוקרה לקבוצת בחורים מצטיינים משיעור ב' וג' בישיב"ג, אשר מלבד המבחנים השבועיים והחודשיים נבחנו במסגרת תוכנית 'דשלים מסכתיה' על כל מסכת גיטין ומסכת ע"ז שנלמדו במשך השנה העברה לכה"פ ד' פעמים, עד שהוא אצלם כמונח בקופסא ממש.

בברהמ"ז על הכוס התכבד הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א. לאחמ"כ עברו קהל האורחים לברכת שלום אצל כ"ק מרן שליט"א.

יום ראשון פר' מקץ ז"ך כסלו

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה יצחק אייזיק נ"י בן הרה"ג ר' משה נתן נטע דופלט שליט"א מירושלים עיה"ק, ולהבחור הבר מצוה יקותיאל יהודה נ"י בן הר"ר אהרן לוי מירושלים (ב"ר אורי מחיפה, וח"ר מיכאל גרינברג מירושלים). אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הר"ר

אברהם הרשקוביץ מפעיה"ק (ב"ר אהרן ממאנסי).

ונכנס הגה"ח רבי מרדכי שבתי אייזנברגר שליט"א מרבני קרית צאנז עם ספרו החדש 'גיבורי שם' עמ"ס שבת וענייני חנוכה.

כן עברו בקו"פ הרה"ג ר' אהרן וייספיש שליט"א משגיח בישיבה"ק לצעירים שפע חיים בירושלים, עם קבוצה מובחרת מתלמידי ישיבה"ק, חברי חבורת 'שחר אקדמך' המשכימים קום לעסוק בתורה הק' בסדר מיוחד לפני התפילה, והעניק להם מרן שליט"א חנוכה געלט בצירוף ברכות הקודש לרוב הצלחה וסייעתא דשמיא והתעלות בתורה ועבודת השי"ת.

נר ד' דחנוכה

לערך השעה 9.00 נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא, להדלקת נרות חנוכה ברוב עם. בסיום הזמירות קם מרן שליט"א ממקומו בסמוך לנרות להתיישב במרכז השולחן, והחל באמירת ה'פשעטיל' שנמשך יותר משעה. כשלאחמ"כ המשיך מרן שליט"א בדברי אגדה.

בסיום דברי האגדה סובב מרן שליט"א בדריידעל, עד שיצא האות ג'. אח"כ ערך מרן שליט"א שולחן לחיים, ואיחל לחיים לכל הקהל, וחילקו לכל הקהל יי"ש ומזונות. לאחריה החלו לעבור כל האורחים בסך לקבל מעות חנוכה מידי מרן שליט"א, ולברכת שלום. ושיגר מרן שליט"א מעות חנוכה לתלמידי הכיתות הקטנות בתלמודי תורה דרכי אבות בערי הקודש ירושלים צפת וטבריה, וכן בערים בני ברק, ביתר, אלעד וחיפה, ולאנ"ש ותלמידי מוסדות החינוך בארה"ב. לאחר כמחצית השעה התפללו מעריב.

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

ידידינו הנכבד ומאד נעלה, רב חינא ורב חסדא, נודע בשערים לשם ולתהלה, איש האשכולות, נדיב ונכבד ומאוד נעלה,

הרה"ח ר' יצחק זעליג רייך הי"ו

אב"י בלונדון

שהרים תרומתו קודש להדפסת מעיינות הקודש בשבוע זה לרגל השמחה השרויה במעונו - שמחת אירוסי בתו הכלה תחי'

עב"ג החתן המו"מ בתו"ש כמר משה זאב זילברשטיין נ"י

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב לאביו

הרה"ח ר' אליעזר הי"ו - ראש הקהל דקהלתנו הק' בלונדון

ויהא רעוא שבזכות עזרתו הנדיבה יתמשך עליו ועל ב"ב שפע חיים טובים וארוכים, ברכה והצלחה, וימלא ה' כל משאלות לבו לטובה ולברכה לעלם ולעלמי עלמיא

תוכן דברי האגדה שאמר כ"ק מרן שליט"א בנר ד' דחנוכה העעל"ט

התהלך עמו בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו ולא יוכלו הקליפות לשלוט במצות

לצדקנו במשפט אתה מלך המשפט, ואין כאן וויתור, ובכך הוא מזכה ומטיב לעם בני ישראל, עכתוד"ק.

והנה היוונים הרשעים הן המה העוסקים בחכמות חיצוניות חכמת יונית הפילוסופיא הארורה, הן המה אשר הלבישו המצות שבתורה במלבושים זרים והמציאו טעמים זרים למצות התורה בחכמה מזויפת באמרם שכל המצות רק המצאה לאיזה מושכל ואין מן הצורך לעשיה בפועל דייקא, והנה לסברותיהם אין לך בתורה שום דבר בחוקה. והנה זאת היא עצת הקליפה שלא יקיימו ישראל מצות בחוקה, יען וביען כי תכלית ישועת ישראל הוא בקיימם מצות בחוקה דייקא שאז תבא להם הישועה בחוקה גם אם אין זכות בידם כנ"ל, ועל כן הבורא ית"ש זה רצונו שיקיימו ישראל מצות בחוקה דוקא כי רצונו להושיע את ישראל בכל עידן ועידנים. וזהו שתקנו בנוסח ההודאה שרצו היוונים הרשעים להעבירם על חוקי רצונך, רצ"ל רצו להעבירם מחוקים אשר הם רצונך יותר מהעדות והמשפטים, כי על ידי החוקים קרובה ישועת ישראל לבא, אתוד"ק.

- תמים תהיה עם ה' אלוקיך -

(ב) והנה כלל גדול בתורה הוא מה שנא' (דברים יח, יג) תמים תהיה עם ה' אלוקיך, והיינו שיקיים האדם התורה והמצות מתוך תמימות על מנת לקיים רצונו ית"ש בלבב שלם, והרבה האריך בענין זה רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בספריו הק', שעל האדם להתהלך בתמימות ולקיים מצוותיו ית"ש כי כן צווהו, ולא להתפתות חלילה אחר עצת היצר הרע לעבוד את השי"ת רק על פי שכלו, כי הלא גבולות חלק השי"ת בעולמו, ואף אם יוכל לדרוש ולומר טעמים בתורה הק' להעמיק ולהוסיף ציצים ופרחים, מכל מקום החקר אלו"ה תמצא, וכי יש בידו להשיג אפי' אחד מיני אלף אלפים מענייני טעמי וכוונות הגנוזים במצוה אחת, באשר כל ענין המצוה הוא גבוה מעל גבי גבוה למעלה למעלה רם ונשא.

פתח השער לירידה ונפילה היא כשירדמה האדם לקיים המצוה מחמת שמבין בדעתו בטעם הדבר, מפני מה זה מותר וזה אסור, למה נצטוונו לעשות כה או שלא לעשות כה, כי כשיתן טעם לכל דבר סופו אבדון שנופל לבאר שחת עד כי לא יהיה לו

ע"ד אגדה לבאר אמרם ז"ל (שבת דף כ"ב ע"א) והלכתא משמאל כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין. ובשאלתות (פרשת וישלח, שאילתא כו) מוסיף, ובעל הבית בטלית מצוייץ ביניהם. וצ"ב מאי שייאמה דציצית להכא. ובהמשך מסיק בשאלתות, הלכתא מאי, ת"ש כבר אמרה תורה ושמרתם מצותי ועשיתם אותם ובאו חכמים ופרשו וחקרו ועשו סייג לתורה. ותמוה במה נפשט שאלתו בזה.

- היוונים ביקשו להעביר מבני ישראל קיום המצות מתוך חוק -

(א) רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי חנוכה, מאמר ד, אות ס"א) עמד לבאר נוסח ההודאה שאנו אומרים בימי החנוכה 'ועל הניסים' וכו' להשכיחם תורתך ולהעבירם על חוקי רצונך, דלכא' מאחר שאמר להשכיחם תורתך הכולל כל המצות, מהו שמוסיף עוד באמרו 'להעבירם על חוקי רצונך'. וביאר בקדשו, עפ"י מאמר הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע (ראה מגורת זהב, פר' אחריו) לבאר מאמר הפייטן 'באין מליץ יושר מול מגיד פשע תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט וצדקנו במשפט המלך המשפט', שכשהשי"ת רואה כביכול טענת המקטרגים והוא ית"ש רוצה להושיע את ישראל לזכותם, והנה הוא ית"ש מלך במשפט יעמיד ארץ ושואלים המקטרגים מה טעם יש בדבר להושיע לישראל, כיון שאין זכות חס ושלום, אזי אומר השי"ת בתורה וכמשפט הוא, כיון שישראל מקיימים מצוות שהם חוקים בלא טעם המשפט צדק הוא מדה כנגד מדה לזכותם ולהושיעם מבלי טעם.

זהו שיסוד הפייטן, באין מליץ יושר מול מגיד פשע וטענות המגיד פשע המה חוקים, ומקטרג שאין כאן זכות להושיע, והמליץ אשר שם אינו מוצא טעם לדברי מליצתו, אזי אתה השי"ת תגיד להמקטרגים ליעקב דבר חוק ומשפט רצ"ל ליעקב הגם שאושיעם בחוקה מבלי טעם הנה משפט היא, כי ראוי הוא להם כמדה כנגד מדה להיותם גם הם מקיימים חוקים מבלי טעם ראויים להושיע מבלי טעם, ואז וצדקנו במשפט המלך המשפט רצ"ל הגם שאתה מלך המשפט, ואי אפשר לעשות דרך ויתור, אבל באופן זה הנה משפט הוא ותוכל כביכול

וכתב שם הג"ר זרח איידליין זצ"ל באור לישרים, עצה לאדם שיוכל לשמור אצלו התורה והמצוות ולא יוכלו ידי זרים לאחוז בהם, הוא על ידי שיתנה קודם המצוה שיהיה הדבר בגדר מצוה רק אם עולה היא למעלה, ואם אין ראוי להיות סלקא לעילא הרי חפצו שיבוטל ממנו שם מצוה, ומעתה ממנ"פ אין למומאה אחיזה בה, כי אם לאו מצוה היא אין לה בהם שום תועלת.

ועפי"ז פירש רביה"ק הישמח משה זי"ע בתפלה למשה (קאפישל מה) הפסוק (תהלים מה, ב) רחש לבי דבר טוב אומר אני מעשי למלך, שבא הכתוב לרמוז שכאשר יעלה על לב האדם לעשות אחת ממצוות השי"ת, וירצה האדם לקיים איזה מצוה ודבר טוב, ברם מתיירא הוא דמאן יימר כי זאת המצוה תעלה לשמים, ושמא יגרום החטא ויבואו הקליפות והחיצוניים לחטוף את מעשיו הטובים, או אז העצה הוא אומר אני מעשי למלך, רצ"ל שיתנה תחילה קודם קיום המצוה שיהיו מעשי למלך, ולא יחולו מעשיו כלל רק באם יזכה ויעלו לפני מלכו של עולם, ויתקבלו לפניו לרצון, ובאם לאו לא יתייחס אליו מעשה זה כלל, ולא יהא נחשב כלל למצוה, עכתוד"ק.

ובביאור עומק הענין י"ל, דהני תרי עניינים בחדא מחתא אזלי, כי כשמקיים האיש הישראלי אחת ממצוות התורה על דעת הבורא ב"ה כי בן צווהו, ויודע כי הוא מעצמו אינו יודע כלל מה לעשות, ובבחי' קטן שגדול עומד על גביו, שכוננת הגדול הוא שמסייע לקטן בעשיית הדבר, בן הוא אצלו בענין קיום המצוה, ונמצא שמקיים המצוה בלא כל הבנה ומושג, ואחת שאלתו ובקשתו 'לעשות רצונך אלוקי חפצתי' (תהלים מ, ט), וכעבד נאמן שמקיים רצון בעליו בן הוא נמי עושה ומקיים רצון הקב"ה, הרי שבאופן כזה שוב אין ביד הקליפות לחמוס המצוה לרשותם ואין להם שליטה על כך כלל ועיקר, כי נחשב זה כאילו התנה ואמר שמקיים המצוה רק על דעת הבורא ב"ה.

ויורמו בלשון קדשו של רש"י הק' שפי' הכתוב תמים תהיה עם ה' אלוקיך - 'התהלך עמו בתמימות וכו' ואז תהיה עמו ולחלקו', הכוונה שכשמקיים המצוה באופן כזה אשר הוא 'עמו' עם הקב"ה, ועושהו על דעת הבורא ובאופן שלא יהיה לחיצוניים כלל שליטה על כך, הרי שאז המצוה הוא לחלקו, ואין להם בה בית אחיזה ובית יד, ואין להם רשות

תקומה ח"ו. ואל לו לאדם לילך בגדולות ובנפלאות ממנו, כ"א להתהלך בתמימות ללא שום התחכמות. וכבר אמרו חז"ל (סנהדרין דף כ"א ע"ב), ואמר רבי יצחק, מפני מה לא נתגלו טעמי תורה, שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן נכשל בהן גדול העולם, כתיב (דברים יז, יז) לא ירבה לו נשים, אמר שלמה אני ארבה ולא אסור, וכתיב (מלכים א יא, ד) ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו. וכתיב לא ירבה לו סוסים, ואמר שלמה אני ארבה ולא אשיב, וכתיב (מלכים א י, כט) ותצא מרכבה ממצרים בשש וגו' עיי"ש.

בזה פי' רביה"ק מוהרצ"א זי"ע (אגרא דכלה, פר' אחרי) מאמר הכתוב (ויקרא כב, לא) ושמרתם מצותי ועשיתם אותם אני ה', היינו שיש לקיים המצוה ולשמרו רק מפני ש'אני ה' המצוה אתכם על כך, ועל אף שניתנה הרשות לדרוש ולבאר בטעמי תורה, מכל מקום על האדם לידע כי אינו משיג אפילו לא אפס קצהו, כי עניינם עמוק וגבוה עד מאוד עד בלתי השיגו כלל וכלל.

ובחטא הקדמון מצינו, שהנחש אמר לחוה (בראשית ג, ה) כי ידע אלקים כי ביום אכלכם ממנו וגו' והייתם כאלקים יודעי טוב ורע. ואלמלי היתה חוה מתריסה כנגדו, שומה שבעולם, וכי ביכולתי להשיג הטעם שאסר עלינו השי"ת לאכול מעץ הדעת, והרי בוודאי טמון כגויה עוד אלפי טעמים שאינם בהשגת שכלינו, אם בן לא היתה נכשלת בחטא זה, וכבר היה עולם התיקון. אלא הקב"ה לא סיבב בן, וחוה נתפתתה שהיא כבר יודעת ומבינה הטעם שאסרה השי"ת באכילה, ומאחר שזהו הטעם חשבה בדעתה שעדיף שתאכל מהעץ, ועי"ז תוכל לעבוד את השי"ת בעבודה מעולה יותר שיהיה לה יצר הרע ותצטרך להלחם כנגדו. כמבואר בארוכה כמה עניינים בזה בספרן של צדיקים.

- עצה שלא יוכלו הקליפות לחמוס המצוה -
אומר אני מעשי למלך -

ג) והנה נודע מ"ד בספרי מוסר (ראה אור לישרים, דרוש הראשון, עמוד) שכשהאדם מקיים מצוות התורה כגון שהוא מניח תפילין ומתעטף בציצית או שאר המצוות או עוסק בתורה כשאינו כראוי וכהוגן, הרי שהמצוות הללו אינם ראויים לעלות לשמי מרום, עד שמתקיים בזה בחי' הכתוב (משלי ל, כג) ושפחה כי תירש גבירתה, ובאים הקליפות ויונקים כל חיותם מאלו המצוות.

לגשת למצוה זו כלל ועיקר.

- שרו של עשיו ביקש לבטל שם יעקב המורה על המתנהג בתמימות -

(ד) כתיב (בראשית לה, י) ויאמר לו אלקים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל, ומבואר בספה"ק דשרו של עשיו הוא שטן הוא יצר הרע ביקש לעקור שם יעקב כליל לכל יקרא עוד שמו יעקב כי אם ישראל, אלא שהקב"ה הוא שאהדריה לשם יעקב, וקראו 'יעקב יעקב' (בראשית מו, ב).

וביאור ענין זה מה שחפץ היה השטן לעקור שם יעקב נראה, כי הנה התורה העידה על יעקב שהיה איש תם יושב אהלים (שם כה, כז), ורצ"ל דעל אף גודל גדלותו בתורה, כי יעקב הוא בחי' תפארת עמוד התורה, ועל אף רום המדריוגות אשר השיג והמושכלות אשר השכיל להבין ולידע גבוה מעל גבי גבוה, על אף הכל היה עובד את קונו וצורו בתמימות, וידע והכיר בעצמו כי עדיין אינו יודע מאומה. ובוודאי שאילו היה מתגאה ורם לבבו בקרבו לא היה יכול להמנות בין שלושת האבות.

מרגלא בפומיה דמרן אאדמו"ר זי"ע להביא מה שהעיד מהר"י אברבנאל (בהקדמה) וכפי שמביא גם בבני יששכר הנ"ל מהד"ץ מגולי שפאני"א, שבתקופת גירוש שפאני"א כל אלו שאמונתם היתה מושגת על פי דרכי המחקר לא החזיקו מעמד וסרו מדרך הישרה עד שנפלו לגמרי. לא כן אותם אנשים שאמונתם היתה אמונה פשוטה ותמימה כמסורה בידם מאבותיהם, ואמונתם אמונה פשוטה בהשי"ת כי ה' אלוקינו ה' אחד ואין זולתו, המה עמדו בעוז ובגבורה נגד כל הנסיונות ומים רבים לא יכלו לכבות אור אמונתם ודביקותם בקוב"ה, ומסרו נפשם על קידוש שמו ית', וגלו ממקומם בחוסר כל.

כל המשכילים והרפורמים אשר קמו להם לישראל כקוצים מחריבים להצר רגליהם לא פרקו מיד עול תורה מעל צווארם, אלא שדימו להבין על פי שכלם הגם ענייני המצות, ופערו פיהם לבלי חוק לומר על איזה מצוות שאין שייכים כי אם בארץ ישראל ועוד כדומה לזה, לדמות כי ישנם כאלו אשר נתקנו רק בדורות עברו, אכן לאור 'הקידמה' שהעולם מתקדם ומתחדש יותר שוב אין הם שייכים עוד עפ"ל, ומתוך כל אלו יצא מה שיצא עד שפרקו

עול ונשתמדו ואבדו מתוך הכלל כולו.

אצל אבותינו הק' ורבותינו הק' כמעט רובא דרובא מתלמידי אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע, לא ראו אותם כמעט מתפללים ומעיינים בסידורים בשמות ויחודים וכוונות, מלבד פעמים אחדות כמו בשעת תקיעת שופר או כליל התקדש החג כליל הסדר, זאת על אף שידעו גם הם אודות כל אותם הכוונות והיחודים העילאים, עד שכמעט ולא נודע עליהם שיש להם שיג ושיח בחלק הנסתר שבתורה. וכאשר כבר חרט מרנא הדברי חיים זי"ע בתשובתו (דברי חיים ח"ב, יור"ד, סי' מ"ז) 'כי רוב עסקנו היא בלימוד ש"ס ופוסקים, ורק בשעה שבני אדם ישנים על מטתם אנו מנדדים שינה בעיינינו ועוסקים בחכמת הנסתר, עכלה"ק.

הרבה פעמים האריך מרן אאדמו"ר זי"ע שתחילה לראש השימו מעיינם ומגמתם בעת עמדם בתפילה להתפלל בפירוש המילות, וזהו כעין הנודע מה שאמר רבינו הר"ש מקינון שהיה מגדולי הראשונים ובקי בכל חדרי תורה ובסתרי הקבלה, שכאשר הוא עומד לשפוך צקון לחשו לפני קונו מתפלל הוא כדעת תינוק בן יומו (כ"ה בשו"ת הריב"ש, סי' קנו; וראה בחק יעקב, הל' פסח, סי' תפ"ט, סעי' יא, שמביא ע"ז מתשובת המהרש"ל בזה), והיינו שעל אף כל גדלותו והשגותיו ידע בעצמו שעדיין נחשב הוא כתינוק שלא קרא ולא שנה ועדיין אין לו כל ידיעה אמיתית כוונות התפילה.

כל זמן שיתהלך האדם בתמימות ויקיים התורה והמצוות על דעת הצדיקים והחסידים שיודעים הכוונות הראויות, ועל דעת אנשי כנסת הגדולה שיסדו והתקינו נוסח התפילה, הרי שבכך מתעלה המצוה לשורשה אע"פ שבעצמו אינו יודע ומבין כלל עומק הסודות והכוונות, ואינו עושה כי אם כאשר כן צוה הקב"ה למשה רבינו בסיני, כי באופן כזה נעשים ממילא כל התיקונים העליונים בשלימות מאחר והוא עושה ע"ד המקום ב"ה, וכאשר האריך בכל זה רביה"ק הישמח משה זי"ע כמ"פ (פר' חוקת, ועוד). ברם כשמדמה להבין ולחשב טעמים ועניינים, שוב אין נתעלה המצוה אלא עד מקום שידו מגעת ולא יותר, ואינו זוכה לתקן כל התיקונים הנעשים על ידי המצות.

וכיון שיעקב אבינו הוא הוא שעתיד היה ללוות את ישראל בגלותם, וכאשר הזכרנו כבר מספה"ק

תפארת שלמה (פר' בחוקותי, עה"פ וזכרתי את בריתי וגו'; פר' דברים, ד"ה השלך), עה"פ (ויקרא כו, מב) וזכרתי את בריתי יעקב וגו', על כן הורה הוא ענין עבודת השי"ת מתוך תמימות בלא חקירות ודרישות, כי ידע שרק על ידי כן יהיה להם קיום בגלותם לעמוד כנגד פגעי הזמן ולהתחזק במלחמה כנגד היצר הרע הצר הצורר.

ענין זה ביקש שרו של עשיו לכטל, ואמר לו שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב, כי בא להטעותו דיעקב מורה על מדריגה קמנה בחי' עקב, כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל, כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל, וכיון שראשו מגיע השמימה ועומד במדריגה הגבוהה, שוב לא יקרא עוד בשם יעקב, ומעתה יוכל הוא להבין ולהשכיל בטעמי תורה ובפירושי המצוות וכו', וביקש שיתנהג במדריגה גבוהה שכל תיבה בברכה שמברך יתמשך על כמחצית השעה מתוך כוונות גדולות ויחודים נוראים וכו', ואף שבוודאי יראי ה' שזכו לבוא בסוד ה' עושים בכל רצון בוראו, ברם עלינו לדעת ולהשריש בקרבנו כי לא זו הדרך הורו לנו רבוה"ק, וכאמור שרבותינו הצדיקים תלמידי הבעש"ט הק' הסתירו ביותר כל שייכות שהיה להם בחלק הסוד שבתורה הק', וברבים למדו עם תלמידיהם רק גמ' ותוס', שולחן ערוך קצות ותומים, לדעת המעשה אשר יעשו והדרך נלך בה.

ברם יעקב אבינו ע"ה לא שעה אליו כלל, ועל אף רום מדריגתו הכיר בעצמו כי עדיין אינו ידע מאומה, ובכך הכין הדרך לזרעו אחריו עת אשר יהיו בגלות ארוכה ומרה, שאז לא יוכלו להתחזק באמונה פשוטה כי אם על ידי קיום פסוק 'תמים תהיה עם ה' אלוך', להתהלך עמו בתמימות בלא לחקור ולדרוש בטעמי תורה, כי אם לקיים התורה והמצוות בפשטיות כי כן צונו ויצרנו.

- היוונים ביקשו 'לכלותם' - היינו לכלות

התמימות מישראל -

(ה) ויתבאר בזה הא שדרשו חז"ל (מגילה דף י"א ע"א) הפסוק (ויקרא כו, מד) לא מאסתים ולא געלתים לכלותם וגו', שמואל אמר לא מאסתים בימי יוונים, ולא געלתים בימי נבוכדנצר, לכלותם בימי המן, להפר בריתי אתם בימי פרסיים וכו', במתניתא תנא לא מאסתים בימי כשדים וכו', ולא געלתים בימי יוונים שהעמדתי להם שמעון הצדיק וחשמונאי ובניו ומתיהו כה"ג וכו', ובמהרש"א שם (ה"א, ד"ה לא

מאסתים) הביא גירסת הילקוט דחשיב להו לשעבוד ארבע מלכיות כסדרן, לא מאסתים בימי כשדים וכו', לא געלתים בימי מדי וכו', לכלותם בימי יונים וכו', להפר בריתי בימי רומיים וכו', כי אני ה' אלוקיהם ובכל מקום שיהיו שם ישראל יהיה עמהם הקב"ה, יעו"ש.

ובספה"ק צבי לצדיק (מאמרי חודש כסלו, מאמר א מהות החודשים, אות א) הביא דברי המהרש"א, ותמה דלכאו' הוא משולל הבנה, מדוע קאי הדיבור 'לכלותם' על גלות יון דייקא, הלא לא מצינו במלכות יון שביקשו לכלות את בני ישראל, ועיקר גזירתם לא היה אלא להעביר על הדת בלא כילוי הגוף להרוג ולאבד כנודע, וכמש"כ הלבוש (אור"ח סי' עת"ר, סעי' ב) בטעם שלא תקנו אותם לימי משתה ושמחה, מפני שלא נמסרו ישראל באותו זמן ביד מושל אחד שהיה מושל עליהם להריגה כמו שהיה בימי המן, אלא וכו' ולהעבירם על דתם וכו', לכך לא קבעום אלא להלל ולהודות ולא למשתה ושמחה, ומעתה מהו שרמזו בתיבת 'לכלותם' על גלות יון, יעו"ש מה שביאר בזה והאריך לדרכו בקודש.

ולהנ"ל אפ"ל, דהנה היוונים כאמור עיקר טומאתם ומה שבאו להחטיא את ישראל, היה על ידי שביקשו להחדיר בהם לימוד חכמות חיצוניות חכמת יונית הפילסופיא הארורה כאשר הבאנו לעיל מהבני יששכר, וביקשו להלביש התורה והמצוות בלבוש גשמי ללמוד ולהגות בתורה על מנת לקנות מדע וחכמה, ויקיימו המצוות רק באם יבינו טעם המצוה, מצוה זו יקיימו לסיבה פלונית, ומצוה זו יקיימו מחמת טעם אחר וכו', ואכן מאחר שנגררו רבים מישראל אחריהם לדרוש ולפרש בטעמי תורה על פי שכלם הפשוט, הרי שלכסוף יצאו אחריהם לשמד רח"ל.

היוונים השכילו להבין, שכל עוד יקיימו בני ישראל התורה והמצוות מתוך תמימות רק על מנת לעשות רצון הבורא ית"ש, הרי שלא יוכלו לכטלם כליל מן התורה והמצוות, ולזה התחכמו היאך 'להשכיחם תורתם' שזה יהיה דייקא על ידי 'להעבירם על חוקי רצונך' וכנ"ל מהבני יששכר, לבל יקיימו עוד ישראל המצוות מתוך תמימות מחמת שכן צווה הקב"ה בלא להבין בטעם המצוה, כי אם אדרבה שיאמרו ויפרשו כל טעמי התורה בטעמים פירושים ונימוקים, ומאחר שידמו בעצמם כי השיגו

הכל סופם שיבואו לידי אבדון.

ומעתה יבואר היטב מה שנרמז בתיבת 'לכלותם' אודות גלות יון, כי 'לכלותם' אתוון כלו תם, רצ"ל שעיקר גזירת היוונים היה שביקשו לכלות ולהסר בחינת התמימות וקיום מצות תמים תהיה עם ה' אלוקיך מבני ישראל, והחדירו בהם חכמות היצוניות להבין ולהשכיל בטעמי תורה, ועל ידי כך לגלות פנים בתורה שלא כהלכה. וזה היה כל עיקר גלות יון שידמה כל אחד כי הוא מקובל ומבין בכוונות ויחודים, ויגבה לבבו בקרבו לומר שהשיג ויודע הכל גבוה מע"ג גבוה, עד שמתוך כך במשך הזמן נפלו וירדו מדחי אל דחי רח"ל.

ואכן גם אחר הגם כשנלחמו מתתיהו ובניו במלכות יון, ועקרו כח קליפת וטומאת יון, או אז התקינו להדליק נרות חנוכה, והורו לנו בזה כי 'אסור להשתמש לאורה' (שבת דף כ"א ע"א), והרמז בזה ללמד ולהורות לבני ישראל לדורות עולם שלא ידמו כי מבינים ומשיגים איזה דבר, וכשם שבמצות הדלקת המנורה במקדש אין אנו משיגים כלל הענין והצורך שבה, וכאשר כבר אמרו חז"ל (שם דף כ"ב ע"ב) וכי לאורה הוא צריך, כן נמי בכל התורה כולה אשר נמשלה לנר וע"ד הכתוב (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור, לידע כי אין אנו יכולים להשיג כל טעמי התורה ונימוקיה, אלא תמיד יש לנו לקיים הכל מאחר כי כן צונו בוראנו וזהו רצונו ית"ש בלא כל השגה בטעמי המצוות.

ויובן בזה הרמז שרמזו לנו בספה"ק (ראה דעת זקנים לבעלי התוס' בראשית לב, כה; של"ה תורה אור, פר' וישב; ובברכת הזבח וש"ך עה"ת, בראשית שם) כמה שנא' (שם) ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו, ודרשו חז"ל (חולין דף צ"א ע"א) שחזר על פכים קטנים, שזה היה כד השמן שנעשה בו הנס בימי חשמונים. וכבר בימים ההם הכין יעקב לזרעו אחריו את ענין ימי החנוכה לדורות עולם. וכנ"ל שיעקב אבינו ע"ה במידת תמימותו הוא שהכין הדרך לבני ישראל לידע להתנהג תמיד מתוך תמימות, ואשר על זה התגברה ביותר מלכות יון לבטל התמימות מישראל, עד שנצחום בכוחו של אותו זקן, והתחזקו ביותר בבחי' 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך'.

- העיקר לקיים המצות ע"ד שכן נצטוונו ע"י הקב"ה -
(ח) והנה נודע מש"כ הרמב"ם (הל' תפילין מזוזה

וס"ת, פ"ה ה"ד) שלא לכוון בקביעת המזוזה לשם סגולה, והיינו דאמרו חז"ל בגמ' (ע"ז דף י"א ע"א) מנהגו של עולם מלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרים אותו מבחוץ, ואילו הקב"ה עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ שנאמר ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם, והיינו דהמזוזה מורה שהקב"ה שומר את עמו ישראל, וכן איתא בספה"ק (הנהגות צדיקים, הנהגות ודרך האדם, אות פא) כי השם שחקוק על המזוזה הוא נוטריקון שומר דלתות ישראל ויש בו שמירה מן המזיקים (ראה שו"ע יו"ד סי' רפ"ה), [ומכבר אמרתי דזהו פלא שמצות מזוזה היא מצוה מיוחדת שיש סימן מיוחד בשו"ע (יורה דעה, סימן רפה) על שכר מצותה, מה שלא מצינו כן בשום מצוה אחרת], ומכל מקום מזהיר הרמב"ם שלא יכוונו לקיימה לשם סגולתה ולשם תגמול וקבלת שכר המצוה, כי אם מחמת שכן צוה הקב"ה ויקיימו בלתי לה' לבדו.

[וכאן המקום לספר מה שסיפרו לי לאחרונה יהודים פליטים מהדרום, שלאחרי פרוץ הפרעות נמלטו ונסו מבתיהם והגיעו הנה, וסיפרו לנו על רחוב אחד באותם הישובים אשר את כל הבתים העלו הרשעים הרוצחים ימש"ו באש בזה אחר זה, זולת בית אחד שלא שלטה בו האש, לאחר מכן ראו שבאותו הבית היה קבוע מזוזה בפתח הבית. ואכן אצלנו אין בזה כל חידוש, באשר כאמור הקב"ה שומר דלתות ישראל. ואמנם כאמור על אף סגולת המצוה, יש לו לאדם להזהר לקיימה רק בעבור שכן רצון השי"ת וכן צונו בתורתו].

ומעתה יובן מה שאמרו חז"ל והלכתא משמאל כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין, וכל זה להורות וללמד על הענין שבו התגברו מתתיהו ובניו הכהנים על מלכות יון, שהם ביקשו להחדיר בהם בישראל חכמות היצוניות לדמות להבין ולהשכיל בטעמי התורה. ועל מנת שלא ידמה האדם שכשם שמבין בטעם מצות מזוזה שהוא כדי לשמור מן המזיקים ושאר פגעים רעים, כמו כן יוכל להבין עוד בטעמי התורה והמצוות, על כן בדייקא מדליקין נר חנוכה שלא בסמיכות למזוזה, לידע ולהודיע שאין אנו מבינים ואין לנו השגה כלל וכלל בטעמי המצות, וחלילה לנו לטעות בטעות מרה זו.

ועל זה הוסיף בשאלות ואמר עוד ובעל הבית במלית מצוייץ ביניהם, שבמצות ציצית נצטוונו

רק כשמתנהג האדם בבחי' זו של תמימות תמים תהיה עם ה' אלוקיך, רק אז תהיה עמו ולחלקו.

ענין זה למדנו כאמור בימי החנוכה אשר הוא חינוך והרגל (בני יששכר, מאמרי כסלו טבת, מאמר ב, אות כט), לחנך ולהרגיל כל אחד בישראל לעשות רצון השי"ת בלתי לה' לבדו, ובוודאי שניתנה לאדם דעה בינה והשכל לדרוש ולהבין לפי שכלו בטעמי התורה, אמנם עליו לידע כי התורה ארוכה מארץ מדה, והגם שכבר השיג איזה ידיעה עליו לידע כאמור שעדיין אינו מבין ומשיג מאומה.

יעזור השי"ת ונרות החנוכה יאירו לנו אל תוך הנשמה, אשר עיקר כחם הנצחי של נרות חנוכה הוא להאיר אל תוך לבבות בני ישראל, והייתם קדושים לאלוקיכם' שיוכלו להטהר ולהתקדש, ואנו מבקשים זכני לקדש רמ"ח אברינו ושם"ה גדינו שנוכל לקבל עלינו עול מלכות שמים שלימה, ועל ידי נר החנוכה יזרח ויאיר בנו אור של קדושה, וממילא נזכה ל'ועשיתם את כל מצוותי' לקיים כל מצוות התורה בשלימות.

יעזור השי"ת ויתן השפעות טובות ברוחניות ובגשמיות, בגוף ובנפש, אור חדש על ציון תאיר ונוכה כולנו במהרה לאורו, ונוכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

(במדבר טו, לח) ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת, ואמרו חז"ל (חולין דף פ"ט ע"א) תכלת דומה לים וים לרקיע ורקיע לכסא הכבוד, ומצות ציצית שקולה ומכוונת כנגד תרי"ג מצות התורה, וכגודע מה שנרמז בחוטי הציצית תרי"ג המצוות (ראה רש"י במדבר טו, לט), ובוזה הורה שרק מי שיכול לעלות עד לפני כסא הכבוד אצלו שייך לכוון הכוונות והיחודים ולדרוש בטעמי תורה, ברם כל זמן שלא הגיע האדם למעלה זו לא ידמה שהשיג והבין איזה דבר בטעמי המצות, כי עיקר קיום המצוות אינו כי אם מתוך תמימות בלא השגה והבנה כנ"ל.

וסיים בשאלתות ואמר הלבנתא מאי ת"ש כבר אמרה תורה ושמרתם מצותי ועשיתם אותם ובאו חכמים ופרשו וחקרו ועשו סייג לתורה, רצ"ל שאף שחכמי התורה דרשו ופרשו וחקרו במצוות התורה, אכן עדיין אין הכוונה שכל אחד יכול להבין ולהשיג פנימיות המצוה, ועל אף כל מה שנתפרש צריך האדם לידע שעדיין אינו מבין מאומה. ולזה אמרו חז"ל (אבות א, א) הם אמרו שלשה דברים וגו' והעמידו תלמידים הרבה ועשו סייג לתורה, כי על אף שדורשים לתלמידים ומלמדים אותם לעיין בטעמי ועניני התורה, אעפ"כ 'עשו סייג' לידע כי באמת אין אנו יכולים להבין ולהשיג הכל. וכאמור

קטעים מתוכן השיחות אצל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בסעודות שבת קודש פרשת בהר בחקותי תשפ"ג במעון הקודש בקיסריה

תורתם לרבים^א, ביניהם הרה"ק מראפשיץ זי"ע, אשר ידוע שלא היה ניחא דעתו שידפיסו את דברי תורתו.

מרן הדברי חיים ורבותיו הק'

מרן שליט"א: היו צדיקים שלא הניחו להדפיס דברי

² בסיבת הדבר כתב המבלה"ד במהדורא השניה של הספה"ק, שזה היה מב' טעמים, האחד כי מרגלא היה בפומי דהמחבר הקדוש ז"ל לומר 'סימן לעבירה הדרוקן' [מלשון דרוקן - להדפיס], והטעם הב' מחמת היותו נכד הגאון הרבי ר' העשיל זי"ע שהיה לו איזה קפידא מהמהרש"א זי"ע בענין זה. מעשה זה הביא החיד"א זי"ע בספרו מעגל טוב, וז"ל: הרב העשיל היה לומד בהלכה, וראה דברי מוהרש"א וכעס וזרק הספר לארץ, והיה מצטער איך אומרים על מוהרש"א גדולות ואיך טעה. ונזדמן שם שבא בחור א' ונכנס עמו בדברים, עד שהרב אמר לו דברי מוהרש"א, וענה אותו הבחור וא"ל, אפשר שכוונת מוהרש"א כך הוא. ונתבהל הרב שראה שכיוון מוהרש"א לאמת, ונשבע שלא לחבר ספר מאחר שאפי' הוא לא כיוון בדברי מוהרש"א וזלזל בו, וכך יעשו לחיבורו. בספרי חסידים אף מסופר, כי הרה"ק מראפשיץ אומר היה בצחות לשון קדשו, ישנם חסידים שאחרי שאוכלים ושותים לשובע ביום שבת קודש והולכים לשכב על משכבם הריהם לוקחים להם ספר על מטתם לקרוא בו עד אשר ירדמו, ואני אינני רוצה לשכב יחד עמהם במיטה...

^א ראה להחיד"א (שם הגדולים, מערכת ספרים, במערכת נ, אות מז): וגדולי ישראל קצתם היו זהירים שלא להדפיס ספרי חידושיהם בחייהם. ובאמת אמרו מן הזהירות שלא תרבה להזהר, כי זה גרם שנאבדו הכתבים חבל על דאבדוק. ראה שו"ת מהרש"ג (ח"א יורה דעה ס"י קא): ובדבר הדפסה חי' תורה, אמת כי יש בזה מעלה גדולה ובפרט שאם יש להשיב אזי כיון שהמחבר עדיין בעולם ויכול לתרץ דבריו, אמנם שמעתי מאבי מורי הגה"צ זצ"ל שהרבה צדיקים היו מקפידים על זה שהדבר יוכל להזיק ח"ו ע"י עין הרע, וראיתי בהסכמה על ספר אחד של הרה"ק מזידיטשוב מהגה"ק מראזלא שאמר שחותנו הה"צ הנ"ל היה משתוקק מאד שידפיסו ספריו אמנם בחייו לא רצה בשום אופן מכמה טעמים כמוסים שהיו לו, וכן שמעתי מאאמ"ו על צדיקים אחרים, והח"ס ז"ל ג"כ לא רצה להדפיס ספריו בחייו, וכן מורי הגה"ק מהר"ם שיק זצ"ל, והנה אני מבין הטעם פשוט ג"כ כי מי יאמר זכיתי לבי, עפ"י רוב מעורב בדבר כבוד וגאות ואם צדיקי וגאוני עולם פחדו, איך לא נפחד אנן, ועוד שמעתי שיטל להזיק ח"ו לאריכות ימים ואחר מלאת ימי שבעים שנה אי"ה אפשר.

הבנק לסדר את ענין בקשתו, וזאת על אף שהוא היה אז מגדולי וזקני הדור, בעוד שמרן הדברי חיים היה אברך צעיר.

כאשר פנה מרן הדברי חיים לצאת וללכת משם, הגדיל הבית אפרים לעשות והזכיר את עצמו בשמו ובשם אמו לפניו. על כך היה אומר מרן הדברי חיים, שדבר זה שרבי אפרים זלמן מרגליות הזכיר עצמו אצלו, חשוב אצלו לסמיכה כמו הסמיכה שקיבל מאת הרה"ק מראפשיץ זי"ע. והוא דבר מופלא שכ"כ החשיב הדברי חיים סמיכתו כסמיכתו של מורו ורבו הרה"ק מראפשיץ זי"ע.¹

א' הנוכחים: הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגאר זצ"ל גאב"ד חוג חתם סופר סיפר ששמע מאביו (הגה"צ רבי אברהם צבי אונגאר אב"ד קאפוואר) זצ"ל ששמע מהגה"ק ממנוקאטש זצ"ל בעל המנחת אלעזר, שמרן הד"ח זי"ע אמר שג' גדולי עולם "ברכוהו" (בלשון סגי נהור) שיהיה רבי, הראשון היה הגאון הבית אפרים זצ"ל. היה זה בעת שנסע מבית חותנו בלייפניק ללובלין, וצוה

גם אחר הסתלקותו לא רצו בניו הקדושים להדפיס, וגם מרן הדברי חיים זי"ע פקפק בזה, אבל בסופו של דבר הסכים שידיפסו.²

מרן הדברי חיים זי"ע אף קבע את שם הספה"ק ל'זרע קודש'.

מרן הדברי חיים זי"ע החזיק בעצמו שקיבל סמיכה מהגה"ק רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל, בעל בית אפרים ומטה אפרים, וזה היה לחשיבות גדולה אצלו. וגופא דעובדא הכי הוי, כשהיה הדברי חיים זי"ע אברך צעיר, היתה הרבנית ע"ה עוסקת במכירת קדירות, ומכך היו מתפרנסים בדוחק. פעם אחת היתה זקוקה להלוואה עבור עסק הקדירות ושלחה את מרן הדברי חיים לשם כך אל הבנק של הגאון רבי אפרים זלמן זצ"ל. הוא כנודע זכה לתורה וגדולה במקום אחד והיה עשיר גדול, והקים גם בנק אשר בו העניק הלוואות ממון. אמנם הוא עצמו לא היה רגיל להיכנס אל הבנק, אך הפעם לכבודו של מרן הדברי חיים הגיע הגאון רבי אפרים זלמן בכבודו ובעצמו אל

לשבוע ו' שיפטלעך [שיפטל היה בערך גראצער ומחצה], וגם זאת לא קיבל מקופת הקהל אלא זקנתי הרבנית ע"ה היתה מוכרת לקבץ את הסכום בין הבעלי בתים, ובכדי להתפרנס היתה נוסעת לעיר ראזוואדוב למכור קדרות, והנסיעה נמשכה לילה שלם, ונסעה בלילה אחת וחזרה בלילה שלאחריה, ובמשך כל היום שבניהם היתה עומדת בחוץ בקור, ולקחה עמה את בנה דו"ז הרה"ק משינאווא זי"ע שהיה אז ילד כבן שבע שנים שיהא שומר על הקדרות שלא יגנבו. וגם זה לא הספיק די מחייתם והיתה מוכרת מלח, והיה שם תקנה בעיר שאחרים לא ימכרו מלח, וזקה"ק הזכיר זאת בתשובה (שו"ת דברי חיים ח"ב, חושן משפט סימן ס), וביתם היה ריק מכל ואף צוקער לא היה להם אלא קצת לחם יבש, וזקה"ק היה דבוק בבוכ"ע ולא ידע כלל מעניני פרנסה וכו'.

¹ בספר רבינו הקדוש מצאנו מובא מה שסיפר מרן הדברי חיים: ביקרתי פעם בהיותי נער ממש אצל רבי אפרים זלמן, והוא שוחח עמי בלימוד, וכשראה שהנני יודע, אמר לי מדוע תבטל זמנך לעניני חסידות לנסוע לרביים, השבתי לו: הרי כתוב בשבתך בביתך ובלכתך בדרך, וא"כ יכול אני ללמוד גם בדרך. אמר לי: א"כ אשאלך איזו קושיא חמורה, והשבתי לו עליה. חזר והקשה לי כמה קושיות, ושוב השבתי לו כל פעם לשביות רצונו. לבסוף אמר לי: אם כן אשאלך דבר שקשה לי כבר עשרים ושתים שנה, ולית נגר ובר נגר דיפרקינה לי. אמרתי לו כי לקושיא זו צריך אני לגמרא, כדי לעיין בה בפנים. הביאו לי גמרא, ובקשתי רשות להניח את רגלי הכואבת על ספסל, כדי שתפוש קימעא, ואוכל להתעמק בסוגיא. מיד בהניחי את רגלי, האיר ה' את רעיוני בתירוץ נכון, ורבי אפרים זלמן השתומם מאד מרוב התפעלות. הוא אמר לי: אם כן, בוא עמי לפני ולפנים. הובילני חדר לפני מחדר בארמונו הגדול והנרחב, עד שהגענו לחדר הפנימי השלושה עשר. אז אמר לי: דע לך, כי זה י"ג שנה לא הייתי כבר בחדר זה, ורק לכבודך באתי הנה, באשר רואה אני שתיעשה לאילן גדול ותהיה רבי לאלפים, ומי יודע אם אזכה לבוא אליך, אם כן ברכני נא עתה כאן, ואמר לי שם אמו. אמרתי לו "ואברכה מברכך" כתיב, יברכני קודם מר, ואח"כ אברך בחזרה, וכן עשינו ורבי אפרים זלמן "האט אראפ געבויגען זיין גרויען קאפ" [הרכין את ראש השריבה שלו] וברכתיו.

ובגליון קאפ" [הרכין את ראש השריבה שלו] וברכתיו. כ"ק האדמו"ר מסאטמאר שליט"א: שמעתי מאבי זצ"ל ששאלו פעם את מרן הדברי חיים ממי קיבל את הקוויטל הראשון ואמר שמהגאון רבי אפרים זלמן (מרגליות), ותמהו על כך, וסיפר שנסע פעם לבראד אל הגאון רבי אפרים זלמן בשביל איזה חשבונות, וכמוכן שהחלו לדבר בדברי תורה ורבי אפרים זלמן הקשה לו איזה קושיא, ומרן הדברי חיים השיב לו, ורא"ז התפעל מאד ואז רשם לו בקוויטל את שמו ושם אמו.

² שגור בפי העולם, כי הרה"ק רבי אליעזר מזדיקוב זי"ע לא נתן רשות להדפיס את הספר זרע קודש לאביו הרה"ק מראפשיץ זי"ע, כי אמר "דעם טאטענס ספר איז מיין הארץ, און א הארץ קען מען נישט דרוקן" (ספרו של אבי הוא הלב שלי ולב אי אפשר להדפיס).

¹ שלש שנים לפני הדפסת הספר בשנת תרכ"ה כתב מרן הדברי חיים מכתב לאחד מנכדי הרה"ק מראפשיץ זי"ע ובו הביע התנגדותו המפורשת להדפסת דברי אלקים חיים מרבו זי"ע. וזה לשון המכתב: החיים והשלום לכבוד ידידי מחו' הרב המאה"ג ב"ק חו"פ נ"י ע"ה בש"ק שלשלת היוחסין ש"ב כקש"ת מוה"ר מנחם מענדל נ"י האבד"ק גלאגוב יע"א [הוא בנו של הרה"ק רבי אשר ישעיה מראפשיץ זי"ע, חתן הרה"ק מראפשיץ]. הגיעני מכתב ממחו' ש"ב מה"ג מבארנוב [-הוא הרה"ק רבי ישראל מבארנוב, בן הרה"ק מה"ר א"א מזדיקוב] בצעקה וקובלנא על מעכ"ת כי נתן להדפיס הכתבי קודש של כבוד אדמו"ר זל"ה והוא שלא כרצונם... כי גם המה לא ירצו להדפיס מחמת כי א"ז זה"ה הקפיד שלא להדפיס כתביו. ובאמת גם אני יודע מזה, כי נכדי האברך מ' שלמה יחי' [-הרה"ק מה"ר ש"מ מבארנוב, שאמו היתה בת הרה"ק מזדיקוב] רצה להדפיס ג"כ וכתבתי לו שימנע מזה וכן עשה. ע"כ דעתי שגם מעכ"ת ימשוך ידו ויחדול מלהדפיס ושלוש על ישראל... שלום וברכה ויגמור חתימתו לטובה. כנפש דוש"ת מחו' ש"ב. מקום החותם.

² כן כתב מרן הדברי חיים בהסכמתו לספר: והנה אם בימי קדם לא צויתי להדפיס חידושי תורתו של אדמו"ר הקדוש הנ"ל, כי ידעתי שגם המחבר הקדוש בחיים חיותו לא הסכים שידיפסו ח"י תורתו, אולם לאח"ז עלה בלבי שיפה עשו המדפיסים הנ"ל שהוציאו לאור כתבי קודש האלו, כי ידוע שגם הרב מהרח"ו זל"ה מנע מלהוציא לאור חידושי ומה שקיבל מרבו האר"י זל"ה, ולא הניח לתלמידיו לכותבם, ואעפ"כ עשו צדיקי הדור כמה תחבולות והתפעלות להעתיקם ולכותבם ולהוציאם לאורה, והארץ האירה מכבודו ומלאו פני תבל, וכן עשו החסידים היקרים הנ"ל שהוציאו לאור מחברת הקודש ולהקרא בשם 'זרע קודש', ומצוה גדולה להחזיק בידם ולקנות מהם הספרים הקדושים הללו וכו'.

ואולם מקובל הדבר בפי חסידים, שאותו מדפיס ראשון שהוציא לאור ספה"ק זרע קודש לא הוציא שנתו רח"ל. וכשבאו וסיפרו זאת להרה"ק מצאנו, נענה ואמר, ידעתי מכבר שדבר זה ישתלם בנפשות, ועכ"ז כדאי היה (ספר אוצר פניני תורה וחסידות).

¹ במהדורא הראשונה של הספה"ק זרע קודש כתב המבלה"ד: אנכי קראתי את שם הספר אור הנה, אמנם רבינו הגאון הקדוש מצאנו קרא את שמו זרע קודש, ומפני שמו ניחת הנני בטלתי רצוני נגד רצונו הקדוש.

² ראה שפע חיים (רעד"ר ח"ג, פרשת בשלח, מאמר יא, אות ג): זקה"ק מצאנו זי"ע כשכיהן ברבנות רודניק היתה משכורתו

אצל הגה"ק הברוך טעם ויחדיו השתעשעו בפלפולא דאורייתא, ובתוך הדברים אמר בעל חוות דעת לבעל ברוך טעם בהיות שבעונותינו הרבים התורה נתמעטה, מי יודע אם יהיה איזה גדול לאחר שלשים או ארבעים שנה אשר יוכלו לסמוך עליו בהוראות איסור והיתר. אמר לו הברוך טעם הנה חתני רבי חיים יהיה אם ירצה השם רב גדול בתורה אשר העולם יוכלו לסמוך עליו. ואמר לו חוות דעת שאינו מאמין לזה.

ברבות השנים כאשר נתקבל הדברי חיים לאב בית דין בצאנז היה אצלו דין תורה גדול ופסק כפי חוות דעתו. וכיון שהיו שערערו על זה, שלחו הדברים להחוות דעת, והוא הסכים עמהם שלא כמו שפסק מרן הדברי חיים. כשנודע הדבר למרן הדברי חיים ערך גם הוא תשובה גדולה אל החוות דעת וסתר את כל דברי המהרהרים, ובייר את פסקו בחריפות ובקיאאות גדולה. וייטבו דבריו בעיני החוות דעת והודה לדבריו. ואז נענה ואמר, עתה רואה אני כי צדק הרב בעל ברוך טעם באמרו שעל חתנו יוכל העולם לסמוך ברכות הימים...

*

שפלות רוחם של גדולי הדורות

הגרמ"מ: החוות דעת כותב בהקדמתו בזה"ל, קראתי שם זה החיבור 'חוות דעת', שמו מורה עליו שלא כתבתי רק לחוות דעת בלבד ולא לקבוע הלכה ח"ו. **מרן שליט"א:** בתחילה הוציא החוות דעת את ספרו בעילום שם, וסיבת הדבר כותב בצוואתו (סי' כח) "כי בעוה"ר השנאה והקנאה גוברת בדורנו ואולי יאמרו אף זה בין המחברים ומבלי עיון יהיה כצחוק בעיניהם. וכלי ידיעת שם המחבר יבואו לעיין בהם, ואני מקוה להשי"ת שאחר העיון ימצאו בהם דברים טובים". בפי העולם שגור עובדא באריכות בעניין זה, שאירע עם הגאון רבי דוד טעביל זצ"ל, שהיה רב העיר ליסא לפני החוות דעת".

בהקדמת המדפיס לשו"ע, כותב שהדפיס הקצות

החוות דעת בסטניסלאב ועסק במסחר היי"ש, קרא לו פעם רבו הג"ר משולם איגרא, שדר בעיר טיסמניץ הסמוכה, והראה לו שאלת עגוגה חמורה ששלח אליו הג"ר דוד טעביל מליסא, וביקשו שיעיין בה גם הוא ויחווה דעתו להשיב תשובה להלכה. ואכן כן עשה וערך תשובה נפלאה וחתם עליה בשם הק' יעקב מסטאניסלוב ומסרה לרבו שצירף את התשובה לתשובתו ושלחם אל הג"ר טעביל. קיבל רבי טעביל את שתי התשובות ונתפעל ביותר מתשובת התלמיד רבי יעקב מסטאניסלוב.

לאחר תקופה יצא לאור עולם הספר חוות דעת שנתקבל לרצון בכל תפוצות ישראל ומאד מצא חן גם בעיני רבי טעביל מליסא מבלי שידע מי הוא מחבר הספר שיצא לאור כאמור בעילום שם. כשחלה הג"ר טעביל את חליו האחרון נכנסו אליו נכבדי העיר לבקש עצתו אמונה שורה להם האיש שימלא את מקומו ברכנות, נענה להם לו תשמעו לעצתי תקחו לכם לרב את הג"ר יעקב מסטאניסלוב שאיני מכירו אך ידעתי מתוך תשובה שכתב אלי פעם בשאלת עגונה, או תבררו ותחפשו את המחבר של הספר חוות דעת שאיני יודע מי הוא זה ואיזהו, לשכנו תדרשו ותמצאוהו.

אחר פטירתו של רבי טעביל הלכו ראשי הקהילה לברר איה מקום כבודם של שני הרבנים האמורים. המה ראו כן תמהו כשנודע להם בחיפוש אחר חיפוש דחד גברא הוא, וכי הוא כעת אב"ד דק"ק קאלוש. כאשר הגיעו לעיר קאלוש ערב שבת אחר חצות היה ולא מצאו את הרב בביתו כי רגיל היה באותה שעה ללכת לבית המרחץ ולקח עמו גם בגדי השבת כדי ללכת משם הישר לבית הכנסת

אותו חותנו הברוך טעם אליו שכשיזדמן לו לעבור בכראדי ימסור פר"ש להגאון הבית אפרים. והוא היה אברך כבן י"ז שנה, ונכנס להבית אפרים, ושאלו לשמו ולבקשתו, ואמר לו שמוסר פר"ש מחותנו הרב דלייפניק. שאלו הבית אפרים היאך הגיע לכאן, ואמר מרן הד"ח שנוסע ללובלין. ואמר לו הבית אפרים, באם הרב מלייפניק לקחך לחתן, מסתמא הנך יודע ספר, ושאלו כמה זמן לוקח הנסיעה, וענהו כארבע שבועות, ושאל האיך מבטלים הזמן הזה מתורה, וענהו שב"ה שלא ביטל כלום. ואמר הבית אפרים, א"כ תאמר לי איזה דבר חידוש שחדשתם. ואמר לו מרן הד"ח חידוש, וראה מיד במה המדובר, ובגודל התפעלות אמר לו הבית אפרים שיש לו איזה דבר שדיבר כבר עם כמה גדולים ואינו מחוור אצלו באם יכול לענותו, וענהו מרן הד"ח הלא לאלקים פתרונים ספרה נא לי, והציע לפניו הענין. וסיפר מרן הד"ח שהיה זה ענין קשה, והבוכ"ע עזרני ויישרתי לו ההדורים, ומרוב התפעלות אמר לו שיש לו עוד איזה ענין שנתקשה לו שנים רבות והציע לפני הרבה גדולים ואין בידו פתרון, ושיפתור לו זאת, ועזרני הבוכ"ע וגם זאת ישרתי לפניו, ונענה הבית אפרים ואמר, אצלי זה היודע ללמוד נקרא רבי, א"כ הנכם רבי, ואיני מניח אתכם לצאת מפתח ביתי עד שתקחו מאתי קויטעל ופדיון. ושחק מרן הד"ח, היאך יכול הוא אברך צעיר לימים ליקח קויטעל מגדול הדור, ואמר לו הבית אפרים, לא אמרתי בלי נדר... וכשראה מרן הד"ח שאינו מניח לו לצאת, התיישב ליד השולחן ללמוד, וישב הוא בצד אחד והבית אפרים בצדו השני, ובהגיע זמן הסעודה צוה הבית אפרים לאנשי ביתו שיביאו רק לו ולא למרן הד"ח, כיון שראה מרן הד"ח שאין זה תכלית, נתרצה לקחת ממנו הקויטעל, ונתן לו בתוספת מטבע זהב בתורת פדיון, וזה היה הראשון שברכו.

הגרמ"מ: מסופר שהגה"ק החוות דעת היה פעם אחת

^ט בספר 'מקור חיים' (אות קטז) מביא עובדא הנ"ל, בתוספת כמה פרטים, שבקושיא השניה ביקש מרן הדברי חיים רשות להניח רגלו החולה והכואבת על הספסל כדי שתפוש קימעא ואז יוכל להתעמק בסוגיא, ומיד כשהניח רגלו האיר ה' עיניו בתירוץ נכון, ורא"ז עמד משתומם מרוב התפעלות, ואמר לו: בוא עמי לפני ולפנים, והובילו חדר לפנים מחדר בארמונו הגדול והנרחב, עד שהגיעו לחדר הפנימי הי"ג, ואמר לו: דע לך כי זה י"ג שנה לא הייתי בחדר זה, ורק לכבודך באתי הנה, כאשר רואה אני שתעשה אילן גדול ותהיה רבי לאלפים, ומי יודע אם אזכה לבוא אליך, אם כן ברכני נא עתה כאן, ואמר לו שם אמו. אמר לו מרן הד"ח, כתיב ואברכה מברכך, יברכני קודם מר ואח"כ אברך בחזרה, וכן עשו. ומשם נסע מרן הדברי חיים אל הרה"ק מרוזין זי"ע, וכשנכנס אמר הרה"ק מרוזין: פנו מקום לאברך הזה אשר הגאון רבי זלמן מרגליות כבר סמכו לרבי...

' וראה בשו"ת דברי חיים (ח"א חו"מ סי' ה): הלא לפי דבריו מוכרחין אנו תמיד לפסוק כהנתיבות [בעל החוות דעת] להוציא ממון, וכי אנחנו אין אתנו להכריע, והלא בעזרת השי"ת כמה פעמים פסקנו היפך דבריו בהסכמת בד"צ אשר היה אתי, וכי בער אנכי להכריע, הלא הגאון זצ"ל בעצמו כתב עלי דברי שבת ותארני בתואר גאון זה לערך ח"י שנה כאשר הוא עדיין בכתובים בהעתק אצל יחידי סגולה...

^ט בשנת תקס"ט זכתה העיר ליסא בגאון וקדוש זה, וכך היו סיבת הדברים כפי שסופרו מפי זקני אותו הדור. כשישב עדיין

החושן היות והנתיבות מזכיר הרבה מדבריו. ידוע שמרן הדברי חיים העיד על הקצות, שהוא לומד תורה לשמה. הגאון הרב מטשעבין סיפר בשם מרן הדברי חיים זי"ע, ששאלו אותו פעם מדוע זכה ספרו של הקצוה"ח לעלות על שולחן מלכים ולהתקבל כ"כ בקרב ציבור הלומדים מה שלא זכו אחרים לכך, וענה מרן הדברי חיים ששמע מתלמיד של הקצוה"ח, שרבו מדי יום לפני השיעור שמסר לתלמידיו היה יורד למרתף שהיה סמוך לביתו והיה מתבודד שם קרוב לשעה, ופעם החליט אחד התלמידים לעקוב אחר מעשיו של רבו במרתף, וראה את רבו כשהוא שוכב על הרצפה וזועק בבכיות נוראות ובדמעות את הפסוק 'ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי ותשא בריתי עלי פיך' פעם אחר פעם, וכך היה כל יום, ומחמת צדקותו המופלגת זכה ספרו יתקבל.¹ ולפלא שגדולי תורה שדרכם היה תמיד בעונה ושפלות יתירה זכו שנתקבלו דברי תורתם. והוא ע"ד שאמרו חז"ל (עירובין יג, ב) לגבי ב"ש וב"ה, וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלקים חיים מפני מה זכו ב"ה לקבוע הלכה כמותן, מפני שענוותנין ועלובין היו. ואף שלמותר לומר שב"ש לא היו גאוותנים ח"ו אלא שהיו להם דרכים שונות בעבודת השם ואלו ואלו דא"ח, ומ"מ נפסק כב"ה.

וכן בכל הדורות היו ב' דרכים, וכגון הרמב"ם והראב"ד, שהראב"ד כותב בתקיפות, ואף שהיה הרמב"ם צעיר מן הראב"ד, נתקבלו דברי הרמב"ם להלכה. וכן הרמ"א והמהרש"ל שהיו בדור אחד ושניהם היו גדולי הדור וחיברו חיבורים להלכה,

ללמוד. הם שאלו את הרבנית אם יוכלו לשבות בבית הרב ולאכול על שולחנו. תשובתה היתה שאין לה די לחם בשביל ביתה ולא תוכל לארץ אותם. אז הוציאו מכיסם צרור הכסף ונתנו לה די קניית צרכי שבת ואחרי זה הלכו לפגוש את הרב ומצאוהו בבית המדרש. כל השבת אכלו על שולחנו ונהנו מדברי תורתו, במוצאי שבת לאחר הבדלה גילו לו את מטרת בואם ומסרו לו את המכתב אשר בידם להזמין לכסא הרבנות בעיר הגדולה לאלקים ליסא. ביום ה' כסלו תקס"ט נחתם כתב רבנות נדיר זה שאף שמו של הרב הנבחר לא נזכר בו. וכה נאמר, 'ושמנו עינינו לבחור גדול זמנינו ה"ה כבוד הרב הגאון בעל המחבר ס' חוות דעת, אשר כפי ששמענו יושב בק' קאלוש סמוך ללעמבורג'.

² ראה בספר 'עבודת הלוים' (להג"ר אלטר שלום יחיאל גולדבערג, דומ"צ פאביאניץ, בהקדמה): שמעתי מכ"ק אדמו"ר הה"ג הצדיק חו"פ כו' מהור"ר נפתלי צבי זצללה"ה, בשם כ"ק אדמו"ר הגה"ק רשכבה"ג זצוקלה"ה מסאנז, שאמר על ס' קצות החושן ז"ל שנתקבל כל כך בעולם, וכבר הי' גאונים גדולים ממנו ולא זכו לזה, אלא שלימוד הקצה"ח היה ביראה גדולה, וקודם שישב ללמוד היה דרכו שהלך בחדר מיוחד ועשה תשובה בבכי' עצומה שלא יהיה בכלל ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי, עכ"ל.

וראה עוד בספר 'חמדה גנוזה' (ח"ב, עמ' יט) בשם הגה"צ רבי משה הלברשטאם זצ"ל, שמרן הדברי חיים זי"ע אמר שמי שלומד תדיר בספר קצות החושן, אזי כאשר ישאלוהו בשמים פלפלת בחכמה, יוכל להשיב הן, כי דברי הקצות הם פלפול בחכמה.

³ וז"ל החיד"א בשם הגדולים (מערכת ספרים ערך בית יוסף), ודע שקבלתי מאדם גדול בחכמה ויראה וכו' שישראל לפי הדור היו צריכים לספר זה שיקבץ כל הדינים ויגלה שרשיהם לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ובאותו הדור היו נמצאים שלשה רבנים ראויים והם הרב מהר"ר יוסף טאיטצק, והרב מרן, והרב מהריב"ל, וכל אחד מהם היה ראוי למלאכה זו והסכימו מן

הרש"ל 'איסור והיתר', והרמ"א 'תורת חטאת' והמפה על השו"ע, והרש"ל כותב בתקיפות, ולהלכה יוצאים בני ישראל ביד רמ"א.

הגרמ"מ: כן נודע בעניין זה מה שהביא החיד"א בשם הגדולים (מערכת ספרים ערך בית יוסף), שהבית יוסף, זכה לחבר ספר השולחן ערוך מפני הענוה יתירה שהיתה בו.¹ הבן איש חי בהקדמה לספרו שו"ת רב פעלים מדבר באריכות על נושא זה, שרואים בכל הדורות שאלו שהלכו בחריפות ותקיפות לא פסקו כמותם.

הרב שמואל דוד לייזער: הש"ך בהקדמתו לחיבורו 'נקודות הכסף' כותב, שהיה אצלו הט"ז ג' ימים וכיבדו הש"ך מאוד ונשקו הט"ז על ראשו ושמח עמו כשמחת בית השואבה... כן כותב שם, "וא-ל אלקים הוא יודע ועד שלא חברתי ספרי נקודות הכסף רק לשם שמים לברר וללבן האמת".²

הרמ"א עצמו כותב על רבו רבי שכנא, שלא חיבר ספר מחמת ענוותנותו, כי ידע שיסמכו על פסקיו, ולא רצה בכך.³

מרן שליט"א: הפרמ"ג גם כן דרכו לכתוב בענוה יתירה. ולפלא דאף שכתב מאוד בקיצור נתקבל חיבורו כספר יסוד. הוא כותב בהקדמה ליור"ד, שלא יסמכו על פסקיו כיון שלמד כל ימיו מתוך עוני ודוחק.⁴

העולם מספרים, שפעם היו החו"ד ורעק"א יחד בבית הכנסת, וכבדו את רעק"א לעלות לתורה קודם להחו"ד ונתעלף, וניגש החו"ד ולחש דבר מה באוזניו, ומיד התעורר מעלפונו וניגש לבימה. והסביר החו"ד, שהבין מיד שמחמת שפלות רוחו של רעק"א בוש הוא לעלות לתורה, שסובר שאינו ראוי לעלות

השמים ונתן דת על ידי מרן הקדוש מפני ענוותנותו היתירה וכאשר נראה מספריו הקדושים.

¹ וז"ל שם, אמר המחבר אל יעלה על לב הקורא בספרי זה שמפני שהיה לי ח"ו איזה מחלוקת עם הבעל טורי זהב או יש בלבי איזו טינא עליו חיברתי השגות על ספרו, כי הלא נודע לכל כי נתקיים בנו את והב בסופה, והתורה מחזרת על אכסניא שלה, שנעשיתי אכסניא להבעל טורי זהב והיה אצלי שלשה ימים וכבדתי כבוד גדול אשר לא יאומן כי יסופר, וגם הוא נתכבד בי הרבה עד שנשקני על ראשי ושמח בי ממש כשמחת בית השואבה. ואל-א אלקים הוא יודע ועד שלא חברתי ספרי נקודות הכסף רק לשם שמים לברר וללבן האמת.

² בשו"ת הרמ"א (סימן כה) בזה"ל, וכן קבלתי הלכה למעשה מאדוני מורי אבי הגאון רבן ומאורן של כל בני הגולה מהר"ר שלום המכונה שכניו זצ"ל ה"ה הכ"מ, אשר העמיד תלמידים הרבה מסוף העולם ועד סופו מפיו חיים ומימיו שותים. וחי נפשי עולמים דזמנין סגיאיין בקשתי עם הרבה לומדים ממנו שיעשה פוסק, ותשובתו היתה מחמת רוב חסידותו וענוותנותו אשר היה עניו יותר מכל האדם אשר על פני האדמה, ואמר יודע אני דשוב לא יפסקו כי אם כאשר אכתוב מטעם דהלכה כביתרא, ואין רצוני שיסמכו העולם עלי.

³ כך כתב בסוף הקדמתו: אני טרם אכלה לדבר, אודיע למעיין בחיבורי זה שאל יסמוך עלי בשום דבר, הן בפירוש שעשיתי על השו"ע וט"ז וש"ך ומכל שכן איזה חידוש דין שהמצאתי מסברתי וכו', ואני משיביע ומחלה ומזהיר את המעיין בזה, ולא עשיתי חיבור זה כי אם לעורר לב המעיין ואת אשר יבחר בשכלו הזך יקריב אליו. כי יודע אני את ערכי השפל איש שוגה ומשולל ההבנה, ומה גם שכל ימי למדתי תורה מתוך עוני ודוחק ובוודאי אי אפשר להינצל משגיאה.

עוד כתב בהקדמתו שם, ואם בכל החיבורים שעשיתי כיוונתי שלש פעמים האמת, די לי וטוב מאד...

כן ידוע מה שכתבו בניו בהקדמה לספה"ק דברי חיים: שמענו מפיו הקדוש, שגם בפלפול ההלכות לא אמר שום דבר רק אשר יוצדק חידוש זה גם לפי הקבלה ליחודים וכו'. כי בוודאי כל לימודו בנגלה היה מקושר ובלול עם נסתר.

מלפנים ברוב חצרות החסידות לא היה מושג כזה של לימוד קבלה ברבים וברישי גלי. מרן אאדמו"ר זי"ע סיפר על הרה"ק בעל עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע, שכידוע היה שר בית הזוהר, ואעפ"כ לפני שמסר שיעור בקבלה היה מוסר כמה שעות שיעור בנגלות התורה בעמקות גדולה כל כך עד שגדולי התלמידים בקושי ירדו לסוף דעתו.

גם אלו שלומדים צריכים לידע מעמדם האמיתי בעבודת ה' בכלליות, כי לפעמים כשמתעסקים בקבלה כבר מדמים שנמצאים במדרגות גבוהות מדי...

הרה"ח ר' אפרים רייך: פעם כשעלה מרן זי"ע על הסולם להוריד ספרים, אמר לי שאלך להביא ספר משלי יעקב, ועד שהלכתי וחזרתי הוריד הספרים שרצה...

מרן שליט"א: האמת כי אף בספרי חסידות כמעט ולא ראינו למרן אאדמו"ר זי"ע להגות בהם בקביעות, ואף בספרים שהרבה להזכיר מדבריהם, מלבד כמה ספרים יחידים כגון נועם אלימלך, מאור ושמש, נועם מגדים, תפארת שלמה, וכן ספרי הרה"ק מלובלין זי"ע שלמד בהם מידי שבת. כך גם מדרש לא ראינוהו ללמוד על הסדר. כל שעותיו למד בעיקר גמרא ותוס' וטור ושו"ע. ופעמים היה יכול לשבת שעות רבות ברציפות שקוע ב'תומים'.

זקה"ק מרודניק זי"ע סיפר, שפעם אמר לו זקנו בעל הייטב לב זי"ע: ראיתי בלילה את זקנך [מרן הדברי חיים] ואמר לי, מחותן, לדעתי ראוי שתמעטו בלימוד הקבלה ותעסקו יותר בלימוד הנגלה, היו לי שני חברים בעולם הזה ולשניהם יעצתי כך, אחד שמע לדברי ואין לו חרטה על כך ואילו השני שלא שמע לי, כיום הוא מתחרט על כך מאד...

אחד שלח שאלה בהלכה אל מרן הדברי חיים ושאל ממנו מחילה על דבר פלפולו עמו בפשטי התורה על

לתורה לפניו. על כן מיהר ללחוש לו, כי כבדוהו לעלות לפניו רק מפני כבוד עירו, שהעיר פוזנא גדולה היא מעיר ליסא, ומזה נחה דעתו"...

מרן אאדמו"ר זי"ע סיפר על בעל המנחת חינוך, שמחמת ענוותנותו התבייש בספרו, ולכן הניח כמה גליונות מהחידושים בביהמ"ד בעילום שם, ברצותו לראות את תגובות הלומדים. כך עשה כמה פעמים, עד שראה שהלומדים נהנים מהחידושים, וכך היה לו העוז להדפיס את ספרו, והדפיסו מתחילה בעילום שם". והוסיף מרן אאדמו"ר זי"ע, שרק בכח העונה הזאת זכה שיתקבל ספרו בכל תפוצות ישראל.

הייטב לב הדפיס את ספרו בחייו, אבל בעילום שמו, והזכיר את שמו ברמיזא בהקדמה". וגם מרן הדברי חיים הדפיס את ספרו על שמות נשים בחייו בעילום שמו.

יש תשובה בשו"ת דברי חיים (ח"א אבן העזר, סימן קסו) לאחד שכתב לו אודות הספר דברי חיים על שמות אנשים, והשואל לא ידע כי מרן הד"ח בעצמו הוא המחבר... ומרן הדברי חיים כותב לו שם: אודות הצ"ע שמצא בספר דברי חיים (בשמות אנשים, אות מ"ם סק"ב) הנה ידע מעכ"ת כי המחבר הלז לא נתכוין לקנטר ח"ו וכו'...

*

לימוד פנימיות וחסידות

אחד הנוכחים: האם היה למרן זי"ע סדר קבוע בלימוד זוה"ק?

מרן שליט"א: לא ראו שלומד בספרי קבלה, ואף לא בזוה"ק. ספרים אלו היו מונחים אצלו בארון במקום גבוה ובחדר פנימי, וכשרצה לעיין בהם לא הניח לשום אדם להיות שם...

הצדיקים כולם בוודאי היו בקיאים בקבלה ובנסתרות, אבל כלפי חוץ ראו יותר את ידיעותיהם בש"ס ובשו"ע, ובזה שוחחו עם הציבור.

שמעתי ממרן אאדמו"ר זי"ע שפעם מצאו את מרן הדברי חיים בליל יו"כ שלומד בספר קצות החושן. ופעם לפני תקיעת שופר ראו אותו מתעמק בסוגיא של קתא דמגלא (כבא מציעא פב, א).

הדברי חיים שזה טוב להדפיס, והבטיח לו כי בשביל יסוריו יזכה ספרו שנשאר בידו לפרסום רב וילמדוהו בחביבות בכל העולם עד סוף כל הדורות, ואז אכן מסר את המנחת חינוך לדפוס.

י"ז"ל הייטב לב בהקדמת הספר: והנה בשו"ת פנים מאירות בהקדמה נסתפק אם טוב לאדם שלא לגלות מי הוא המחבר או חיובא רמי להזכיר מי הוא המחבר, והשיב שאין צריך להזכיר שם המחבר עיי"ש וכו', ולפי דעתי הקלושה יש להכריע דבענין הלכות הנוגעים דינא נחוץ לדעת מי המחבר אם הוא ראוי והגון לסמוך עליו ועל דבריו ובמה שחולק על אשר קדמוהו וכדומה, אבל בענין אגדה ודברי תוכחה מה לנו לדעת שם המחבר, הדברים יתנו עידיהן אם יכנסו בלב שומעיהם ויהיה נושאים חן בעיני רואיהם... ע"כ אמרתי עם לבי טוב לכסותו ולהעלימו כי בושתי וגם נכלמתי לעמוד במקום גדולים חוברי חבר, כי נפשי יודעת מך ערכי, לא בינת אדם לי, ואיני מדבר לפני מי שגדול ממני כי אם לצעירי הצאן וכו' אגא ה' כי היטיב"ה ברצונך את ציון ותבנה חומות ירושלים עיר קדשנו, קוה קוית"י א"ל ה' ישמע שועתנו וערבה לו מנחת יהוד"ה וירושלים.

² ראה שם בהקדמת המחבר מרן הדברי חיים: וקראתי שם החיבור דברי חיים, שמי לא רשמתי מטעם הידוע.

¹ שגור בפי העולם, כי כאשר סופר סיפור זה לפני הגאון החזון איש צ"ל נענה לאמור, אם נכון זה הסיפור זאת איני יודע, אבל כפי ערך ידיעת התורה של הגאון רבי עקיבא אייגר, סיפור זה יתכן גם יתכן...

² כן נכתב בשער המהדורה הראשונה: חברו חד מגאונים המובהקים שבזמננו, הקדוש והטהור נ"י, ומרוב ענוותנותו העלים את שמו, ד' יגן עליו ויבלה שנותיו בנעימים. וראה מש"כ בעל המנחת חינוך בהקדמה לספרו: ולא היה בלבי עדיין להוציאו לאור מחמת כמה טעמים, אך אנ"ש אוהבי ואהובי שיחיו המה הפצירו בי ונעתרתי לדבריהם כי ראיתי שמן השמים הסכימו, כי בימים האלה נגנב מאתי קובץ גדול חידושים על התורה ועל הש"ע, ועד הנה לא הוחזר אבדתי, וע"כ נתרציתי ליתן הספר לבית הדפוס וכו'...

על כך מסופר, שפעם שרפו אנשי בליעל את כתביו וחיידושי תורתו של המנחת חינוך, וכן גנבו הרבה מכתבי ידו, והיה לו מזה עגמת נפש מרובה, ובא גיסו מרן הדברי חיים לנחמו, ושאלו מרן הד"ח אם לא נשאר לו כלום מכתביו, ובעל המנחת חינוך אמר שנשאר לו איזה חידושים שכתב על התרי"ג מצוות אבל לא חשב כלל להדפיסו כי אינו ראוי עדיין לדפוס וכו', ואמר לו מרן

לאחר השיעור היה ממש באפיסת כוחות, וצוה לקרוא לאחד הבחורים והחל לפלפל עמו על מה שדיברו בשיעור בריחא דאורייתא...
 כן פעם בליל שבת הודיע אחי הג"ר בן ציון המשב"ק לקהל, שמרן לא יערוך שולחנו מחמת חולשת כוחו. ומרן נכנס יחידי והתחיל שלום עליכם באש קודש כדרכו, ורק אני הייתי נוכח שם. לאחר הדגים המלוחים הגשתי תיכף את הדגים המתוקים, ואמרת לפני שאין מי שישמע את הפלפול... ואמר מרן אתה תשמע... וראיתי כי כל ההפצרות לריק, ומיהרתי לקרוא להג"ר שלום זילבר ז"ל ועוד כמה, והשמיע מרן פלפול כדרכו.

*

עבודת האכילה במחיצת הצדיקים

מרן שליט"א: ידוע על הרה"ק בעל ישמח משה זי"ע, שלא הרגיש טעם באכילתו. גם אצל זקה"ק מרודניק זי"ע הייתה מדרגה זו, שאמר פעם שהוא אינו יודע טעמו של מרק. והוסיף, שמרן הדברי חיים אמר פעם שזה לו ארבעים שנה שלא טעם טעם מאכל. מרן אדמו"ר זי"ע היה מספר, שכמה פעמים אירע שנתנו לו לישמח משה מאכל, אולם הוא שקע בדביקות וכשנתעורר אמר שיביאו מים אחרונים, וכשאמר לו הגבאי שעדיין לא אכל, אמר אם כן למה אינך מכניס. והרבה פעמים היה להיפך שאכל ונשתקע במחשבות עד שנתעורר, ושאל למה אין מכניסים לאכול, ואמר הגבאי שכבר אכל. הישמח משה זי"ע אמר פעם לגבאי בלשון של תרעומת שלא ישמש אצלו יותר בגבאות, כי הוא עושה שלא כדת בזה שבכל סעודה הוא מגיש לפניו כמה סוגי מאכלים, ואף שאדם אכן צריך לאכול כדי שיהיה בכוחו לעבוד את בוראו אבל די לזה במאכל אחד בלבד ולכן הוא דורש בכל תוקף שמאותו יום יביא לו רק מאכל

אף שהוא טרוד מאוד בלימוד חכמת הנסתר. והשיב לו מרן הדברי חיים זי"ע בתשובה (שו"ת דברי חיים ח"ב, יור"ד סי' מז), וכתב לו בתוך הדברים: "מכתבו קבלתי, ואת אשר שאל מחילה על דבר פלפולו בפשטי התורה, לא ידעתי, הלא זה כל חיינו לעסוק כל היום בגופי תורה והלכות ופלפול וכו' עיקר עסקינו בש"ס ופוסקים, לא כאשר הוציאו איזה בני בליעל ממדינתכם שם וכו' בגסות רוחם הערימו לדבר עתק על יראי ה' ובפרט על חסידים לומר שאינם בעלי פלפול ועוסקי תורה והבל יפצה פיהם וכו', האמת שאין מנהג במדינת פולין לפלפל ולחדש חידושים זולת גדול הדור או צורבא מרבנן הראוי להיות גדול, ויתר הלומדים עוסקים בתורה ש"ס ופוסקים להבין היטב ומייגיעים על חי מהרש"א ז"ל או מג"א להבין כראוי, ולא עלתה על לבם לחדש כי יודעים ומכירים ערך עצמם שאין בכחם לחדש דבר אמת ונכון, לא כן במדינות אחרות מפלפלים בהבלים וכל מי שיודע רק מימרא בש"ס תיכף אומר חידושים וכו', ואין אנו עוסקים בחכמת הקבלה רק בשעה שבני אדם על מיטתם ואנחנו מנדדים שינה, אבל עיקר עסקנו בש"ס ובפוסקים".

הרה"ח ר' אפרים רייך: זכורני מעת ששמשתי כהויז בחור, שפעם היה מרן זי"ע חלש ביותר וכאבי הראש תקפוהו ביתר שאת, ולאחר שלקח מיני רפואה לכאבי הראש אמר לי שאלך לראות מה לומדים בישיבה כעת, וחזרתי ואמרת שלומדים פרק 'במה מדליקין', וציווני להודיע בישיבה כי בעוד חמש עשרה דקות ימסור שיעור. ובשעת השיעור הגשתי למרן כוס תה ותרופות להחליש כאביו, ומרן זי"ע לא הבחין בכך מעוצם שקיעתו בשיעור, כך עמדתי קרוב אליו זמן ממושך, ואז התקרבתי יותר עד שנגעתי בידו. ואז הבחין בי ושאלני מה רצוני, והראתי לו, כי ידעתי שזה ממש מצב סכנה. ואמר "נו, שוין", ונטלם...

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא שלוחה בזה, קדם איש חי ורב פעלים, עדין הנפש ואציל הרוח, העומד לשרת בקודש, מסור לחצר הקודש צאנז ומוסדותיה, ה"ה

הרה"ח ר' שלמה צבי טויב הי"ו

גבאי בית התפילה של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת אירוסי בנו המו"מ בתו"ש מורנו מאיר יחזקאל נ"י

עב"ג הכלה תחי'

בת הרה"ח ר' אורי שרגא רזנברג הי"ו אב"י פעיה"ק

והברכה אחת היא לסב החשוב, איש האשכולות, נודע בשערים לשם ולתהלה,

מסור בכל לב ונפש לכל קדשי בית צאנז

הרה"ח ר' אהרן ישע"י שפיצר הי"ו - אב"י ביוניאן סיטי

ויהא רעוא מן קדם אבוהון דשבשמיא, שיזכו לרוות רוח נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם, ואך ששון ושמחה ישכון באהלם תמיד, מתוך נחת והרחבה, סייעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפום כל הימים

האוכל והיתה ממתניה עד שהיה חוזר מלימודו ואז היתה מחממת את התבשיל והיתה מגישה לו. ופעם אחת התאחרה השעה ולא היה בכוחה להמתין יותר וביקשה מהבחור המשמש שהוא יגיש לו את התבשיל של בשר שהכינה עבורו. אולם העייפות גברה גם על הבחור המשמש ונרדם גם הוא. וכשחזר זקה"ק וראה שכולם ישנים לא רצה להקיץ אף אחד, והחליט לקחת בעצמו מה שהכינו לו ופרס מגבת בתור מפה על השולחן והכין לחם ומלח ונטל את הקדירה שמצא במטבח ואכל כל צרכו, אבל את הבשר שהיה במרק הותיר כי היה קשה מדי עבורו ללעסו. ובבוקר כשזקנתי קמה ממשכבה ראתה כי המגבת פרוסה על השולחן והמלח נמצא שם והבינה כי הכל היה כשורה, אולם משנכנסה למטבח הופתעה לראות כי הסיר עם המרק והבשר נשאר מלא, ואילו הסיר שעמד בצד עם המים עם אפר שניקו בו את הסירים והסמרטוט שהיה מונח בתוכו התרוקן מתוכו. ונכנסה לבעלה ושאלה אותו מדוע אכל מן האפר, ענה לה זקה"ק אכן התפלאתי מאד כשלעסתי את הבשר שלא הצלחתי לטוחנו בשיני וכעת מובן לי למה שהרי זה היה הסמרטוט שהיה מונח בתוכו.

*

חפצי קודש

מֶרֶן שְׁלִיט"א: למֶרֶן אַדְמוֹר"ר זי"ע היה הטור מהישמח משה זי"ע, שקיבל בירושה מאת חותנו העצי חיים זי"ע. כ"א. משך זמן ידע מֶרֶן אַדְמוֹר"ר זי"ע היכן מוחזק הטור

אחד, והבטיח שמאכל יחיד זה יאכל עד תומו. השיב לו הגבאי שמהיום יעשה כפי שמתבקש ויביא רק מאכל אחד. בסעודה הבאה הגיש הגבאי את קערת הבשר לשולחן ואמר שהביאו בשר, כי הישמח משה ישב משך כל הסעודה והאכילה בעינים עצומות ואכל בנענוע גופו כמו בתפילה. החל הישמח משה לאכול הבשר משך זמן עד שסיים את הכל שלא כדרכו תמיד, כשראה הגבאי שגמר הבשר הכניס פערפיל לתוך אותה קערה כשהישמח משה ממשך לאכול בלי שום הבחנה והבדלה, כשסיים הכניס הגבאי לתוך הקערה מייערן צימעס וגם זאת המשך לאכול. לאחר מכן שפך הגבאי קומפוט לתוך הקערה כשגם אז המשך לאכול בלי הבדלה בין מאכל למאכל.

לאחר כל המאכלים כשהרגיש הישמח משה שהקערה ריקה, פקח עיניו ואמר לגבאי, הרואה אתה, היום היטבת לעשות שהגשת לי רק מאכל אחד, כך צריך להיות תמיד ומהיום והלאה תגיש לי רק מאכל אחד כמו בסעודה הזו וכפי שהבטחתי לך אכלתי כל מה שהגשת לי...

מֶרֶן אַדְמוֹר"ר זי"ע היה דרכו לספר מה ששח לו הגה"ק הרב מנאסויד זצ"ל, שלהישמח משה זי"ע היו כ"ד שיעורים ביממה, וכל זמן שלא סיים את חוק לימודיו לא היה הולך לאכול. ודרכו בקודש היתה לאכול בשעה שתיים או שלוש בלילה, ולפעמים היה מתעמק בסוגיא ונמשך הדבר עד שעה ארבע לפנות בוקר ורק אז היה הולך לטעום משהו. והרבנית ע"ה היתה מכינה לו את

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא שלוחה בזה, לכבוד איש חי ורב פעלים לתורה ולתעודה, נדיב ונכבד ומאוד נעלה, יזו פתוחה ולבו ער לכל דבר שבקדושה, מסור לחצר הקודש צאנז ומוסדותיה ה"ה

הנדיב הרה"ח ר' שלום צבי ארנפלד הי"ו

אב"י בב"ב

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת נישואי בנו המו"מ בתוי"ש כמר חיים אלעזר נ"י

עב"ג הכלה תחי

בת הרה"ח ר' עמרם ב"י דייטש הי"ו מפעיה"ק

והברכה אחת היא למזל טוב לסבים החשובים, אישי האשכולות, הנודעים בשערים לשם ולתהלה,

הרה"ח ר' יצחק ארנפלד הי"ו - אב"י פעיה"ק

הרה"ח ר' ישראל אריה פישר הי"ו - אב"י בב"ב

ויהא רעוא מן קדם אבוהון דשבשמיא, שיזכו לרוות רוח נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם, ואך ששון ושמחה ישכון באהלם תמיד, מתוך נחת והרחבה, סייעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפום כל הימים

הטור האמור. כשנוכחו בני המשפחה בחשיבות החפצים, החליטו להטיל גורל על הכל. ביקש כ"ק מֶרֶן אַדְמוֹר"ר זי"ע שיניחו שני חפצים אלו בגורל אחד, ומשעשו כן עלה גורל זה בידי מֶרֶן זי"ע. עדיין לא השלימו כולם עם תוצאות הגורל וערערו עליהן, עד שערכו את הגורל בשנית, והפעם על כל חפץ בפני עצמו, ולגודל ההשגחה שוב עלו שני חפצי קודש אלו לזכות מֶרֶן זי"ע. כך עברו כתר התורה וספר הטור לחזקת כ"ק מֶרֶן אַדְמוֹר"ר זי"ע והיו ברשותו עד לשנות השואה. אז בהימלט נפשו מביתו שבקלויזנבורג, נותרו חפצים הללו בתוך כל שאר חפציו כאבודים.

כ"ס ספר הטור הזה עבר בירושה לנכדו הרה"ק בעל ייטב לב זי"ע, ממנו עבר לבנו הרה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע, וממנו לבנו הרה"ק בעל עצי חיים זי"ע. עם הסתלקות העצי חיים, הביע כ"ק מֶרֶן אַדְמוֹר"ר זי"ע דעתו שאינו זכאי לחלק בירושה, שכן בנות אינן יורשות. מאידך, טענו שאר הגיסים, שיש לחלק בין כולם והחליטו לעשות גורל בין החפצים. עמד כ"ק מֶרֶן אַדְמוֹר"ר זי"ע ואמר שהוא מוותר על כל הירושה, רק זאת יבקש, שיתנו לו את ה"כתר תורה" מספר התורה של בעל ייטב לב זי"ע, וכן את ספר

בחודש אלול, ובייטב פנים מזכיר זאת.¹¹ מאז שקיבל מרן זי"ע בחזרה הטור, קבע בה למשך שנה סדר לימוד בכל יום קודם התפילה. ר' אפרים רייך: זכורני כשמרן זי"ע קיבל את הטור, החזיקו בידו נגד לבו כמו ס"ת. מרן שליט"א: כן קיבל הסידור של הישמח משה¹², והתפלל בו לעיתים בימים הנוראים. כן ידוע על ה'כתר תורה' שחזר לרשותו¹³. בשעתו לפני המלחמה רצה מאד שהכתר תורה הזה יפול לרשותו לאחר הסתלקות חותנו¹⁴, ובמשך השנים התבטא מרן אדמו"ר זי"ע כמה פעמים בענוות קדשו, שכנראה לא נתכוון לכך "הערליך" ולכן אין הכתר ברשותו, ואילו התכוון לכך באמת, ישוב אליו הכתר. ואכן ש...¹⁵

משפחתו [לא את כל השמות אפשר לקרוא בכירור, אבל חלק מהם אפשר לקרוא, כמו בנו רבי אלעזר ניסן, ונכדו בעל הייטב לב, ויש עוד כמה שמות]. ומי שמבין בזה יודע שזהו חידוש ופלא גדול, והנני מכיר כי אכן זהו הכת"י של זקה"ק. עכ"פ נראה שהיה מזכיר את שמותיהם מפעם לפעם, יתכן שפעם ביום או שמה בכל תפילת שמונה עשרה.

¹¹ גולת הכותרת של החפצים שנמצאו בקלויזנבורג היה ה'כתר תורה' וה'ציץ' קודש שמניחים על הספר תורה מירושת הרה"ק בעל הייטב לב מסיגעט זי"ע.

אודות ה'כתר תורה' סיפר כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע, בשם חותנו בזו"ר הרה"ק בעל העצי חיים זי"ע, שפעם באישון לילה שלח הרה"ק הייטב לב זי"ע, לקרוא את הצורף בעל האומן בעירו שעסק באומנות של כסף וזהב, הלה כבר ישן כמה שעות והעירו אותו שיבוא תיקף לבית הרב, כמוכן שנזדרז לקום ולבוא אל הייטב לב זי"ע, ואמר לו הייטב לב שזה כבר זמן רב הוא מקמץ ומאסף כסף עבור עשיית 'כתר תורה', ועכשיו הוא מדמה שיש כבר בידו די כסף, ונתן לו מטבעות של כסף שיתכונן ויעשה מזה 'כתר תורה' שיהיה לכבוד התורה, והראה לו המטבעות בידו, שיבדוק אם יש מספיק כדי עשיית 'כתר תורה'. כשהתחיל ההוא במלאכתו ראה שאינו מספיק בשביל לעשות ציץ גדול, כי נשאר רק לציץ קטן.

לאחר מכן כשגמר לעשות והביאו לפני הייטב לב זי"ע, שאל הבעל מלאכה: רבי, מה היה הבהילות לקרוא לי באישון לילה, כאשר במילא לא אתחיל בעבודתי עד אור הבוקר. השיבו הייטב לב זי"ע: ראה, זה זמן רב היה במחשבתי המחשבה טובה לעשות ה'כתר תורה', אך בכל פעם בא היצר הרע לפתותי שיש מצוות אחרות חשובות יותר, לכך החלטתי עכשיו לצרף מעשה למחשבה, שלא אוכל להתחרט ממחשבתי לטובה, ולא אעכב זאת אפילו ללינת לילה אחת, שלא ידחה הדבר.

הכתר תורה אף מעוטר בחריטות בציורים שונים וביניהם צורות של אריות, שכידוע יש תשובה מכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע (דברי יציב יור"ד סי' ל"ח) להסביר מה שנהוג בתפוסת ישראל שנהגו לצריר צורת אריות על הארון קודש, ויש שפקפקו במנהג זה. וכותב שם כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע כמה טעמים להיתר. כן מונח על הכתר למעלה דמות וצורה של ציפור (נשר), אשר כידוע גם על המנורה שהיה אצל בעל הקדושת יו"ט זצ"ל, גם חרוט עליה צורה כזו.

¹² כידוע שהכתר תורה עבר בירושה להקדושת יו"ט זי"ע, וממנו לבנו העצי חיים זי"ע, וכאשר הוא נסתלק היו חילוקי דעות בנוגע לירושה, והגה"צ רבי יוחנן טווערסקי זצ"ל, בן הגה"ק רבי פנחס מאוסיטלא זצ"ל, שהיה גם חתן העצי חיים, נכנס בעובי הקורה ליישר ההדורים, וביקש שבשכר זאת הוא מבקש שגם הבנות יקבלו חלק בירושה, כי מתחילה היה אמור שרק הבנים יירשו ולא הבנות, עד שהכריעו שיעשו גורל על החפצים. ומרן זי"ע אמר לגיסו שהוא מוותר על כל הירושה, כי הלא בנות אינן יורשות, אבל אם כבר החליטו שהבנות גם מקבלות חלק, אזי דבר אחד היה לו חשק שיפול בגורלו, והוא ה'כתר תורה' המדובר מבעל הייטב לב זי"ע. והטילו גורל שחלקו כל הירושות לתשעה חלקים, ועל כל חפץ של כסף וכדו' הניחו מספר, וכתבו פתקים וכל אחד מהצאצאים הוציא פתק והמספר שהוציא זהו החפץ שקיבל בירושה, ואכן זכה בזה מרן זי"ע ע"י הגורל.

שהוטמן קודם המלחמה ליד ביתו ואחר המלחמה הוצא עי" אחד שלא החזירו, והלה תבע עי" סכום נכבד, ומרן אדמו"ר לא הרשה לשלם עי" כסף כיון ששייך לו. עד שהרה"ח ר' יצחק וואלף הצליח לקבל ממנו הטור, ושלחו אל מרן זי"ע עם אחיו הרה"ח ר' אליעזר יהודה, שהביאו במיוחד מאר"י לארה"ב, ומיד בהגיעו נסע משדה התעופה אל מעון קדשו של מרן זי"ע ביוניאן סיטי, כשהטור בידו. הנ"ל הגיע באשמורת הבוקר למרן זי"ע, כשבדיוק אז חזר מרן זי"ע מהמקוה, ונתרגש מאוד לקבל הטור ושמח שמחה גדולה, ואמר אז שהוא שמח לקראתו כמו אב שנפגש עם בנו אחר ארבעים שנה שלא התראו.

מרן אדמו"ר זי"ע סיפר שבטור זה היה להישמח משה שיעור לימוד קבוע עם נכדו הייטב לב, ויש שם גם הגהה בכת"י מהישמח משה בעניין תקיעת שופר

שנים רבות לאחר המלחמה הציע סוחר עתיקות למכור את ספר הטור הנ"ל תמורת סכום כסף רב, וכשנשאל כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע על כך, הזהיר שחלילה לעשות דבר כזה ואין רשות לקחתו בדמים, כיון שהוא שייך לו. לימים נזדמן משמים שאותו סוחר חייב טובת הנאה מסוימת להנגיד הרה"ח ר' יצחק וואלף ז"ל, והעניק לו את הספר כמתנה. מיד הובא ספר הטור אל כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע ששמח בה כמוצא שלל רב.

¹³ בעל הייטב לב זי"ע בספרו ייטב פנים (שירת דודי אות ד') כתב: בטור אור"ח סי' תקפ"א כתב, תניא בפרקי דר"א וכו', לפיכך התקינו שיהא תוקעים בחודש אלול וכו'. וכתב מוזה"ה על הגליון, ולי נראה להביא סמך להמנהג לתקוע בכל חודש אלול, על פי השבולי לקט בשם הגאונים שהובא בהב"י ובפרישה לעיל סי' תכ"ב, וז"ל מנין שאומרים הלל בראש חודש, מצינו שרמז דוד בתהלים (ק"נ א) הללויה הללו אל בקדשו, י"ב פעמים הללו כנגד י"ב חדשים, ולפיכך אנו כופלים כל הנשמה תהלה, על שנה מעוברת שיש לה י"ג חדשים, עכ"ל. ולפי זה הללויה הראשון הוא על ניסן שהוא ראשון לחדשים, הללו א-ל בקדשו הוא על אייר, הללויה ברקיע עוזו הוא על סיון, הללויה בגבורותיו הוא על תמוז, הללויה כרוב גודלו הוא על אב, הללויה בתקע שופר הוא על אלול כנ"ל, ה"ק משה טייטלבוים, עכ"ל הזהב. והגהה זו בכת"י נמצאת בספר הטור הנ"ל.

¹⁴ סידור קדוש שהתפלל בו הרה"ק בעל ישמח משה זי"ע, העניק לכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע הנגיד הרה"ח ר' יצחק וואלף, שרכשו תמורת סכום רב. סיפר הרה"ח ר' מענדל קרעש ז"ל: זכיתי להיות השליח להביא את הסידור אל כ"ק מרן זי"ע, ששמח בו שמחה גדולה ועצומה שלא יאומן כי יסופר, ואף התבטא, שהוא שווה אצלו הרבה ולא ימכרנו תמורת כל הון דעלמא.

כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע רצה לוודא אם הוא אכן של זקנו הישמח משה, וכשראה שבסוף הסידור רשם הישמח משה בכתב-ידו את שמות ילדיו, אמר שגם בספר הטור של זקנו הישמח משה [הנ"ל, שבאותה שעה עדיין לא היה בגנזי מרן זי"ע] יש הגהה בכתב ידו, ויכולים לראות אם זה אותו כתב. אכן כך עשו ונתברר שזהו אותו כתב. כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע שמח מאד והורה לעשות לו תיבה מיוחדת בתוך ביתו, בה הניחה למשמר, ולא בכספת, כדי שיהיה נגיש אליו. בימים הנוראים היה הסידור מונח לפעמים על שולחנו, והזהיר כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע מאד לא לגעת בו בלי סיבה ושמרו מכל משמר.

את הסידור קיבל כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע תקופה קצרה לפני חג השבועות, והתפלל בו תפלת מנחה בערב יו"ט שבועות. לאחר התפילה קרא כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע להרה"ח ר' יצחק וואלף, שכאמור, קנה לו את הסידור ואמר לו: "יישר כח", סידור זה שוה אצלי כל חללי דעלמא."

באותו שבוע שכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע קיבל את הסידור, דיבר בשיעור חומש ורש"י אודות הסידור שקיבל, ואמר שלסידור יש אצלו חשיבות גדולה ומיוחדת, בפרט שרשם בו את ילדיו. כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע הוסיף שאינו יודע אם זקנו הישמח משה הביט בכל שמונה-עשרה בשמות ילדיו או רק לעתים מזומנות. ראה שפע חיים (דרשות חורש"י תשמ"א, פרשת וישב): לאחרונה קבלתי את הסידור של זקה"ק בעל ישמח משה זי"ע, וראיתי שבדפים הריקים שבסוף הסידור רשם את שמות בני

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

ברכות מזלא טבא

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, לכבוד האי גברא יקירא המהולל בתשבחות, הנדיב הנכבד והנעלה, מתהלך בצידי דרכים, איש חי ורב פעלים,

מוה"ר יצחק זעליג רייך הי"ו

אב"י בלונדון

בן הרה"ח מוה"ר אליעזר רייך הי"ו - ראש הקהל דקהלתנו הק' בלונדון

לרגל השמחה השרויה במעונו במזל טוב ובשעטומ"צ

שמחת אירוסי הבת הכלה תחי'

ויה"ר מן קדם אבוהון דשבשמיא, שיוכה לרוות רוח נחת דקדושה מכל יו"ה, אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד, מתוך נחת והרחבה, סיעתא דשמיא עד עולם, אך טוב וחסד ירדפהו כל הימים.

גליון זה נדבת

ידידנו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' **עמרם דייטש** הי"ו
אב"י פעיה"ק

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת נישואי הבת הכלה תחי'

עב"ג החתן הפו"מ בתוי"ש חיים אלעזר נ"י

בן הרה"ח ר' **שלום צבי ארנפלד** הי"ו

אב"י בב"ב

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב לסבים

הרה"ח ר' **יצחק ארנפלד** הי"ו

והרה"ח ר' **ישראל אריה פישר** הי"ו

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

שמחת החתונה תתקיים אי"ה

ביום ד' בהיכל רחנברג

גליון זה נדבת

ידידנו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' **משה מאיר וקסמן** הי"ו
אב"י בב"ב

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט

שמחת נישואי הבן

החתן הפו"מ בתוי"ש מורינו ישראל נ"י

עב"ג הכלה תחי'

בת הרב **אברהם אבא שפרלר** הי"ו - אב"י פעיה"ק

ובברכת מזל טוב לסבים

אביו הרה"ח ר' **שפתה דוד** הי"ו

לחותנו הרה"ג ר' **יעקב קאפיל גרין** שליט"א

הרה"ח ר' **יצחק פסח שפרלר** הי"ו

והרה"ח ר' **צבי שנק** הי"ו

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

שמחת החתונה תתקיים אי"ה

ביום ב' בהיכל רחנברג

גליון זה נדבת

ידידנו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

העומד לימינו בכל עת ועונה

הרה"ח ר' **אהרן אליעזר שכטר** הי"ו
אב"י בקרית הבעש"ט

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת החלאקה לבנו

הינו"ח **יקותיאל יהודה נ"י**

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב לאביו

הרה"ח ר' **מענדל שכטר** הי"ו

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא שלוחה בזה, לכבוד איש חי ורב פעלים, נודע בשערים לשם ולתהלה, טוב הלב ויקר הרוח, ה"ה

הר"ר משה מאיר קליין הי"ו

מנהל מוסדותינו הק' בבית שמש

לרגל השמחה השרויה במעונו שמחת הולדת הבת תחי' במז"ט ובשעטומ"צ

והברכה אחת היא הרה"ח ר' אלחנן הי"ו אב"י בב"ב

ולסבים, הרה"ח ר' נפתלי קליין הי"ו - קרית גת והרה"ח ר' ברוך גוטמן הי"ו - ב"ב

ויה"ר מן קדם אבוהון דשבשמיא, שיזכו לרוות רוח נחת דקדושה מכל יו"ח, ואך ששון ושמחה ישכון באהלם תמיד, מתוך נחת והרחבה, סייעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפום כל הימים

ההנהלה

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' **מנשה ברנט** הי"ו
אב"י פעיה"ק

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת הכנס בנו כמר עמרם נ"י

לנועם עול תורה ומצוות

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב לאביו

הגאון רבי פרדכי ברנט שליט"א

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

שמחת חבר פצוה תתקיים א"ה
ביום א' באולמי שיקאנו פעיה"ק

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבדים והנעלים, יקרי הערכין,
המחותנים

הרה"ח ר' **עזריאל שטיין** הי"ו
אב"י בקרית צאנז טבריה

והרה"ח ר' **זלמן לוינשטיין** הי"ו
אב"י פעיה"ק

לרגל השמחה השרויה במעונם במז"ט

שמחת נישואי בנו

החתן המו"מ בתו"ש יחיאל שטיין נ"י

עב"ג הכלה בתו תחי'

ובברכת מזל טוב לסבים

הרה"ח ר' **אשר אנשיל פרל** הי"ו

הרה"ח ר' **ישי לוינשטיין** הי"ו

והרה"ח ר' **פרדכי ישכיל** הי"ו

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה

ברכות נאמנות למזל טוב ורוב שמחה שגורות בזה קדם ידידינו היקר מזהב ומפז, פאר המעלות ומוכתר בכל מדה נכונה שמוז מפארים בהילולים, אהוב חביב ונחמד ונעים, העומד בתמידות לסייע למערכת, בכתובת שיחות הקודש, ה"ה

הר"ר יקותיאל יהודה וויינברגר הי"ו

אב"י פעיה"ק

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת הולדת הבן נ"י במזל טוב ובשעטומ"צ

ברכותינו שגורות בזה מקרב הלב, שמשמחה זו יושפע שיפע ברכות דלעילא ויזכה לראות דורות ישרים ומבורכים, ולשבת באהלה של תורה כל הימים מתוך נחת שיפע והרחבת הדעת, מתוך סיד"ש שזובע שמחות עד ביאת ינון בב"א.

המאחלים ברוב הערכה

מערכת 'בצילא דמהימנותא'

מכון 'עין החיים'